

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 15 juli 2020**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht

Vergadering 15 juli 2020

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 4 juni 2020, dienst/sector SLO/CER, nummer PS2020BEM11, inzake steunpakket cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis.

Daartoe besloten

PS2020BEM11

Motie M49, ingediend door de fracties van de VVD, D66 en SP, inzaake transparanter komen we uit de crisis.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M50, ingediend door de fracties van de VVD en het FvD, inzake het gaat om het slimme idee, niet om wie bedenkt.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 9 juni 2020, dienst/sector SLO/MOB, nummer PS2020BEM10, inzake wijziging van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht t.b.v. cultuur en erfgoed alsmede mobiliteit.

Daartoe besloten

PS2020BEM10

MILIEU EN MOBILITEIT

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 juli 2020, dienst/sector Mobiliteit, nummer PS2020MM08, inzake tramvloot optimalisatie.

Daartoe besloten

PS2020MM08

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 2 juni 2020, dienst/sector OV, nummer PS2020MM06, inzake aanvraag aanvullend krediet Vernieuwde Regionale Tramlijn (VRT) 2020.

Daartoe besloten

PS2020MM06

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 16 juni 2020, dienst/sector LLO, nummer PS2020RGW05, inzake stikstof gebiedsgerichte aanpak.

Daartoe besloten

PS2020RGW05

Motie M41, ingediend door de fracties van GroenLinks, PvdA, D66, CDA en ChristenUnie, inzake op naar een gezond stikstofniveau.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M42, ingediend door de fracties van GroenLinks, PvdA, CDA, ChristenUnie, 50Plus en PvdD, inzake lagere snelheid, hogere stikstofreductie.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M43, ingediend door de fracties van de VVD, CDA, PvdA, FvD en ChristenUnie, inzake grensoverschrijdende samenwerking gebiedsgerichte aanpak stikstof.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M44, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake noodzaak krimp veestapel.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M45, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake uitfaseren intensieve veehouderij.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M46, ingediend door de fractie van de SGP, inzake bied agrarische sector toekomstperspectief.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M47, ingediend door de fractie van de SGP, inzake alleen samen dringen we stikstof terug.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M48, ingediend door de fracties van de SGP en SP, inzake geen ongewenst opkoopgedrag.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 juli 2020, dienst/sector SLO, nummer PS2020RGW04, inzake financiering vitale wijknaanpak.
Daartoe besloten
PS2020RGW04

Amendement A25, ingediend door de fractie van de SGP, inzake geen ongegronde ongelijkheid tussen gemeenten.
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M51, ingediend door de fractie van het FvD, inzake prioriteren moeten we meer waarderen.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M52, ingediend door de fractie van de SP, inzake blijvende effecten vitale wijken met eenmalig geld.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Mondelinge vragen van mevrouw Van Gilse over de stankoverlast van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Overvecht.

Motie M53 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fractie van de PVV, inzake staak de aanbesteding van 500 (!) ANPR-camera's.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 juli 2020, dienst/sector SGU, nummer PS2020PS10, inzake bekrachtiging geheimhouding statenbrief conceptaccountantsverslag 2018 en 2019 PwC.
Daartoe besloten
PS2020PS10.

Presentielijst vergadering 15 juli 2020

Voorzitter:	mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning
Griffier:	mevr. mr. C.A. Peters
GroenLinks	dhr. J.J. Bart, Utrecht mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede mevr. M. van Elteren, Woudenberg mevr. mr. N.M. Groen MA, Doorn mevr. M. de Jong, Utrecht dhr. dr. A.R.S. Karataş, Utrecht dhr. ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht mevr. T.M.S. Vrielink, Amersfoort
VVD	dhr. mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn mevr. J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht dhr. drs. B.C. de Jager, Loenen dhr. V.C. Janssen, Amersfoort dhr. drs. A.H.L. Kocken, Utrecht mevr. O. de Man, Zeist dhr. A.G. van Schie, Utrecht mevr. mr. S.F. van Ulzen, Zeist
FvD	dhr. S.A. Berlijn, Utrecht dhr. drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen dhr. M.C. Fiscalini, Maarssen dhr. Y.V. Potjer, Utrecht mevr. N.J.F. Pouw-Verweij MSc dhr. W.J.A. Weijers, Zeist
D66	mevr. H. Chidi, Amersfoort dhr. M.J. de Droog Msc RA, Utrecht dhr. drs. E.A. Kamp, Doorn mevr. L.E. Veen, Utrecht mevr. ir. M. de Widt MPM, Utrecht
CDA	dhr. ing. D.G. Boswijk, Wilnis mevr. T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten mevr. L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist dhr. C. Westerlaken, Lopik
PvdA	dhr. W.G.J. Wijntjes RA, Nieuwegein mevr. drs. J.P. d'Hondt, Utrecht Mevr. N.A. Krijgsman, Utrecht mevr. M. Lejeune-Koster, Linschoten dhr. H.O. Suna, Soest
ChristenUnie	mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort dhr. J.A. de Harder, Buschoten-Spakenburg dhr. drs. J.H. van Oort, Utrecht mevr. H.J. Rikkoert Msc, Utrecht
PvdD	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg dhr. W. van der Steeg, De Meern
PVV	mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest dhr. R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin
SP	dhr. M.E.J. Eggermont, Utrecht mevr. A.M. Poppe, IJsselstein
SGP	dhr. ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
DENK	-
Afwezig	mevr. H. Bittich, Utrecht (DENK) dhr. ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (gedeputeerde)

Leden van Gedeputeerde Staten:

mevr. drs. H.G.J. Bruins Slot, Utrecht
dhr. ir. H.P. van Essen, Utrecht
dhr. A.J. Schaddelee, Houten
dhr. R.C.L. Strijk, Utrecht

Opening.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van Provinciale Staten van Utrecht. Ik heet u allen van harte welkom bij deze statenvergadering van 15 juli 2020. Voordat wij beginnen met de agenda vraag ik de griffier om uw namen in alfabetische volgorde op te lezen zodat ik uw aanwezigheid in deze digitale vergadering kan vaststellen. U noemt uw naam en uw partij.

Vaststellen van de aanwezigheid van de leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat mevrouw Bittich van de DENK-fractie afwezig is. Aan het begin van de vergadering maak ik van de gelegenheid gebruik om de heer Eggermont van harte te feliciteren met zijn vijftigste verjaardag vandaag. Het is een bijkomstige verrassing dat u de hele dag met ons vergadert op uw verjaardag. Daarvoor hebben wij waardering.

Voor het overige heb ik geen mededelingen bij de opening. U kent de gebruiken van het digitaal vergaderen en die ga ik niet herhalen.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Over het oorspronkelijke agendapunt 4, statenvoorstel jaarrekening 2018 en 2019, merk ik het volgende op. Vanmorgen is er overleg geweest met de FAC en de accountant. In dat overleg is duidelijk geworden dat voor de afronding van de jaarrekeningstukken en de verklaring van de accountant meer tijd nodig is. Dat betekent dat ik in overleg met de fractievoorzitters voorstel agendapunt 4 te verplaatsen naar het eind van onze agenda; voorafgaand aan de stemverklaringen. Dan landt het tussen de motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV en de stemverklaringen.

Vanmorgen heb ik contact gehad met de voorzitter van de FAC en hij gaf aan dat in afwachting van de verklaring van de accountant, hij de FAC-vergadering heeft geschorst. Er is een mogelijkheid dat de verklaring of het nog niet beschikbaar zijn van de verklaring aan het eind van de middag ruimte moet kunnen bieden om de vergadering van de FAC voort te zetten samen met de accountant. Dat zou om 17.00 uur vanmiddag zijn. Wij houden in de gaten hoe zich dat ontwikkelt. Op het moment dat de jaarrekeningstukken die zijn aangepast aan het laatste inzicht van de accountant aan het stateninformatiesysteem worden toegevoegd, zullen wij u dat melden. Hetzelfde geldt voor de verklaringen van de accountant.

Vanmorgen heb ik met de fractievoorzitters besproken dat wij proberen om de overige agendapunten voor de dinerpauze vanavond af te ronden, zodat wij na de dinerpauze de beraadslagingen over de jaarrekeningen en de accountantsverklaring kunnen houden. Daarna komen wij bij de stemverklaringen en de stemming. Dat is het voorkeursscenario, maar dat staat of valt met de beschikbaarheid van de stukken. In de loop van de middag gaan wij dat vaststellen.

De heer Van Schie heeft het woord gevraagd over de vaststelling van de agenda.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mijn voorstel is om bij het agendapunt over de jaarrekeningen mevrouw Koedijk toe te voegen als inspreker. Mochten wij vragen hebben of mocht zij een korte toelichting hebben, dan kunnen wij dat mogelijk maken. De orde van de vergadering staat dat niet toe om te doen als de agenda reeds is vastgesteld.

De VOORZITTER: Ik kijk naar de griffier of het een mogelijkheid is om mevrouw Koedijk aan de vergadering toe te voegen bij de bespreking van de jaarrekeningen.

De GRIFFIER: Op uitnodiging van de Staten kan een externe het woord krijgen.

De VOORZITTER: Op verzoek van de Staten kan een extern persoon aan de vergadering worden toegevoegd en wordt u in de gelegenheid gesteld om haar vragen te stellen. Wij zullen die uitnodiging doen uitgaan. Mede afhankelijk van het tijdstip zal zij bij onze digitale vergadering aanschuiven.

Zijn er anderen die over de agenda van vandaag en de orde opmerkingen hebben? Dat is niet het geval. Dan gaan wij het volgens die volgorde afhandelen. Zullen wij de oorspronkelijke agendanummering aanhouden?

De GRIFFIER: De agendapunten worden hernummerd.

De VOORZITTER: Als het goed is heeft u allemaal de nieuwe nummering ontvangen.

Zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda aldus gewijzigd vast.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: De VVD-fractie heeft vragen ingediend en ik geef mevrouw Van Gilse het woord.

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft vragen over de schrijnende situatie door de stankoverlast van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Overvecht. In december heb ik hierover schriftelijke vragen gesteld en helaas is de situatie niet verbeterd. Deze week is aan het licht gekomen dat er nog steeds onduidelijke signalen worden gegeven over waar de inwoners met klachten terecht kunnen. Voor de precieze invulling van de vragen verwijs ik naar mijn schriftelijke inbreng. De kernvraag is hoe het kan dat daarover nog steeds onduidelijkheid is, wat wel de juiste procedure is, wat de provincie daaraan kan bijdragen en wat de stand van zaken is van het samenkomen van de verschillende verantwoordelijke bestuurders.

De VOORZITTER: De gedeputeerde Schaddelee zal uw vragen beantwoorden.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan mevrouw Van Gilse voor het agenderen van dit onderwerp. Het is goed dat hierover vragen gesteld worden, want de provincie heeft haar verantwoordelijkheid op te pakken op dit soort onderwerpen. Laat ik uw vragen kort beantwoorden.

De provincie Utrecht heeft de milieuklachtentelefoon. Dat is het loket van de RUD dat zeven dagen in de week 24 uur per dag bereikbaar is voor allerlei klachten, zoals geuroverlast. De verwarring is ontstaan doordat het HDSR (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden) bewoners heeft opgeroepen om de klachten rechtstreeks te bij hem melden. Dat maakt dat het beeld soms troebel is. Ik snap de reden van het HDSR heel goed, want dit geeft de gelegenheid direct te schakelen en maatregelen te nemen. Het is goed dat wij het goede beeld neerzetten: er is geen sprake van permanente stankoverlast, maar er gebeurt regelmatig iets waardoor de geur toeneemt en daarover klachten komen uit de omgeving. Ik snap dat het HDSR dan snel wil schakelen. De reden is te begrijpen, maar zorgt voor een onscherp beeld. De RUD die deze klachten bijhoudt heeft daardoor geen duidelijk overzicht van de klachten.

Direct na de zomer, eind augustus, heb ik een afspraak met de gemeente en het HDSR om hierover te spreken. Mijn inzet is om daar afspraken te maken over de manier waarop wij de klachten ontvangen. De milieuklachtentelefoon van de RUD moet daarin de centrale rol houden, zodat wij de regie en de monitoring goed kunnen doen. Daarnaast moeten de klachten direct doorgang vinden naar het HDSR, zodat het hierop kan acteren; dat wil het heel graag.

U vroeg hoe wij dit communiceren naar de bewoners. De website van de provincie, de RUD en de gemeente is heel helder: meld klachten bij de milieuklachtentelefoon van de RUD. De bundeling van klachten is heel wenselijk om een totaaloverzicht te krijgen. Overigens, de provincie heeft bevoegd gezag, maar dat gaat over de vergunning, het toezicht en de handhaving op deze locatie. Wij zullen handhavend optreden zodra daartoe aanleiding is. In dat kader hebben wij eerder met het HDSR gesproken. Wij proberen hierin zo goed mogelijk samen te werken. Het heeft tevens een officiële waarschuwingsbrief van ons gehad met het formele verzoek om alles in het werk te stellen om klachten op te lossen. Wij houden nadrukkelijk de vinger aan de pols de komende tijd.

De VOORZITTER: Is dat voldoende voor u, mevrouw Van Gilse?

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van de gedeputeerde en dat het zo serieus wordt genomen. Mijn enige vraag is hoe het voor de bewoners duidelijk wordt hoe het deze zomer loopt als het HDSR blijft communiceren dat de klachten bij hem gemeld moeten worden en de gedeputeerde pas eind augustus gaat bespreken hoe dat gestroomlijnd moet worden.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een terecht punt. Nogmaals, de gemeente, de provincie en de RUD zitten zoveel mogelijk op een lijn en communiceren dit, namelijk het melden bij de milieuklachten telefoon. Een dergelijk verzoek staat uit bij het HDSR. Ik probeerde uitleg te geven over de redenen van het HDSR om bewoners te vragen zich bij hem te melden. Dit proberen wij zoveel mogelijk te stroomlijnen en voor elkaar te krijgen. De oproep is: meld klachten bij de milieuklachten telefoon. De provincie en de RUD moeten ervoor zorgen dat deze klachten zo snel mogelijk terecht komen bij het HDSR, zodat het zo snel mogelijk kan acteren.

De VOORZITTER: Dat is voldoende voor dit moment. Er zijn geen andere vragen voor het vragenhalfuurtje aangekondigd.

Statenvoorstel stikstof gebiedsgerichte aanpak.

De VOORZITTER: Hierover willen alle fracties het woord voeren. Als eerste geef ik het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw VAN ELTEREN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ruim een jaar na de PAS-uitspraak van de Raad van State ligt de gebiedsgerichte aanpak voor ons. GroenLinks is blij dat wij met de leidraad een stap in de goede richting zetten. De provincie neemt de touwtjes in handen in de rol van regisseur van de gebiedsgerichte aanpak en zoekt in de gebiedsprocessen de samenwerking met het gebied zelf. Het is belangrijk dat er gekeken wordt naar de koppelkansen met andere provinciale doelen, zoals het Akkoord van Utrecht, het Klimaatakkoord en het Schone Lucht Akkoord. Hierbij moet de provincie mogelijk aansluiten bij initiatieven in het gebied. Wij moeten ons bewust zijn van de noodzaak om de stikstofneerslag te verminderen om te voorkomen dat de biodiversiteit in Natura 2000-gebieden verslechtert.

GroenLinks is blij met de integrale blik van de provincie die in deze leidraad goed naar voren komt. Om de draad niet volledig kwijt te raken, is het wel goed om een duidelijk en voor zover mogelijk compleet overzicht van de mogelijke koppelkansen op te nemen in de gebiedsgerichte aanpak.

Wat GroenLinks betreft zetten wij verder stevig in op het versterken van onze natuur. Nu is meer dan ooit duidelijk geworden dat je maar een klein beetje uit balans gebracht hoeft te worden om direct de in de diepte te vallen als je op het randje van de afgrond balanceert. Daarom moet er nog eens goed gekeken worden naar de aanbevelingen in het rapport van de commissie Remkes. Welke aanbevelingen uit het rapport passen binnen de provinciale verantwoordelijkheden? Wat is nodig om met deze aanbevelingen aan de slag te gaan?

Een compleet voorbeeld uit het rapport van de commissie Remkes gaat over het creëren van overgangsgebieden van natuur naar boerenland en het onderling te verbinden van natuurgebieden om de veerkracht en robuustheid van deze gebieden te versterken. Tevens wordt het belang van het ontwikkelen van nieuwe natuur onderstreept. Het is goed dat hiernaar expliciet gekeken wordt in de gebiedsgerichte aanpak.

Als het gaat over de doelen en hoe wij deze doelen willen behalen, kent de leidraad nog behoorlijk wat open einden. De concrete doelen, uitvoeringspunten en kaders worden vastgesteld door de partners aan de gebiedstafels. Het eindoordeel ligt bij GS. GroenLinks benadrukt dat het verminderen van de stikstofneerslag met 26% voor 2030 een resultaatverplichting is. Dit is geen inspanningsverplichting of streefverplichting. Dat betekent dat er concrete doelen moeten worden gesteld met daaraan gekoppelde tussendoelen. Dit alles in een helder tijdspad.

Om een aantal van de zojuist genoemde punten in het verdere proces een plek te geven, dient GroenLinks een motie in.

Motie M41 (GroenLinks, PvdA, D66, CDA, ChristenUnie): op naar een gezond stikstofniveau

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op woensdag 15 juli 2020, aan de orde hebben de het Statenvoorstel Leidraad gebiedsgerichte aanpak Stikstof;

constaterende dat:

- *de commissie-Remkes op 8 juni 2020 het eindadvies: 'Niet alles kan overal' heeft gepresenteerd, waaruit blijkt dat volgens de commissie-Remkes het waarborgen van het herstel van Natura 2000-gebieden vereist dat de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden voor 2040 onder de kritische depositiewaarde moet worden gebracht;*
- *het Rijk op 24 april 2020 doelstellingen heeft geformuleerd om in de periode tot 2030 natuurherstel te bevorderen en stikstofemissie te reduceren;*
- *de commissie-Remkes in het eindadvies meerdere handvatten geeft voor de gebiedsgerichte aanpak in de provincies;*
- *de reductie zoals geadviseerd door de commissie-Remkes en de structurele aanpak van het Rijk van ambitie verschillen;*

overwegende dat:

- *snelle, zorgvuldige en juridisch gewaarborgde stikstofreductie noodzakelijk is voor zowel natuurherstel, economische ontwikkeling als de grote woningbouwopgave;*
- *provincies medeverantwoordelijk zijn voor het behalen van de afgesproken doelstellingen op basis van de gebiedsgerichte aanpak om zo de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden te behalen;*
- *de provincies dienen te bepalen welke maatregelen, prioriteiten en welk tijdsplan er binnen de eigen provincie nodig zijn om met de gebiedsgerichte aanpak de doelstellingen te bereiken;*
- *een integrale benadering gewenst is, waarin onder andere de opgaven vanuit het Akkoord van Utrecht, het Klimaatakkoord, de doelen uit het Schone Lucht Akkoord, het remmen van bodemdaling, het behalen van de KRW-doelstellingen, de Samenwerkingsagenda landbouw en stikstofreductie samenkomen om de instrumenten van de provincie Utrecht zo effectief mogelijk in te zetten;*
- *de provincie naast de eigen verantwoordelijkheid ook afhankelijk is van het Rijk in het nemen van bronmaatregelen, zowel qua instrumenten als financiering;*
- *in het eindrapport van de commissie Remkes doelen zijn omschreven met betrekking tot natuurherstel en stikstofreductie en deze doelen gericht zijn op het behalen van de kritische depositiewaarde in de Natura 2000-gebieden voor 2040;*
- *in het eindrapport van de commissie Remkes een advies is gedaan over inzet van ruimtelijke ordeningsinstrumenten om te komen tot groene (natuur-), oranje (overgangs-) en rode (hoogproductieve landbouwgebieden) gebieden;*

verzoeken het college:

- *de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden centraal te stellen en bij natuurherstelmaatregelen vanuit de aanpak stikstof breder te kijken dan alleen stikstofreductie.*
- *in de aanpak die in de leidraad wordt voorgesteld specifiek aandacht te besteden aan:*
 - *het opnemen van koppelkansen met de opgaven uit het Akkoord van Utrecht, het Klimaatakkoord, het Schone Luchtakkoord, tegengaan van bodemdaling, de KRW-doelstellingen en de Samenwerkingsagenda landbouw;*
 - *binnen de mogelijkheden van de provincie voor alle in het advies van de commissie-Remkes genoemde sectoren, voor wat betreft het eigen takenpakket en de beschikbare financiële middelen, reductie van stikstofdepositie te realiseren;*
 - *de doelen in de gebiedsgerichte aanpak per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied weer te geven, inclusief tijdsplan en ervoor te zorgen dat de doelen realiseerbaar zijn;*

- *het voorkomen van 'cowboy gedrag' vanuit de markt of andere overheden en ervoor te zorgen dat de stikstofruimte die ontstaat in voldoende mate beschikbaar komt voor grote maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, duurzame energieprojecten, natuurherstel en een verduurzaming van de landbouw;*
- *bij het besteden van het beperkte budget voor de gebiedsgerichte aanpak te kiezen voor de meest effectieve inzet van deze middelen middels o.a. innovatieve maatregelen en niet zondermeer uit te gaan van vrijwillige uitkoop van boerenbedrijven;*
- *indien (vrijwillige) uitkoop effectief en noodzakelijk is, ook daarbij prioriteiten te stellen met als doel te focussen op de (vrijwillige) uitkoop van die bedrijven waarmee de meeste reductie van stikstofdepositie wordt gerealiseerd in de meest kwetsbare Natura 2000-gebieden;*
- *te onderzoeken op welke wijze het creëren van groene, oranje en rode gebieden zoals opgenomen in het eindadvies van de commissie Remkes, een bijdrage kan leveren aan structuurverbetering in de landbouw en het behalen van de provinciale doelen;*
- *richting het Rijk te lobbyen voor toekomstbestendige bronmaatregelen voor stikstofreductie, die voor lange termijn duidelijkheid scheppen en juridisch bestendig zijn.*

En gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks heeft nog een aantal andere punten. Allereerst de bijdrage van het Rijk voor natuurherstel en de cofinanciering die het van de provincie verlangt bij de uitkoop van boerenbedrijven. Dat vormt nog een open einde en GroenLinks hoopt dat hierover snel duidelijkheid komt. Wij hebben er vertrouwen in dat de gedeputeerde die urgentie ziet en dit overbrengt in de onderhandelingen met het Rijk. Wellicht vallen wij hiermee in herhaling, maar GroenLinks blijft van mening dat het Rijk primair verantwoordelijk is als het niet direct om provinciale doelen gaat.

Het mag duidelijk zijn dat landbouw binnen de grenzen van de natuur en het milieu volledig onze steun verdient. Het gaat echter niet goed met de natuur en de grenzen van wat de natuur aan kan zijn al ver overschreden. GroenLinks wil bewegen naar een nieuw landbouwsysteem: extensiever, minder afhankelijk van import en export en met een goede eerlijke prijs voor de boeren. Het heeft niet onze voorkeur om in te zetten op innovaties door middel van 'end-of-pipe-oplossingen', zoals luchtwassers. Emissiereducerende technieken zijn dure investeringen die in het verleden niet altijd tot de verwachte of gewenste resultaten hebben geleid. Is de gedeputeerde het met ons eens dat technieken bewezen effectief moeten zijn, dat de kosten moeten opwegen tegen de baten en dat goede handhaving en naleving noodzakelijk is om de potentie van deze technieken in de praktijk te realiseren? Zo ja, is de gedeputeerde bereid daarop te sturen en extra in te zetten op handhaving en controle?

Tijdens de commissievergadering werd het duidelijk dat de verbeteringen in dierenwelzijn in de veehouderij als eis meegenomen kan worden in de subsidieverordening. Dat is mooi. Is de gedeputeerde bereid om dit daadwerkelijk als eis op te nemen?

GroenLinks is van mening dat alle sectoren moeten bijdragen aan de vermindering van de stikstofuitstoot. In de leidraad is echter weinig aandacht besteed aan de mogelijke provinciale bijdrage van het wegverkeer. GroenLinks zou graag willen dat onderzocht wordt in hoeverre de verlaging van de reëmsnelheid op delen van provinciale wegen een bijdrage kan leveren aan de reductie van de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. Hiervoor dienen wij een motie in.

Motie M42 (GroenLinks, PvdA, CDA, ChristenUnie, 50Plus, PvdD): lagere snelheid, hogere stikstofreductie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op woensdag 15 juli 2020, aan de orde hebbende het Statenvoorstel Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof;

constaterende dat:

- *stikstofreductie noodzakelijk is voor mens, milieu en natuur;*

- mobiliteit een bijdrage heeft in de uitstoot van stikstof;
- hoe hoger de snelheid, hoe meer brandstof verbrand wordt en hoe meer stikstofdioxide er in de lucht terecht komt¹;
- ook het adviescollege stikstofproblematiek adviseert de regimesnelheid op provinciale wegen in de buurt van kwetsbare natuurgebieden te verlagen;

overwegende dat:

- we als provincie naar alle sectoren moeten kijken als het gaat om de reductie van stikstofdepositie voor een eerlijke verdeling;
- in de leidraad gebiedsgerichte aanpak wordt gesteld dat uitstoot van stikstof bij een lagere snelheid afneemt, maar dat het ook zorgt voor een verlaging van de doorstroming en daarmee netto toename van de uitstoot van stikstof;
- uit de onderbouwing voor deze uitspraak echter blijkt dat een snelheid van 50 á 60 km/uur in de meeste gevallen gunstiger is dan 70 á 80 km/uur²;
- een snelheidsverlaging verder meekoppelkansen biedt ten aanzien van de gezondheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid;
- een verlaging van de regimesnelheid ook een gunstig effect heeft op de hoeveelheid voertuigverliesuren en doorstromingsknelpunten in de provincie, omdat er minder optrek- en afrembewegingen plaatvinden, de snelheid continueer is en de onderlinge voertuigafstand veilig af kan nemen waardoor de capaciteit van een weg toeneemt;

verzoeken het college:

- te onderzoeken in hoeverre een verlaging van de regimesnelheid op (delen van) provinciale wegen een bijdrage kan leveren aan de reductie van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden en een bijdrage levert aan eerlijke verdeling van deze reductie;
- daarbij in het bijzonder aandacht te besteden aan de mogelijkheid om provinciale wegen door en nabij Natura 2000-gebieden te maximeren op 60 km/u;
- de uitkomsten van dit onderzoek te betrekken bij de gebiedsgerichte aanpak.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://nos.nl/collectie/13799/artikel/2303493-snelheid-omlaag-voor-minder-stikstof-hoe-werkt-dat>

² <https://publications.tno.nl/publication/34620292/sjR22D/TNO-2016-TL-NOT-0100295342.pdf>

De komende tijd gaat de provincie een spannend en nieuw proces in. GroenLinks heeft er vertrouwen in dat de provincie de touwtjes in handen neemt, de eindjes aan elkaar knoopt en wanneer nodig knopen doorhakt. GroenLinks kijkt uit naar het verdere proces.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee vragen voor mevrouw Van Elteren. Beschikt zij over data van metingen van de stikstofdepositie? Is zij een voorstander van het sluiten van biomassacentrales als blijkt dit de meeste efficiënte manier is om stikstof te reduceren?

Mevrouw VAN ELTEREN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb dezelfde metingen als de metingen waarover u beschikt. Dat zijn de metingen van het RIVM. In het verleden hebben wij hierover regelmatig gesproken. Daarmee moeten wij het doen. GroenLinks is tegen de verdere subsidiëring van biomassacentrales en het opstarten van nieuwe centrales. GroenLinks is echter geen voorstander van het sluiten van biomassacentrales.

De VOORZITTER: De moties worden toegevoegd aan het statensysteem en maken deel uit van de raadsdeling.

Het woord is aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het is zeer belangrijk dat er een adequate gebiedsgerichte aanpak stikstof komt. Hierdoor kan de provincie er de komende tijd alles aan doen om dit vraagstuk op te lossen, zodat maatschappelijke en economische ontwikkelingen zo snel mogelijk doorgang kunnen vinden in onze provincie. Het is daarbij zeer belangrijk dat er een goede samenwerking plaatsvindt met aangrenzende provincies. Dat komt mede doordat bijna al onze Natura 2000-gebieden dicht bij of aan de provinciegrenzen liggen. Daarom ga ik de motie grensoverschrijdende samenwerking gebiedsgerichte aanpak stikstof indienen om de samenwerking aan te moedigen en richting te geven.

Motie M43: (VVD, CDA, PvdA, FvD, ChristenUnie): grensoverschrijdende samenwerking gebiedsgerichte aanpak stikstof

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter behandeling van statenvoorstel Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof;

constaterende:

- *dat sinds mei 2019 de PAS in Nederland niet meer van toepassing is;*
- *dat hierdoor veel economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de provincie Utrecht vertraagd worden of zelfs onmogelijk lijken;*
- *dat er veel geld wordt geïnvesteerd in stikstofaanpak om te voorkomen dat ons land en onze provincie op slot gaan door de regelgeving rondom stikstof;*
- *dat er vanwege de stikstofmaatregelen grote onzekerheid is in de agrarische sector over de toekomst;*

overwegende:

- *dat het stikstofvraagstuk een (provincie)grensoverschrijdend probleem is;*
- *dat in de leidraad Gebiedsgerichte aanpak Stikstof de gegevens uit aangrenzende provincies grotendeels ontbreken;*
- *dat het stikstofbeleid van andere provincies ook invloed heeft op de N2000-gebieden in onze provincie;*
- *dat het uiteindelijke doel van de stikstofaanpak het bereiken van de instandhoudingsdoelen van de N2000-gebieden is;*
- *dat voor het maken van goede keuzes om dat doel te bereiken inzicht in alle beschikbare data noodzakelijk is;*

verzoeken het college:

- *in overleg met aangrenzende provincies, waarvan nu nog grotendeels de stikstofuitstoot gegevens missen, te zorgen dat de data over de stikstofneerslag in de N2000 gebieden aan de grens voor alle deelnemers op dezelfde wijze inzichtelijk worden gemaakt en gehanteerd bij de gezamenlijke gebiedsgerichte aanpak;*
- *deze data aan de betrokken Provinciale Staten bekend worden gemaakt;*
- *in samenwerking met de aangrenzende provincies de voorgenomen maatregelen in de gebiedsgerichte aanpak op elkaar af te stemmen en in beeld te brengen wat de effecten van de maatregelen op N2000 gebieden zullen zijn.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de raadsdeling.

De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De motie lijkt in eerste instantie sympathiek, maar na een tweede keer lezen ben ik tot de conclusie gekomen dat de indieners geen idee hebben waarover het gaat. In het dictum staat dat wij de data over de stikstofneerslag inzichtelijk moeten ma-

ken. Er is echter geen data over stikstofneerslag, want er zijn geen metingen van de stikstofdepositie. Wat er wel is, en waarover mevrouw Van Elteren sprak, zijn berekeningen waarvan de commissie Hordijk die zegt dat hierover onzekerheid is. Wij weten dus niet wat de stikstofneerslag is. Welke data moeten dan weergegeven worden? Daarnaast spreekt mevrouw Van Gilse over provinciegrenzen, terwijl 35% van de atmosferische stikstof uit het buitenland komt. Dat zijn landsgrenzen. De provinciale grenzen hebben nauwelijks effect.

De VOORZITTER: U krijgt nog uw eigen termijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn interruptie heeft betrekking op deze motie.

De VOORZITTER: U mag een specifieke vraag stellen aan mevrouw Van Gilse.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de vraag gesteld welke data zij wil hebben die er niet zijn. Daarnaast wil zij effecten in beeld brengen waarvan de commissie Hordijk zegt dat er maatschappelijke onzekerheden zijn over hoe de depositie tot nu toe is berekend. Ik wil graag weten wat wij met deze motie moeten als wij al deze gegevens niet hebben.

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik kan de heer Dercksen meegeven dat het inmiddels meer dan duidelijk is dat hij graag wil dat er gemeten wordt. Ik wil hetzelfde. Op dit moment zijn die metingen er echter niet en zijn dit de beschikbare data. Ik wil graag tot een oplossing komen in plaats van niks doen. Daarom is het belangrijk om de beschikbare berekeningen en data te gebruiken en de kennis in te zetten om dit probleem op te lossen, zodat de economische en maatschappelijke ontwikkelingen doorgang kunnen vinden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Van Gilse wil data gebruiken die er niet toe doen. Zij kan zeggen dat zij wil meten, maar zij heeft tegen de motie van de PVV gestemd om te meten. Zij wil niet meten en onduidelijke data gebruiken voor beleid. Dat lijkt mij niet de bedoeling.

De VOORZITTER: U heeft voldoende gewisseld in de interrupties.

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag reageren op de opmerking van de heer Dercksen. De VVD heeft tegen de motie van de PVV gestemd, omdat in deze motie stond dat alle ontwikkelingen stil zouden staan totdat er gemeten werd. Ik vind het belangrijk om de beschikbare ruimte te benutten, zodat ontwikkelingen doorgaan. De heer Dercksen wil dat er niks gebeurt totdat er gemeten wordt. De VVD staat niet achter dat standpunt.

De VOORZITTER: Dat is voldoende voor dit moment. Het woord is aan mevrouw Pouw.

Mevrouw POUW (FvD): Mijnheer de voorzitter! Te midden van alle discussies over de stikstofdepositie en de aanpak hiervan, blijft de landbouwsector zich consequent niet gehoord voelen. Vele protesten de afgelopen week zijn hiervan een duidelijk signaal. Vanuit onze provincie klinkt er een duidelijke roep om hulp. Tijdens zijn inbreng in de commissie RGW sprak de heer Van Donselaar over een grote onzekerheid onder de boeren en dat wij hierom hebben besloten elkaar vast te houden. Ik acht het belangrijk dat Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hen het gevoel geven dat wij hen vast willen houden. Het onrecht en de onzekerheid duren al te lang voort. Wij moeten duidelijk maken dat wij onze agrarische sector koesteren en verdedigen.

Voor het FvD staat voorop dat er duidelijkheid moet komen voor de boeren zodat zij weten waar zij aan toe zijn de komende jaren. Wij moeten duidelijk bepalen welke nulmeting wij hanteren en hoeveel vermindering er plaats moet vinden voordat wij tevreden zijn. Alleen dan kunnen de boeren plannen voor de toekomst maken. Dit is echter niet alleen te bepalen met de gegevens van de provincie Utrecht. De provincies moeten goed met elkaar communiceren om in kaart te brengen wat de waarden zijn en welk beleid er nodig is. Om deze reden is het FvD mede-indiener van de motie van de VVD.

Daarnaast verzoeken wij de gedeputeerde met klem om de agrarische sector niet alleen het grootste deel van de reductie in de schoenen te schuiven, maar hem tevens kansen te bieden. Zo zou de agrarische sector een belangrijke rol kunnen en willen spelen bij het herstel van de biodiversiteit. Het FvD vindt een kleinschalig en afwisselend landschap in Utrecht belangrijk en ziet er voordelen in om de boeren mee te nemen in de vergoedingen voor landschapsbeheer. Het alternatief is immers schaalvergroting. Dat gaat onherroepelijk ten koste van het landschap, zoals wij decennia lang hebben kunnen zien.

Ons voorstel is om boeren mee te laten werken aan landschapsbeheer en biodiversiteitsherstel en hen aansprakelijk te maken op de beschikbare vergoeding. Vanuit de agrarische sector is aangegeven dat zij hiermee aan de slag willen gaan, beginnend bij de groene contour. Ziet de gedeputeerde dit als een optie? De gedeputeerde zei in haar antwoord op de technische vragen: "De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van ons grondgebied is landbouwgrond." Dit is in onze ogen het belangrijkste punt. De boeren zijn onmisbaar voor onze provincie. Zij moeten niet enkel bestempeld worden als een probleem in deze crisis, maar juist een deel van de oplossing gemaakt worden.

Ten slotte maak ik mijn complimenten aan de gedeputeerde. Hoewel mijn fractie zeer grote problemen heeft met de lijn die door het kabinet bepaald is, zien wij dat de gedeputeerde zich inzet om goed contact te onderhouden met de agrarische sector en dat zij op landelijk niveau opkomt voor de provinciale belangen. Vaak zijn wij erg kritisch, maar een compliment is hier op zijn plaats. Wij horen graag de visie van de gedeputeerde op de motie en op onze vragen over participatie van de boeren bij het biodiversiteitsherstel.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Westerlaken.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! In mijn bijdrage ga ik niet in herhaling vallen, maar kies ik voor een nieuwe insteek. Wij hebben de stikstofuitdaging al zo vaak besproken, dat dit een uitdaging is.

Het CDA beschouwt de provincie Utrecht niet meer als verdeeld in stad en platteland, maar als een 21e-eeuwse landstad. Daarmee bedoelen wij dat wij in deze eeuw antwoorden nodig hebben op vraagstukken die wij tot nog toe niet gewend waren. Met de term 'landstad' willen wij aanduiden dat de provincie Utrecht gezien kan worden als de stad van de toekomst. Het samenspel van natuur en wonen, traditie en innovatie, culturele ontplooiing en bedrijvigheid die met elkaar een eenheid in verscheidenheid vormen.

De ruimtelijke ontwikkeling heeft de afgelopen decennia vaak in het teken gestaan van een strijd tussen rood en groen. In Utrecht hebben wij desondanks een schitterende natuur en prachtige landschappen behouden die het verdienen in stand gehouden te worden. Het natuurbeleid van de provincie is daarop gericht. Een gezonde natuur is belangrijk voor ons welzijn en voor de brede welvaart in de provincie. De stedelijke verdichting en onze bedrijvigheid hebben er wel toe geleid dat we voor grote vraagstukken staan, met aan de ene kant de kostbare bescherming en beheer van de natuur en aan de andere kant de ontwikkeling en het behoud van onze bedrijvigheid die dit moet bekostigen. Op dit moment is de meest in het oog springende uitdaging hoe wij omgaan met stikstof. Alle bedrijvigheid draagt hier aan bij, maar de sector die hierdoor het meest lijkt te worden getroffen is die van de landbouw. In Utrecht sturen wij door de samenwerkingsagenda landbouw op het stimuleren van een innovatieve, duurzame en circulaire landbouw die een cruciale rol speelt bij het beheer en de instandhouding van de natuur en de brede welvaart. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat deze sector alleen bijdraagt aan het oplossen van het probleem. De Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof die wij vandaag vaststellen levert een belangrijke bijdrage aan het behoud van de Natura 2000-gebieden die wij in de provincie kennen. Toch moeten wij niet denken dat hiermee alles geregeld is. Veel zal afhangen van de inzet en de houding van de bestuurders en de manier waarop de gebiedsprocessen uitgevoerd worden. De landbouwsector heeft op dit moment niet zoveel vertrouwen meer in de politiek. Of dat komt door landelijke, provinciale of gemeentelijke bestuurders. Het vertrouwen winnen en behouden is bij de inrichting van de gebiedsprocessen van cruciaal belang. Veel meer dan weer een boekwerk waarin van alles geregeld lijkt te zijn.

Aangezien de Natura 2000-gebieden vooral langs onze provinciegrenzen liggen, heeft het CDA tijdens de commissievergadering opgeroepen om vaart te zetten achter de vaststelling van deze leidraad om te voorkomen dat de processen uit de pas lopen. Samen met de VVD vragen wij het college per motie vaart te zetten achter het inzichtelijk en vergelijkbaar maken van de relevante data en vervolgens de aanpak op elkaar af te stemmen zodat betrokkenen op gelijke wijze deel kunnen nemen aan de processen en de effecten van de maatregelen op gelijke wijze in beeld gebracht kunnen worden. Voor het CDA is dit de eerste stap waar wij zeker tevreden mee zijn. Graag vernemen wij van het college na deze procesafspraken wat wij gaan afspreken met de betrokkenen in de gebieden.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De beoogd nieuwe leider van het CDA zei laatst iets over de agrarische sector waarover ik graag de mening van de heer Westerlaken hoor. Hij zei: "Landbouwexport is niet het allerhoogste goed. Die stap moeten wij zetten. Wij moeten hun eerlijk vertellen dat op dezelfde manier blijven boeren als nu niet meer lukt." Kunnen wij voorzichtig tot de conclusie komen met de heer Westerlaken dat de boeren bij het CDA niet veel meer te zoeken hebben?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Misschien werkt het bij de PVV zo, maar binnen het CDA is het zo dat de verschillende niveaus hun eigen richting kunnen kiezen in de accenten die zij zetten. Dit is inderdaad een beoogd lijsttrekker en ik hoop van ganser harte dat hij het wordt. Echter, in de provincie Utrecht hebben wij een landbouwvisie afgesproken en een samenwerkingsagenda vastgesteld. Het CDA in de provincie Utrecht heeft daarmee alle antwoorden gegeven die de heer Dercksen graag krijgt.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw De Widt.

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! De achtergrond achter de Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof is dat de natuur in Nederland zwaar onder druk is komen te staan. De stikstofdepositie is daarvan een aspect. De leidraad is een stap in de goede richting. Laten wij werk maken van een robuustere natuur. Daarbij moeten wij de taken van het Rijk bij het Rijk laten. De provincie moet hierin haar eigen verantwoordelijkheid nemen. Daarvoor is dit een stap in de goede richting. Laten wij het beschikbare geld zo effectief mogelijk inzetten.

Er is nog een hele weg te gaan. Laten wij dat gaan doen. Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Westerlaken daarover. Utrecht heeft een uitstekend landbouwbeleid vastgesteld dat hiermee goed kan samenwerken. Daarover hoeven wij niet opnieuw na te denken. D66 is mede-indiener van de motie op weg naar een gezond stikstofniveau.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg heeft een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! D66 noemde deze leidraad in de commissie en vandaag opnieuw een prima stap. Weet D66 hoe deze 'prima stap' bij de samenwerkende partners geland is?

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! Daarover heb ik het nodige gehoord in de commissie en ik heb de verslagen gelezen die bij de commissiestukken gevoegd waren ter onderbouwing van deze leidraad. Het is een ingewikkeld vraagstuk. Verschillende organisaties hebben daarbij hun eigen ideeën. Waar doelt u precies op?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Heeft D66 er alle vertrouwen in dat deze prima stap het beoogde effect heeft voor de natuurcompensatie en het natuurherstel?

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat kunnen wij niet garanderen. Dit is een leidraad die leidt tot een bepaald doel. Als ik kijk naar wat hierover gezegd wordt op rijksniveau, dan ko-

men wij een heel eind met een aantal maatregelen die wij al genomen hebben. Ik hecht eraan dat wij de adviezen van de commissie Remkes serieus blijven nemen en niet denken dat wij er al snel zijn. Dat is niet alleen aan onze provincie, maar dat is een heel stelsel. Wij zijn hier net mee begonnen en zullen monitoren of het lukt. Als ik daarover de wijsheid in pacht had, dan was ik nu iets anders aan het doen.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Krijgsman.

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Goed doen voor de natuur is goed doen voor onszelf. In de stikstofdiscussie wordt weleens vergeten dat de mens de natuur nodig heeft. Vandaag bespreken wij de Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof provincie Utrecht. Hiermee zetten wij een goede stap in de goede richting.

Deze leidraad bespreekt alleen natuurherstel in Natura 2000-gebieden. Uit de jaarrekening 2019 komt naar voren dat de ontwikkelopgaven van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) voor onze provincie nog niet gehaald zijn. In de commissie BEM heeft de gedeputeerde gezegd dat hij hiermee aan de slag gaat en daar houden wij haar aan.

De PvdA maakt zich zorgen. Natuurherstel is namelijk breder dan alleen Natura 2000-gebieden. Het verbeteren van het NNN is ook belangrijk. Versnippering is een van de redenen van de afname van de biodiversiteit. De natuur heeft lang in de verdrukking gezeten.

De PvdA is blij dat wij met deze gebiedsgerichte aanpak aan de slag gaan met het natuurherstel en het robuuster maken van onze natuur in Natura 2000-gebieden. Wij gaan aan de slag met hele mooie en bijzondere stukjes natuur in onze provincie. Echter, veel van deze gebieden overschrijden de provinciegrenzen. Daarom zijn wij mede-indiener van de motie van de VVD. Werk samen met andere provincies en zorg dat de beschikbare data onze kant op komt.

In de afgelopen dertig jaar is er fors geïnvesteerd in het terugdringen van de stikstofdepositie. Het blijkt echter nog niet genoeg te zijn. Zelfs zodanig dat de afname van stikstof aan het stagneren is en hier en daar oploopt. Bij de bespreking van de luchtvaartnota, pleitte de PvdA op veel meer inzet op internationale treinverbindingen en minder kortefstandvluchten. Bij de commissiebespreking van deze leidraad gaven wij nogmaals aan dat er gekeken moet worden naar het nut en de noodzaak van grote infrastructurele projecten. Is de verbreding van de A27 buiten de bak echt nodig?

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor mevrouw Krijgsman zeggen dat het nog niet genoeg is. De emissie is gehalveerd sinds de 1990. Wanneer is het wel genoeg, bijvoorbeeld als blijkt dat in een aantal natuurgebieden het stikstofniveau zelfs te hoog is wanneer de mens niet meer bestaat?

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag de heer Dercksen zijn vraag te bewaren tot aan het einde van mijn betoog, want daarin kom ik terug op zijn vraag.

De VOORZITTER: Kunt u de vraag dan gelijk beantwoorden aan het einde van uw betoog, want dan hoeft de heer Dercksen deze niet opnieuw te stellen.

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat zal ik doen. GroenLinks zal mede namens de PvdA een motie indienen om te onderzoeken of de snelheidsverlaging op provinciale wegen mogelijk is. Wij weten dat dit soms niet kan vanwege de doorstroming, maar laten wij dit doen vanwege de veiligheid en hiermee verder gaan.

Wij zullen er niet aan ontkomen dat de landbouw verder moet met het treffen van maatregelen. Op 8 juni presenteerde de commissie Remkes haar rapport. Uit dat rapport blijkt dat het ambitieniveau van de regering en de commissie verschilt. Op het moment dat wij wel aan het natuurherstel en de instandhoudingsmaatregelen gaan werken en de kraan niet helemaal dicht draaien, dan dweilen wij met de

kraan open. Alleen kijken naar de kritische depositiewaarde is niet voldoende. Dat de stikstofdepositie zich onder deze waarde gaat bevinden, hoeft niet te betekenen dat het kwalificeren van de natuurwaarden in een ongunstige staat van instandhouding verkeren. Je moet kijken naar de mate van instandhouding en de kritische depositiewaarde niet leidend laten zijn, maar als indicator gebruiken. Daarin zit mijn antwoord op de vraag van de heer Dercksen. Je kunt kijken of wij onder de kritische depositiewaarde zitten, maar je zult altijd moeten monitoren hoe het met de natuur gaat en of het gewerkt heeft. Dan zul je naar ecologisch en juridisch stabiele oplossingen zoeken.

De VOORZITTER: Ik kijk naar de heer Dercksen of hiermee zijn vraag beantwoord is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Krijgsman zegt dat wij moeten monitoren of het gewerkt heeft. Dat kunnen wij echter niet vaststellen, want wij hebben de depositie niet gemeten in het verleden. Een derde van de natuurgebieden in Nederland zal zonder menselijke activiteit niet onder de kritische depositiewaarde komen. Zij zal de instandhoudingsdoelen niet bereiken. De natuur verdwijnt als de mens het niet ernstig beheert. Dat kan echter niet vanwege de uitstoot. U zit in een hoepel waar u niet uitkomt.

De VOORZITTER: Mevrouw Krijgsman mag een korte reactie geven en komt daarna tot de afronding van haar betoog.

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten kijken naar de instandhoudingswaarde en niet naar de drempelwaarde die gehaald moet worden. De instandhouding kan gemeten worden, want ecologen hebben de laatste jaren bijgehouden welke soorten er zijn in gebieden en welke soorten erbij komen of niet meer zichtbaar zijn. Zij hebben gekeken naar de effecten van stikstof, verdroging of verzuring op die gebieden. Daarom heeft GroenLinks mede namens de PvdA een motie ingediend. Wij vragen de gedeputeerde om naar de instandhouding te kijken en te kijken naar de koppelkansen en de effectieve inzet van de middelen.

De PvdA vindt het belangrijk dat extern salderen niet tot cowboygedrag leidt. Het kan niet zo zijn dat bedrijven met diepe zakken veel stikstofruimte opkopen. Er moet immers voldoende stikstofruimte beschikbaar komen voor grote maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, duurzame energieprojecten, natuurherstel en de verduurzaming van de landbouw.

Ten slotte vragen wij de gedeputeerde om te lobbyen voor de toekomstbestendige bronmaatregelen van de stikstofreductie die op de lange termijn duidelijkheid scheppen en juridisch bestendig zijn. Het is namelijk nog niet mogelijk om veel maatregelen te beoordelen. Er zijn activiteiten die mogelijk significant versturende effecten kunnen hebben, maar waarover geen duidelijkheid is, zoals PAS-meldingen, beweiding en de luchtvaart. Wij weten niet wat dit doet met de stikstofdepositie. Boeren weten niet waar zij aan toe zijn. Mogen zij beweiden of worden er vergunningen ingetrokken? Hierover moet duidelijkheid geboden worden. Daarom zegt de PvdA dat wij passen voor een PAS 2.0, want onze natuur verdient beter.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Harder.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij debatteren vandaag over de Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof. In de basis is de leidraad niet veel meer of minder dan de beschrijving van het probleem en de wijze waarop wij de gebiedsgerichte aanpak in onze provincie vorm gaan geven. Er staan geen grote beleidskeuzes in, noch stellen wij vandaag doelen vast voor de gebiedsprocessen. In de commissiebespreking heeft onze fractie al aangegeven dat wij de hoofdlijnen van de leidraad waarderen. Ik zou het daarom zeer kort kunnen houden en onze steun kunnen uitspreken om met deze processen aan de slag te gaan. Met deze inleiding zult u begrijpen: dat ga ik niet doen. Daarmee zouden wij het onderliggende probleem te veel plat slaan en blijf geven van te weinig begrip voor wat er buiten de muren van ons provinciehuis gebeurt. Onze fractie hecht er waarde aan om dat te erkennen en hierbij onze erkenning uit te spreken voor iedereen die bereid is om hard te werken aan een nieuwe balans met de natuur. Langs een aantal lijnen wil ik de gedeputeerde daarom

meegeven wat voor onze fractie daarin belangrijk is. Samen met andere partijen dienen wij daarom een aantal moties in.

Allereerst het doel: het beschermen van de kwetsbare natuur. Ik ben helaas geen natuurdeskundige, maar zij die dat wel zijn, schetsen geen vrolijk beeld van de biodiversiteit in ons land. De natuur staat onder druk, onder andere door een overvloed aan stikstof die neerslaat op de natuurgebieden. De ChristenUnie werkt vanuit het geloof dat wij deze natuur als onderdeel van een prachtige schepping mogen en moeten beheren. Daar hoort balans en synergie bij tussen mens en natuur. De balans is ondertussen zoek. Door de aanpak van stikstofemissie en -depositie kunnen wij de natuur weer de ruimte geven om in alle diversiteit te ontwikkelen. Onze fractie roept op om dat doel vooral niet uit het oog te verliezen. Wij zitten in een fase waarin het lijkt dat vooral juridische houdbaarheid en het mogelijk maken van woningbouw- en infrastructuurprojecten belangrijk zijn. Beide zijn belangrijk, maar vormen niet de reden waarom wij moeten werken aan de stikstofreductie. Wij verzoeken de gedeputeerde dringend om dit goed op het netvlies te houden in de uitvoering van de gebiedsprocessen en breder te kijken naar natuurherstel dan alleen door deze reductie. Dit is onderdeel van de motie op naar een gezond stikstofniveau die al is toegelicht door mevrouw Van Elteren en die de ChristenUnie mede indient.

Ten tweede: de stikstofbronnen. Na een landelijke verlaging van de snelheid op de rijkswegen ligt de focus wederom bijna volledig op de landbouw. Een sector waarin de ondernemers tot op detail inzicht hebben in productie en uitstoot. Een sector waarin veel ondernemers uitspreken te willen meewerken aan verdere reductie van stikstofemissies en waar winst te behalen is. Een sector waar veel goede initiatieven worden genomen en waar ondernemers hun nek durven uit te steken. De afgelopen jaren is het de landbouw daardoor gelukt om forse emissiereducties te behalen. De duizenden boeren mogen daar met recht voor worden gecompimenteerd.

De landbouw is tevens een sector die in grote onzekerheid verkeert. Welke toekomst is er voor de boerenbedrijven en hoeveel invloed hebben zij op die toekomst? Is dit het moment om grote investeringen te doen of kun je beter je bedrijf afbouwen? Heeft de provincie nog een subsidiepot om te ontwikkelen in de richting van de landbouwvisie of is het geld op? Het is een sector waar het vertrouwen in de overheid niet groot is, getuige de protesten en de inspraakreactie tijdens de commissiebehandeling. Het is dus een sector waar aan vertrouwen gewerkt en gebouwd moet worden. Waar boeren die wachten op de legalisatie van hun PAS-melding definitieve duidelijkheid nodig hebben om van daaruit vrij te kunnen meepraten in de gebiedsprocessen. Welk perspectief kan de gedeputeerde deze sector geven zodat zij met vertrouwen aan tafel kunnen?

Daarnaast heeft onze fractie er nu al vaak voor gepleit om druk te houden op alle sectoren. De ChristenUnie roept het college daarom op om daar maximaal te zoeken naar de mogelijkheden die de provincie daarin heeft. Het is ook onderdeel van de motie die door mevrouw Van Elteren is toegelicht en reden dat wij de motie die oproept tot een onderzoek naar de effecten van snelheidsverlaging op provinciale wegen mede indienen.

Ten derde: inzicht. Wij zien een leidraad die op basis van de beschikbare informatie probeert een totaalbeeld te geven van de huidige situatie. Wij zijn blij dat deze basis er ligt, maar constateren ook dat er nog hiaten zijn voor wat betreft de informatie vanuit andere provincies. Zeker voor onze provincie, met vooral Natura 2000-gebieden aan de grenzen van ons gebied, is dat inzicht belangrijk om straks keuzes te maken over effectiviteit van maatregelen. Het is reden om de motie die mevrouw Van Gilse al heeft toegelicht mede in te dienen.

Ten slotte: het maken van keuzes. Zowel vanuit het Rijk als vanuit onze provincie wordt er geld beschikbaar gesteld voor de gebiedsprocessen. Voor het besteden van het geld gaat het dan al heel snel over het vrijwillig uitkopen van agrarische piekbelasters. Gedeputeerde Bruins Slot heeft ons ervan overtuigd dat deze opkoop in sommige gevallen noodzakelijk zal zijn om schuifruimte in de processen te creëren. Toch doet onze fractie de oproep om bij de keuzes scherp te kijken naar de meest efficiënte inzet van de beperkte middelen en daarbij te beginnen bij de mogelijkheden om te investeren in bedrijven die toekomst hebben in balans met de natuur. Als vrijwillige opkoop noodzakelijk blijkt, houdt

dan het doel voor ogen en stel de stikstofruimte beschikbaar in de sector die levert en voor de grote maatschappelijke opgaven rondom mobiliteit, woningbouw en de energietransitie. Hierbij hoort ook dat het belangrijk is om te kijken of met een investering meerdere doelen kunnen worden gediend. Ook dit alles is onderdeel van de motie die al door mevrouw Van Elteren is toegelicht. Ik sluit af door de gedeputeerde en het college veel wijsheid te wensen.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg heeft een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de ChristenUnie. De heer De Harder noemde de piekbelasters. Gaat de landbouwvisie of de stikstofreductie voor bij het beleid rond de piekbelasters?

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik kan deze vraag niet goed plaatsen. Kan de heer Van den Dikkenberg toelichten waar volgens hem het probleem zit?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Veel bedrijven die gezien worden als piekbelaster, zijn bedrijven die voor een groot deel conform de wensen vanuit de landbouwvisie werken. Zij zitten alleen dicht bij Natura 2000-gebieden en zijn daarom in de modellen een piekbelaster. Vaak zijn dit de extensieve bedrijven. Vandaar dat ik vraag of de landbouwvisie of de stikstofreductie leidend is bij het beleid rondom de piekbelasters, waardoor wij kringloopkampioenen wegkopen om de stikstofreductie te realiseren.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dit is een complexe vraag die ik niet direct kan beantwoorden. Binnen de gebiedsprocessen zal goed gekeken moeten worden hoe wij de maximale winst behalen die past binnen de visie van de provincie. Hier ligt duidelijk een ingewikkeld dilemma waarin een keuze gemaakt moet worden. Zoals ik al in onze bijdrage heb toegelicht, is de ChristenUnie groot voorstander van het ondersteunen van bedrijven met toekomst en te investeren in de reductie in plaats van het uitkopen van deze bedrijven.

De VOORZITTER: Ik zie de heer Van den Dikkenberg knikken. Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit debat gaat niet over de gebiedsgerichte aanpak stikstof, maar meer over het disfunctioneren van de overheid en de democratie. Het disfunctioneren is mogelijk gemaakt door volksvertegenwoordigers die niet geïnformeerd en niet geïnteresseerd zijn. Mensen die hun stoel warm houden om straks wethouder of gedeputeerde te kunnen spelen, lid te worden van de Tweede Kamer of zich elders kwalificeren voor een baantje in de subsidie-industrie. In dit geval zijn de boeren daarvan de klos. Wij leven in een tijd dat de feiten er niet meer toe mogen doen. Ik hoorde dat mevrouw Van Gilse zojuist zeggen: wij gaan eerst beleid voeren en daarna weten. Of zoals een CDA-senator in de wandelgangen tegen mij zei bij een klimaatdebat: "Jij hebt wel gelijk, maar ik kan het niet zeggen." Dat is de rot van ons democratisch bestel.

De gedeputeerde zegt dat wij van mening verschillen over de metingen van de stikstofdepositie. Daarover kunnen wij niet van mening verschillen. Wij vroegen bij herhaling naar de metingen en krijgen deze niet, want deze zijn er niet. GS schrijft dat er gemeten wordt en verwijst daarbij naar de website van het RIVM, waar dat niet op staat. Op een enkel punt waar atmosferische stikstof wordt gemeten, staat een meetpunt op 4 en op 1 meter en daarna wordt er gemodelleerd; niet gemeten. Er wordt niet gemeten welke plantjes last kunnen hebben van stikstof. Daarover kunnen wij niet van mening verschillen, want deze metingen bestaan niet. Laat staan dat wij weten wat de bronnen zijn of wat de vegetatie feitelijk opneemt. Kom bij ons niet aan bij natuurherstel als je die data niet kunt leveren, zeker niet over de afgelopen decennia. Kom niet aan met 'robuuste natuur' als zowel de emissies als de atmosferische stikstof meer dan gehalveerd is sinds 1990. Niet in de laatste plaats door de inspanningen van onze boeren. Kom niet aan met het verminderen van de depositie als je niet weet wat de depositie is. Haken wij eindelijk een keer aan bij de metingen van de UvA?

Het stikstofprobleem is een zelfbedacht probleem. In Provinciale Staten kunnen wij daar niet omheen. Geen enkel land in Europa of de wereld legt zichzelf deze zelfkastijding op over de ruggen van onze boeren. Het beschikbare stikstofgeld mag niet gebruikt worden om een biomassacentrale te sluiten, al zal de impact daarvan veel groter zijn. De ruimte in de modellen doordat wij minder zijn gaan rijden de afgelopen maanden door corona, mag niet ten gunste komen van de agrarische sector. Agrariërs worden neergezet als piekbelasters, bijvoorbeeld door een CDA-gedeputeerde. Kleine agrarische gezinsbedrijven worden neergezet als overlastgevers. De scheepvaart die langs natuurgebieden vaart wordt dat niet. De echte piekbelasters tellen niet mee in de modellen. De kleine industrie niet. De grote industrie niet met hoge schoorsteunen. De natuur zelf telt niet mee. Massa-immigratie telt niet mee. Er moet en zal naar de boeren gewezen worden door de VVD, ChristenUnie en het CDA. De PVV vindt dat schandelijk. Dat alles terwijl in de habitatrictlijn staat dat wij er zo van af kunnen, want er mogen sociale economische factoren prevaleren.

Een hond in een natuurgebied heeft een grotere impact dan alle atmosferische emissies. Wat schrijft GS als wij daarnaar vragen? Stikstof uit de natuur tellen wij niet mee, want dat is onderdeel van de stikstofkringloop. Het kabinet wil 0,36 gram per vierkante meter per jaar stikstof reduceren. Dat is een vliegenpoepje. Als je een hond een keer per dag uitlaat in een natuurgebied, dan produceert de hond 2,5 kilo. Dat is een factor 7.000. De natuur zit vol met dieren. In Nederland zijn er 140.000 vossen, 140.000 reeën, herten, edelherten, damherten en ganzen. Hun directe stikstofdepositie overstijgt de menselijke depositie via de lucht. Dat lijkt nog voor de hand te liggen. Die dieren doen echter niet mee, want daarvoor is een kringloop waarvan planten geen last hebben. Hoe verwrongen moet je gedachtegang zijn?

Ik vroeg aan de heer De Harder in de commissie wat de depositie van de kritische depositiewaarde was. Ik begreep zijn antwoord wel: "Als de waarde wordt overschreden, dan is dat slecht voor de natuur." Dat klinkt buitengewoon plausibel. Wat zegt de wet? De wet zegt: "De KDW is de waarde voor een hoeveelheid stikstofdepositie waarvan wetenschappelijk gezien niet uitgesloten kan worden dat deze negatieve gevolgen heeft voor de natuurkwaliteit in dat gebied." Daarbij is natuurkwaliteit een arbitrair begrip.

De VOORZITTER: De heer De Harder heeft een interruptie.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen mag hier een feitenvrij relaas houden over stikstof en dat voor zijn eigen rekening nemen. Ik word er echter niet blij van dat hij mij fout citeert uit de commissie. Als hij mij wil citeren, dan mag hij mijn letterlijke woorden gebruiken en daaraan geen eigen draai geven in dit debat.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben heel benieuwd of de heer De Harder gezegd heeft wat er in de wet staat, namelijk dat het niet kan worden uitgesloten dat het een negatief effect heeft op de natuur. Dat heeft hij niet gezegd. Het is niet zo dat er negatieve gevolgen verwacht worden of dat dit aannemelijk is. Nee, 'wij kunnen het niet uitsluiten'. Wij gaan met miljarden euro's boeren hun bedrijven ontnemen, omdat wij niet kunnen uitsluiten dat er een negatief effect kan zijn op sommige planten. Dat is geen wetenschap, maar kwakzalverij. Elk beleid is daarmee een placebo.

In onze vragen presenterden wij een aantal meetonderzoeken die wel gedaan zijn. Daaruit blijkt dat de ammoniak van een kippenstal niet verder reikt dan 200 meter. Bij 90 stuks groot vee slechts 50 meter en bij 600 stuks groot vee maximaal 400 meter. Hierop antwoord GS dat zij het RIVM en de modellen vertrouwen en niet de feiten. Hoe kunnen wij vertrouwen hebben in een gedeputeerde die totaal niet geïnteresseerd is in de feiten?

Als wij boeren gaan uitkopen, dan gebeurt dat op individueel vergunningniveau. Dat is het niveau waarop de commissie Hordijk zegt dat de modellen niet werken. Er zit een wetenschappelijke onzekerheid in het berekenen van de depositie. Dit zeggen wij al drie maanden. Elke boer die naar de rechter gaat en zegt dat het beleid is gebaseerd op emissies en bronnen, maar dat het over depositie moet gaan, die zou het recht aan zijn zijde moeten krijgen.

GS houdt zich graag vast aan het OPS model. Dat is geen wetenschappelijk model, want het is niet getoetst en gevalideerd. GS wist dat niet. Dit is het model waaruit blijkt dat de stikstofdioxide van het verkeer niet verder komt dan vijf kilometer. Intussen staat dat model bij het grof vuil. Het is een model van het PBL. Dat verklaart een hoop. Zo snel kan het gaan.

De commissie Hordijk zegt dat ammoniak heel dichtbij neerslaat en niet oneindig ver, zoals de commissie Remkes heeft berekend. Zo gaan wij maar door. De commissie Hordijk zegt tevens dat de invloed van het buitenland hoger is dan tot nu toe wordt aangenomen: 35%. Ook zegt zij dat de modellen beleidsmatige keuzes bevatten. De modellen van het RIVM zijn daarmee politiek. Zelfs als alle menselijke activiteit wordt weggehaald, dan zullen de stikstofniveaus in een aantal natuurgebieden niet onder de instandhoudingsdoelen komen. Wat gaan wij daar aan doen? Wat gaan wij doen met Natura 2000-gebieden als het stikstofniveau van nature te hoog is voor instandhouding?

Dit land is intussen zo ver de weg kwijt dat wij bijna een vergunningplicht voor het in de wei zetten van koeien hadden bedacht. Onze boeren mogen van ambtenaren en milieufundamentalisten hun dieren geen gezond voedsel meer geven. Het gevolg daarvan is 0,04 minder emissie terwijl het enige echte natuurgebied, de Noordzee, wordt vol geplant met subsidiemolens. Als je dit land een bananenrepubliek zou noemen, dan zouden de bananen in opstand komen.

Hoe kunnen wij vertrouwen hebben in beleid dat niet gestoeld is op feiten, maar slechts gericht is op het opjagen van boeren? Er moeten woningen komen om de massa-immigratie, subsidiemolens of schraal gras te faciliteren. Dit college blijkt voor de agrarische sector een gevaar dat onmerkbaar, maar onverbiddelijk toeslaat en in de Van Dale staat daarachter de term 'slaapmoord'.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Keller.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wij weten al jaren dat het slecht gaat met onze biodiversiteit. Slechts 15% van de oorspronkelijke dieren en planten in Nederland is nog over. Het stikstofoverschot heeft daarin een groot aandeel. In plaats van daar wat aan te doen, scheren wij met ons beleid langs de juridische afgrond en met het PAS zijn wij zelfs rechtstreeks het ravijn in gedonderd. Waar de minister mee komt, is allerminst een poging om uit dat ravijn te klimmen. De provincie heeft de opdracht gekregen om te komen tot een gebiedsgerichte aanpak. GS stelt een leidraad voor over drie sporen.

Het eerste spoor is het intensiveren van natuurherstel. Dit zien wij als een kans om eindelijk te zorgen voor robuuste natuurgebieden. Het is fijn dat GS de Staten meeneemt in de aanvraag rijksgeld versterking robuuster maken natuur. Onze fractie vraagt zich wel af of wij hierin achterlopen op andere provincies en welke gevolgen dit heeft. Zo begrijpen wij dat Overijssel die aanvraag eerder dit jaar al heeft gedaan en voor de zomer zijn er al bestuurlijke afspraken op hoofdlijnen gemaakt. Hierop krijgen wij graag een reactie van de gedeputeerde.

Het tweede spoor: de gebiedsprocessen. Het is goed dat hierin naar andere opgaven wordt gekeken, zoals klimaat en bodemdaling. Het college heeft echter gezegd dat in de bestuursprocessen de sectoren aan zet zijn. Dat geeft onze fractie weinig vertrouwen. Gaat het college actief aansturen op het intensiveren van landbouw rond Natura 2000-gebieden of laat zij dit over aan de sector?

Over het derde spoor is onze fractie tevens sceptisch. Het lijkt erop dat er weer miljoenen euro's worden geïnvesteerd in schijnoplossingen onder het mom van innovatie. Wij hebben al de luchtwassers op potdichte en overbevolkte stallen, waarmee het risico op stalbranden wordt vergroot. Of emissiearme stalvloeren, met explosiegevaar. Een andere schijnoplossing is dat boeren hun mest aanlengen met water en het krachtvoer moet iets minder eiwit gaan bevatten. Mobilisation for the Environment (MOB) zegt daarover: "Beide zijn lachwekkende maatregelen die geen vermindering van stikstofdepositie zullen gaan opleveren." Onder het mom van innovatie worden boeren al jaren aan het lijntje gehouden en dit heeft het dierenwelzijn niks opgeleverd. Laten wij het probleem bij de bron aanpakken: minder landbouwdieren betekent minder mest en daarmee minder stikstof. Wij lezen in de leidraad dat de

landbouw, met name de veehouderij, de grootste bron van stikstofdepositie is. In Utrecht is het aandeel van de landbouw maar liefst 48%. Toch zien wij nog steeds geen plannen voor het uitfaseren van de intensieve veehouderij. Deze industrie mag zelfs nog steeds uitbreiden. Natuurlijk wel onder de voorwaarde dat de stikstofuitstoot wordt beperkt door innovatie. Lapmiddelen dus.

De PvdD wil het aantal landbouwdieren met 70% terugdringen, wat bovendien hard nodig is voor andere problemen zoals de klimaatcrisis, dierenwelzijn en de volksgezondheid. Daarom dienen wij een motie in om het terugdringen van de veestapel onderdeel te maken van de gebiedsgerichte aanpak.

Motie M44 (PvdD): noodzaak krimp veestapel

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter behandeling van het Statenvoorstel Leidraad gebiedsgerichte aanpak Stikstof in de provincie Utrecht (PS2020RGW05);

overwegende dat:

- *de commissie Remkes het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen wijt aan het feit dat Nederland de hoogste landbouwdierendichtheid van Europa heeft, waardoor de algehele druk op de natuur groot is;*
- *de landbouw, en dan met name de veehouderij, de grootste bron van stikstofdepositie is, in Utrecht verantwoordelijk voor 48% van alle stikstofdepositie;*
- *eerder al zowel het Planbureau voor de Leefomgeving¹, als de Sociaal-Economische Raad², als de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur³ pleitten voor een verkleining van de veestapel om de problematische milieudruk van de landbouw bij de bron aan te pakken;*

spreken uit dat:

krimp van de veestapel noodzakelijk is ten behoeve van natuur, milieu, klimaat en dierenwelzijn;

verzoeken het college van GS:

verkleining van de veestapel mee te nemen in de gebiedsgerichte aanpak.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://themasites.pbl.nl/balansvande leefomgeving/jaargang-2018/themas/landbouw-en-voedsel>

² <https://www.ser.nl/nl/publicaties/versnelling-duurzame-veehouderij>

³ <https://www.rli.nl/publicaties/2018/advies/duurzaam-en-gezond>

Wij zien dat ammoniak, veelal afkomstig uit de veehouderij, sneller en dichterbij neerslaat dan stikstofoxiden. Dit heeft dus relatief veel invloed op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Daarom dienen wij een motie in waarin wij GS verzoeken intensieve veehouderij rond Natura 2000-gebieden uit te faseren.

Motie M45 (PvdD): uitfaseren intensieve veehouderij

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter behandeling van het Statenvoorstel Leidraad gebiedsgerichte aanpak Stikstof in de provincie Utrecht (PS2020RGW05);

constaterende dat:

- *de landbouw, en dan met name de veehouderij, de grootste bron van stikstofdepositie is, in Utrecht verantwoordelijk voor 48% van alle stikstofdepositie;*
- *de intensieve veehouderij, door de uitstoot van ammoniak, voor relatief veel stikstofdepositie zorgt op nabijgelegen Natura 2000-gebieden;*

verzoeken het college van GS:

intensieve veehouderij rond Natura2000 gebieden uit te faseren,

En gaan over tot de orde van de dag.

Daarnaast hebben wij de motie M42, lagere snelheid, hogere stikstofreductie, mede ondertekend om de stikstofreductie verder vergroten.

De VOORZITTER: De moties worden toegevoegd aan het statensysteem en maken deel uit van de beraadslaging.

Het woord is aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Er komt een gebiedsgerichte aanpak stikstof, ongeacht of wij dit een goed idee vinden of niet. Dan is het logisch dat het verantwoordelijk bestuursorgaan daarvoor voorbereidingen treft en alvast wat geld opzij zet. De SP heeft wel wat twijfels.

Allereerst de timing. Het kabinet moet nog wat gaan vinden van de uitkomsten van de adviescolleges. Deze zijn in juni aangeleverd. Het kan daardoor zo zijn dat de voorliggende leidraad snel moet worden bijgesteld. Ook moet er nog duidelijkheid komen over het extern salderen en de opkoopregeling, zoals wij in de brief van 10 juni konden lezen. Het argument dat andere provincies al een leidraad hebben vastgesteld, vinden wij ondergeschikt aan het belang van een houdbare leidraad.

Waarom gaan wij precies sleutelen als er nog zoveel data ontbreken uit andere sectoren? Men heeft geen idee wat de bijdrage aan de uitstoot en de depositie is van bijvoorbeeld de vele pleziervaart in onze provincie. Dit mag een onderdeel zijn van de Green Deal Binnenvaart, maar dit is cruciaal voor het draagvlak van de maatregelen. Dat is op zijn zachtst gezegd op dit moment niet optimaal.

In de commissie maakten wij al een punt van de kerstboom die wordt opgetuigd betreffende de bestuurlijke organisatie. Kan dat niet een onsje minder? De SP vindt dat de nadruk moet liggen op de uitvoering en dat daarboven zo weinig mogelijk overhead moet zijn. De gedeputeerde gaf aan dat er afgeschaald moet worden waar dat kan, maar dat deze uitgebreide organisatie dit in het begin nodig heeft. Hoe kunnen Provinciale Staten daarbij de vinger aan de pols houden? Is de gedeputeerde bereid daarvan periodiek verslag te doen? Eventueel hebben wij daarvoor in de tweede termijn een motie.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! In de commissie heb ik al een uitgebreide inbreng geleverd die ik vandaag niet overdoe. Het moet mij wel van het hart dat het mij onaangenaam heeft getroffen dat veel partijen over het voorstel spraken, alsof het een procedureel hamerstuk betreft. Het gaat hier om een majeur proces dat wij samen ingaan. Inzet is de toekomst van de leefbaarheid, het landelijk gebied, de natuur en de agrarische sector. Dat is de hele worst. U presenteert slechts een plakje. Desondanks ga ik tijdens deze statenvergadering een aantal punten markeren, ook naar aanleiding van de ontvangen inspraak van het stikstofcollectief. Daarbij ga ik drie moties indienen die eerder zijn rondgestuurd.

Het grootste gebrek in het voorliggende voorstel is wat ons betreft dat het onvoldoende helder is wat onze doelen zijn. De samenhang ontbreekt. In de landbouwvisie hebben wij duidelijk gekozen voor kringlooplandbouw en meer extensieve bedrijven. In het voorliggende voorstel lijkt de focus veel meer te liggen in de beperking van stikstof, wat niet per definitie hetzelfde is. Daarom is er een groot gebrek aan een heldere toekomstvisie. Wat voor landbouw willen wij in Utrecht en hoe past dat in onze natuurvisie? In een interruptie op de heer De Harder heb ik gezegd dat de mensen die piekbelasters genoemd worden, veelal voorbeeldbedrijven zijn aan de rand van Natura 2000-gebieden. Dat lezen wij terug in de reactie van het stikstofcollectief. Als de landbouw niet weet waar zij aan toe is, dan kan zij niet meewerken. Dit zijn per slot van rekening bedrijven.

De toekomstvisie van de commissie Remkes kan ons helpen in het formuleren van een duidelijke toekomstvisie voor de Utrechtse landbouw. De SGP herkent zich in de indeling van groene, rode en oranje gebieden van deze commissie. In deze leidraad is sterk aandacht voor de groene gebieden. Onlangs hebben wij een geweldige presentatie gehad van de goede initiatieven in de oranje gebieden waar

mooie pilots lopen om de landbouw en de natuur te verweven. Wij missen in onze provincie vooral de visie op de rode gebieden. Het zou de agrarische sector vertrouwen bieden als wij duidelijk uitspreken dat er plaats blijft voor de hele sector en dat er in aan te wijzen rode gebieden mogelijkheden komen voor bedrijfsverplaatsing vanuit groene en eventueel oranje gebieden. Biedt dit totaal plaatje. Daarvoor dienen wij een motie in.

Motie M46 (SGP): bied agrarische sector toekomstperspectief

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020;

gehoord de beraadslagingen over het Statenvoorstel Stikstof gebiedsgerichte aanpak;

constaterende dat:

een leidraad voorligt om de stikstofuitstoot (in de agrarische sector) terug te dringen;

overwegende dat:

- *PS ook een Landbouwvisie hebben vastgesteld;*
- *de druk op de landbouw steeds groter wordt;*
- *een duidelijk toekomstperspectief noodzakelijk is voor de sector;*
- *de agrarische sector levensnoodzakelijk is voor onze provincie;*
- *het onvergeeflijk zou zijn om de meest duurzame agrarische sector ter wereld in onze vruchtbare rivierdelta weg te laten kwijnen;*
- *de commissie-Remkes in haar eindadvies een duidelijke ruimtelijke toekomstvisie schetst voor de landbouw in Nederland, namelijk: 'Nederland hoeft niet volledig op de schop, maar indringende keuzes zijn wel nodig voor de 'groene' natuurgebieden in het 'Natuurnetwerk Nederland' (NNN), de 'rode' hoogproductieve landbouwgebieden zoals aan te wijzen in een 'Agrarische Kaart van Nederland' (AKN) en de 'oranje' overgangsgebieden.'*

spreken uit:

de aanbeveling van de commissie-Remkes om naast 'groene' gebieden ook 'rode' hoogproductieve landbouwgebieden en 'oranje' overgangsgebieden te onderscheiden over te nemen;

verzoeken het college::

- *de inzet in de groene en oranje gebieden voort te zetten;*
- *ruimtelijke mogelijkheden in de rode gebieden uit te breiden om verplaatsing van bedrijven uit de groene en eventueel de oranje gebieden mogelijk te maken;*

En gaan over tot de orde van de dag

In het verlengde hiervan was het voor ons een hele teleurstelling dat het college geen aanstalten maakt om bestaande natuurgebieden te evalueren. Zijn alle kritische depositiewaarden wel haalbaar? De SGP heeft daarbij grote vragen. De heer Dercksen illustreerde dat zojuist in zijn bijdrage. Het RIVM baseert zijn groene kaartje in 2030 vooral op autonome ontwikkelingen. Wij missen daarin een kritische doordenking van wat onze gebiedsaanpak toevoegt aan de autonome ontwikkelingen en het pakket van het Rijk. Veel emissiebronnen zijn niet in beeld en zijn buiten beeld gehouden in de leidraad. Van de coalitie horen wij steeds dat wij op de wetenschap moeten vertrouwen en de gegevens die wij door het college aangeleverd krijgen als enige input moeten gebruiken. Als wij hierbij vraagtekens stellen, dan worden wij weggezet in de hoek van de stikstofontkenners.

Sommigen van hen denken daar anders over. Er ligt bijvoorbeeld een motie waarin de informatie van het college dat een lagere maximale snelheid op provinciale wegen slecht is voor het terugdringen van de stikstofuitstoot, keihard onderuit wordt gehaald. Als die informatie van het college onjuist is, wat klopt er dan wel in de leidraad? Wij missen in de data-analyse het onderzoek naar ganzen. In Rijntak-

ken, Botshol, Vechtplassen en zelfs in Binnenveld zitten duizenden ganzen. Hoe ver is dit onderzoek en waarom is dit niet in de data opgenomen?

De VOORZITTER: Mevrouw Van Elteren heeft een interruptie.

Mevrouw VAN ELTEREN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag de nodige nuance aanbrenge. Wij vinden niet dat de informatie in de leidraad onjuist is, maar dat deze kort door de bocht of niet volledig is. Het verdient aandacht om per wegdeel te kijken naar het nut om de snelheid te verlagen. Een grote uitspraak voor alle provinciale wegen in de provincie is te makkelijk. Laten wij daarnaar kijken op gebiedsniveau. Dat is wat in de motie staat.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Die nuance volg ik volledig, maar zo staat het niet in de leidraad. In de leidraad staat wel dat landbouw niet gewenst is op locaties waar energie moet komen. De stellingnames in de leidraad zijn dusdanig gekleurd waardoor wij de evenwichtigheid van de stellingnames en ons vertrouwen in dat deel van de leidraad betwijfelen.

Het belangrijkste voor de SGP is dat wij het vertrouwen van de agrarische sector terugwinnen. Dit is de enige sector die serieus aan tafel zit bij het verminderen van de emissie en daartoe bereid is. Dat heeft de inspreker duidelijk gemaakt. Het is voor ons onaanvaardbaar dat de overheid meer aan het vechten is met de boeren dan dat zij met hen in gesprek is. De provincie mag deze fout niet maken. Wij moeten het vertrouwen van onze boeren winnen en samen met hen werken aan innovaties om stikstof terug te dringen. Wat ons betreft moeten wij niet kiezen voor de huidige koers van juridische hardloperij, maar moeten wij samen met de boeren praktisch aan de slag gaan. Daarvoor zijn vanuit de provincie twee dingen heel belangrijk. Daarvoor zullen wij twee moties in. Deze zal ik kort toelichten.

De provincie moet volstrekt helder maken dat wij stikstof alleen samen kunnen terugdringen. Wij hebben de argumentatie van de gedeputeerde in de commissie goed gehoord en begrepen dat er regie vanuit de provincie moet zijn. Dat is volledig terecht. Wel willen wij dat de gebiedsprocessen met draagvlak worden geleid en dat in die processen het 'samen' centraal staat. Daarom dienen wij daartoe een motie in. Het beeld dat wij daarbij hebben is dat de voorzitter van het gebiedsproces met zijn handen in zijn zakken een erf op moet kunnen lopen om aan de boer te vragen wat het probleem is. Dat kan de overheid niet meer doen.

Motie M47 (SGP): alleen samen dringen we stikstof terug

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020;

gehoord de beraadslagingen over het Statenvoorstel Stikstof gebiedsgerichte aanpak;

constaterende dat:

de provincie een gebiedsgerichte aanpak voorstelt met een duidelijke regierol voor de provincie;

overwegende dat

- *stikstofreductie alleen kan worden bereikt als er draagvlak is bij boeren;*
- *de gebiedsprocessen alleen kunnen slagen als wordt aangesloten bij de processen die al lopen in de gebieden;*
- *actoren in het gebied een regierol verdienen voor hun eigen inzet;*
- *voor de gebiedsprocessen per (natuur)gebied een onafhankelijke partij nodig is om de partijen in gesprek te brengen;*
- *van boeren in de praktijk de grootste bijdrage wordt verwacht;*
- *de hele gebiedsgerichte aanpak kansloos is als niet wordt gewerkt aan draagvlak onder boeren;*

dragen het college op om:

- op zoek te gaan naar onafhankelijke partijen/personen die in staat zijn de gebiedsprocessen in de uitvoering te leiden;
- hierbij uit te gaan van de processen die in deze gebieden al lopen;
- als absolute voorwaarde te hanteren dat de onafhankelijke partij/persoon draagvlak heeft onder de boeren in het gebied;
- deze onafhankelijke partijen/personen in de startfase te laten onderzoeken welke mogelijkheden boeren in het gebied zien om hun bijdrage in de stikstofreductie te leveren, welke voorwaarden zij daarvoor formuleren;
- deze onafhankelijke partijen/personen daarnaast te laten onderzoeken welke mogelijkheden er buiten de agrarische sector zijn om stikstof te reduceren;
- de input vanuit de gebieden als leidend te beschouwen in de vervolgfases.

En gaan over tot de orde van de dag.

Een grote en terechte vrees van boeren is dat allerlei bedrijven of overheden agrarische bedrijven gaan opkopen buiten de gebiedsprocessen om. Dat is een potentiële bom onder het slagen van deze processen. Wat ons betreft moet de provincie zich tot het uiterste inspannen om extern salderen alleen mogelijk te maken als daarvoor draagvlak is in het gebiedsproces. Om dit te bereiken dienen wij een motie in. Een soortgelijke motie is in Gelderland aangenomen met brede steun.

Motie M48 (SGP, SP): geen ongewenst opkoopgedrag

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020;

gehoord de beraadslagingen over het Statenvoorstel Gebiedsgerichte aanpak stikstof;

constaterende dat:

de Leidraad invulling geeft aan landelijke en provinciale ambities om de stikstofemissie op Natura-2000 gebieden terug te dringen;

overwegende dat:

- *vakmanschap van agrariërs en ondernemers ingezet kan worden om stikstofemissie te verlagen en te komen tot een duurzame economie en kringlooplandbouw;*
- *(jonge) boeren die met respect voor de natuur het Utrechtse landschap beheren perspectief moet worden geboden;*
- *het reduceren van stikstofemissie het uitgangspunt moet zijn voor natuurherstel en niet het verschuiven van emissies door middel van extern salderen;*
- *onzorgvuldige handel met stikstofrechten moet worden voorkomen;*
- *zorgvuldige verhandeling van stikstofruimte niet door de markt, maar met een stikstofbank moet plaatsvinden;*

verzoeken het college:

alles in het werk te stellen om te voorkomen dat er handel met stikstofruimte ontstaat die niet past bij gedragen afspraken binnen de gebiedsprocessen in Utrecht.

En gaan over tot de orde van de dag.

Alleen samen kunnen wij stikstof terugdringen. Als de meest cruciale sector zich terugtrekt uit dit proces, kunnen wij het vergeten. Daarom hoop ik dat wij vandaag met het aannemen van deze drie moties een belangrijke stap kunnen zetten om het vertrouwen van de Utrechtse agrariërs in dit proces terug te winnen. Deels zijn wij dat al verloren in het proces van de totstandkoming van deze leidraad. Dit samen geldt tevens voor de oppositie en de coalitie in dit huis. De laatste weken is er weinig sprake van openheid en samenwerking. Wij steken onze hand uit met drie voorstellen, waarop gereageerd wordt met een door de coalitie dichtgetimmerd verhaal. Dat zorgt ervoor dat een vieze smaak van oude coali-

tiepolitiek overheerst bij dit voorstel. Ik ben graag bereid dat weg te spoelen in dit debat. Ons wordt gevraagd deze leidraad vast te stellen. Uit de motie van de coalitiepartijen blijkt dat dit een werkdocument is. Wat ons betreft kunnen wij dit besluit van vandaag onmogelijk nemen, omdat dit 'slechts een eerste stap' is, om het in de woorden van het CDA uit te drukken.

De VOORZITTER: De moties worden toegevoegd aan het statensysteem en maken deel uit van de be-
raadslaging.

Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus maakt zich zorgen over de maatregelen van het Rijk betreffende de agrariërs. Hierover is al veel gezegd dat ik niet ga herhalen. De bijdragen van de heer Westerland en de heer Van den Dikkenberg zou ik zo kunnen overnemen. Ik wil nog wel opmerken dat de agrariërs de beheerders van de natuur zijn. Zij zijn onmisbaar. Wij moeten koesteren en realistisch met hen omgaan. Welke invloed kan de provincie nog uitoefenen richting het Rijk om een lans te breken voor de problemen waar de agrariërs tegenaan lopen?

50Plus is geen voorstander van de vermindering ten koste van een speciale doelgroep. Dit is iets waaraan wij allemaal een bijdrage kunnen leveren. Een van de voorbeelden hiervan is de motie van Groen-Links over de lagere snelheid op provinciale wegen. 50Plus is mede-indiener van deze motie. Dit komt niet alleen de veiligheid van de weggebruiker ten goede, maar zal tevens bijdragen aan minder aanrijdingen van dieren. Vooral 's avonds gebeuren de nodige aanrijdingen, waarbij gevaar ontstaat voor zowel de dieren als de automobilisten.

Gebiedsgericht werken moet in balans zijn. De aanbevelingen moeten in overleg gedaan worden met gemeenten en daar waar nodig met de bewoners of de gebruikers van de gebieden waar ontwikkelingen plaatsvinden, zoals zonneweides of windmolens. Hierdoor wordt gezorgd voor optimaal draagvlak. Wij moeten niet voorbijgaan aan het participatieproces.

De provincie moet zorgvuldig omgaan met uitruil. Er moet niet iets gerealiseerd worden waardoor een ander met de nodige problemen blijft zitten.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de inbreng van de Staten in de eerste termijn geleverd is. Ik kijk naar de gedeputeerde of zij een korte pauze wenst voordat zij tot de beantwoording overgaat.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het lijkt mij prima om met de beantwoording aan te vangen. Gedeputeerde Schaddelee zal een deel van de beantwoording voor zijn rekening nemen.

De VOORZITTER: Uitstekend. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de Statenleden voor hun inbreng en de aanvullende vragen over dit belangrijke onderwerp. Dit is een leidraad waarin wij stellen welke stappen wij gaan doorlopen om voor de verschillende 'stakeholders' in het gebied duidelijk te maken wat de randvoorwaarden zijn. Een aantal begrippen hierin zijn belangrijk. Meerdere fracties hebben benadrukt hoe ingrijpend dit onderwerp is voor de agrarische familiebedrijven en de bedrijven die zonder vergunning zitten. Dit is van invloed op wat in ons landelijk gebied gebeurt. Een aantal aspecten in dat proces zijn ontzettend belangrijk. Meerdere Statenleden hebben dat benadrukt. Het gaat over vertrouwen, een heldere opgave, duidelijke kaders en spelregels aan de voorkant. Wij moeten iemand aan het roer zetten bij wie de kennis het beste is in het gebied om tot goede oplossingen te komen. Dat moet tot heldere afspraken, het behalen van de doelstellingen en een integrale aanpak leiden die gericht zijn op de langere termijn. Daarin is het van belang om koppelkansen met andere provinciale doelen te nemen. Dit moeten wij in perspectief zien. Uiteindelijk zijn wij van het Rijk afhankelijk of wij de doelen voor de natuurversterking en het mogelijk maken van economisch maatschappelijke behalen. Het Rijk moet bereid zijn en voldoende doen om bronmaatregelen te nemen die van meerwaarde zijn.

In de brede motie van GroenLinks staat een aantal punten waarmee wij de komende periode aan de slag gaan tijdens het operationaliseren van de leidraad. Daarom omarm ik de motie M41, op weg naar een gezond stikstofniveau. Daarbij heb ik wel twee kanttekeningen. Voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn wij afhankelijk van het Rijk. Het tweede punt is dat het van belang is dat wij werk maken van de ontwikkeling van de rode, groene en oranje gebieden. Dat is een goede manier om het landelijke gebied in te richten. Er zijn andere partijen nodig om dat voor elkaar te krijgen. De provincie kan niet alleen tot deze goede ordening en uitwerking komen. Dat zullen wij samen met de andere provincies en het Rijk moeten doen. Dat maakt dat ik het punt in de motie van GroenLinks onderschrijf. Daarbij maak ik de kanttekening dat ik dit samen met het Rijk en andere partijen moet doen om daaraan een goede invulling te geven.

Over het belang van dierenwelzijn heb ik eerder in de statencommissie gezegd dat wij een subsidieverordening zullen opstellen om innovaties mogelijk te maken. Bij het expertteam dat daarbij betrokken wordt, zullen wij ervoor zorgen dat dierenwelzijn nadrukkelijk wordt meegenomen. Ook heb ik aan de Staten toegezegd dat de subsidieverordening nog langs de Staten gaat voor input. De Staten kunnen op dat moment beoordelen of deze aspecten voldoende verwerkt zijn.

Gedeputeerde Schaddelee zal terugkomen op mobiliteit, handhaving en controle.

Er is een aantal vragen gesteld over de opkoopregelingen. Vandaag gaat het niet over de opkoopregeling, maar over het vaststellen van de leidraad. Afgelopen vrijdag heb ik de Staten een memo gestuurd met een terugkoppeling van het bestuurlijk overleg met de minister van LNV. Daarin heeft de minister gezegd dat de eerste € 50.000.000 van de opkoopregeling zonder cofinanciering gaat. De provincies moeten daarbij alleen de proceskosten betalen. Als provincies mee willen doen aan de tweede € 50.000.000 van de opkoopregeling dan wordt voorfinanciering geëist. Dat betekent dat wij de aankoop van een bedrijf tevoren moeten financieren en daarna het geld terugkrijgen. Op basis van deze condities en het geld dat wij verwachten te krijgen, zullen wij een of twee bedrijven vrijwillig kunnen opkopen. Ik benadruk hierbij de vrijwilligheid. Het gaat over agrariërs die zelf hun bedrijf willen verkopen.

Op 9 september wil ik een informatiesessie houden met de Staten om u mee te nemen in een aantal lopende ontwikkelingen en om op een aantal punten te horen hoe u hier tegenaan kijkt bij de verdere ontwikkeling van bepaalde maatregelen. Voor de uitwerking van de opkoopregeling is het aan de minister om daaraan verdere invulling te geven, omdat het een rijksregeling betreft.

Meerdere partijen hebben aangegeven hoe belangrijk het is om met de omliggende provincies goed samen te werken om de opgaven in de gebiedsgerichte processen voor elkaar te krijgen. Voor de agrariër of het bedrijf in een bepaald gebied zou het niet moeten uitmaken of aan de ene kant de provincie Gelderland ligt en aan de andere kant de provincie Utrecht. Daar hoort goede afstemming plaats te vinden. Wij moeten duidelijk inzicht hebben in de gegevens van de provincies aan de andere kant van de provinciegrens. In die zin kan ik mij vinden in de motie M43. Het is daarbij belangrijk om te kijken naar de bijdrage en de verbinding met de natuur. Tijdens de statencommissie is door meerdere partijen, zoals SGP, FvD, ChristenUnie, CDA en GroenLinks gezegd hoe belangrijk het is om te werken aan de verbinding tussen de natuur en de landbouw. Dat maakt dat het van belang is om de agrarische sector kansen te bieden voor het biodiversiteitsherstel, zeg ik in antwoord op de vraag van mevrouw Pouw. Wij doen dat op dit moment doordat vier agrarische collectieven kunnen meedoen met het agrarisch natuurbeheer. Ook zijn er mogelijkheden om mee te doen met de pilot kleine landschapselementen, waardoor je bomen kunt neerzetten of andere landschapselementen om daarmee een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit op je eigen erf. In het najaar zullen wij komen met een plan van aanpak voor het versterken van de biodiversiteit binnen de realisatie van de groene contour. Op dit moment vindt er een aantal pilots plaats over duurzame landbouw met natuur die daarvoor de nodige input zal leveren.

Op een aantal elementen wordt duidelijk aangegeven dat het van belang is om werk te maken van het herstel van de natuur. Afgelopen vrijdag heb ik in de memo aan de Staten een overzicht gegeven van de afspraken die het Rijk met de provincies wil maken over de versterking van de natuur. Daarbij zegt het Rijk dat provincies de mogelijkheid krijgen om ervoor te zorgen dat de versterking van de natuur

niet alleen plaatsvindt in de Natura 2000-gebieden, maar ook in de gebieden daar omheen. In de komende periode gaat er samengewerkt worden met het Rijk om daaraan invulling te geven. De Staten wil ik in de informatiesessie van 9 september verder meenemen in de stappen die volgen en de zaken die daarvoor van belang zijn.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde spreekt over het versterken van de natuur en het robuuster maken van de natuur. Kan de gedeputeerde aangeven wat het effect is geweest van de halvering van de stikstofemissies in de afgelopen dertig jaar voor het robuust maken van de natuur?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als je deze vraag beantwoordt, dan ga je weg van de doelstelling waarvoor wij staan om de instandhoudingsdoelstellingen voor elkaar te krijgen om een robuuste natuur te hebben. De natuur in Nederland is deels gevormd in de eeuwen dat wij te maken hadden met ijsstijden en andere zaken. In de afgelopen vijftig jaar is de natuur beïnvloed door de mate van industriële activiteiten en mobiliteit. Met deze leidraad staan wij voor de opgave dat de natuur robuuster wordt en dat maatschappelijke en economische activiteiten mogelijk zijn. Je kunt het op die manier niet platslaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Gedeputeerde Bruins Slot gaat voorbij aan mijn vraag, namelijk: wat is er in de natuur gebeurd de afgelopen dertig jaar sinds de emissies gehalveerd zijn? Niet in de laatste plaats door activiteiten van onze boeren. Welk effect heeft dit gehad op de natuur?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen vijftig jaar heeft er een vermindering plaatsgevonden van de emissies. Op een aantal plekken is de kritische depositiewaarde (KDW) gehaald en op een aantal plekken zijn de instandhoudingsdoelen nog niet behaald. Dat betekent dat wij een goede stap vooruit hebben gezet, maar dat wij er nog niet zijn. Als wij nu stil gaan zitten, dan kunnen wij geen andere activiteiten toestaan om ervoor te zorgen dat wij verder werken aan een robuuste natuur en dat wij economische en maatschappelijke activiteiten mogelijk maken. Waar de KDW wel behaald is, is er geen economische beperking meer en treedt er herstel op.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat u uw beantwoording vervolgt.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer De Harder zei dat het in dit proces van belang is voor de agrariërs dat je hen zekerheid geeft voor de toekomst. Hij bracht daarbij een belangrijk punt naar voren, namelijk de boeren die een PAS-melding hebben gedaan die in het oude systeem legaal waren. Het is van belang dat wij deze legaal houden. De provincies hebben hierover goede gesprekken met de minister gehad en de minister erkent dit als haar verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat wij de PAS-melders legaal houden. Zij zet daarvoor de eerste stappen door te inventariseren welke agrariërs nog een vergunning nodig hebben. Zij heeft ontwikkelruimte apart gezet om ervoor te zorgen dat zij dat realiseert. De minister doet een beroep op de provincies om haar daarbij te ondersteunen en het is belangrijk dat wij daarin de verantwoordelijkheid voelen om dat te doen. Daarbij is het van belang om evenredig op sectoren te kijken wat zij kunnen bijdragen. Verschillende provincies zijn bezig met een onderzoek naar de vermindering van de uitstoot van de scheepvaart.

Het is van belang om niet alleen te kijken naar opkoop, want wij zullen maar een of twee boerderijen kunnen aankopen als agrariërs dat zelf willen en het bijdraagt aan de doelstellingen van deze leidraad. Dat moet ertoe leiden dat wij het gebiedsproces kunnen verbeteren. Het is geen doel op zich en moet ondersteunend zijn aan het gebiedsgerichte proces dat wij doorlopen. Innovatie is daarbij een belangrijk aspect.

Mevrouw Krijgsman zei nadrukkelijk dat wij de balans moeten houden tussen de verschillende richtingen en voorkomen dat er cowboygedrag plaatsvindt. Dat zien wij terugkomen in de motie van

GroenLinks en de motie van de SGP. Het is van belang om ervoor te zorgen dat wij de doelstellingen in de leidraad en de gebiedsgerichte aanpak scherp houden. Die doelstellingen zijn driedig.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg heeft een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het doel kan niet zijn om bedrijven op te kopen gezien de beperkte middelen. Betekent dit dat de gedeputeerde afstand neemt van de tekst in de leidraad dat agrariërs ongewenst zijn?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Soms schrijven wij zaken op die op een andere manier uitgelegd kunnen worden. Ik heb over deze zin heen gelezen. De Staten ziet dit als gemeenschappelijke opgave waarbij wij het van belang vinden dat wij een sterke agrarische sector hebben die duurzaam en economisch rendabel is. Dat is het uitgangspunt voor het provinciaal beleid. Als wij een keer een zin opschrijven die daarin verkeerd uitgelegd kan worden, dan grijp ik terug op onze uitgangspunten in de landbouwvisie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik concludeer dat de gedeputeerde die zin terugneemt.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De interpretatie van die zin neem ik terug. Dat heb ik niet bedoeld toen deze is opgeschreven.

De doelstellingen zijn driedig: het robuuster maken van de natuur, het versterken van maatschappelijk economische ontwikkelingen en het verminderen van de stikstofdepositie. Ik snap vanuit de achtergrond van de PvdD dat zij twee moties indient die twee doelstellingen in deze leidraad brengen die niet de doelstellingen zijn. Mijn doelstelling is niet om de intensieve veehouderij uit te faseren. Mijn doelstelling is ook niet primair om tot minder vee te komen in deze provincie. De doelstellingen staan helder in de leidraad en zijn driedig, zoals ik zojuist aangaf. Daarom ontraad ik deze motie, omdat wij daarmee in een soort verlengde doelstellingen terechtkomen die niet de doelstellingen zijn voor de aanpak. Daarmee ontraad ik de moties M44 en M45. Wel is het van belang om te werken aan de verduurzaming van de landbouw. Dat is in de Landbouwvisie opgenomen. Deze is onderdeel van de leidraad en de manier hoe wij daarmee aan de slag gaan.

Mevrouw Poppe zei dat er niet teveel overbodige bureaucratie moet zijn en dat wij zo lean en mean mogelijk moeten opereren. In de beginfase vinden er gebiedstafels plaats die boven de gebiedsprocessen staan. Daarin zullen wij nadrukkelijk inzetten op het invullen van de regiefunctie van de provincie die de commissie Remkes en de minister van ons verwachten. Dit is het spoorboekje voor hoe wij dat gaan doen. In de toekomst kijken wij of wij dat op een manier kunnen organiseren die minder zwaar is. Ik ben er een voorstander van om mijzelf jaarlijks de vraag te stellen of daarin een verandering moet komen. Als de motie van mevrouw Poppe op die manier bedoeld is, dan kan ik deze omarmen. Dan vraag ik wel aan mevrouw Poppe of zij de motie op die manier ziet.

De VOORZITTER: Mevrouw Poppe mag gelijk op deze vraag reageren.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij zien de motie wel zo, maar zien het graag nog wat concreter. De uitleg van de gedeputeerde is nog wat vaag. Kunt u dit wat scherper stellen?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat ik specifiek bedoel, is dat mevrouw Poppe aangeeft dat wij in de uitvoeringsfase jaarlijks moeten evalueren of de 'governance' anders ingericht moet worden, zodat dit beter past bij de fase van het proces. Dat is een belangrijke evaluatievraag. Mijn opvatting is dat het in dit soort processen belangrijk is om te evalueren. Het lijkt mij goed om die vraag te stellen en te rapporteren in de uitvoeringsfase. De opmerking die ik daarbij maak, is dat ik het rapporteer in het brede verhaal met andere zaken die ik rapporteer over stikstof. Hieraan ga ik geen aparte rapportage wijden, want dan ontstaat er meer bureaucratie.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Op deze wijze is de motie bedoeld.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De commissie Remkes en de minister doen beide de oproep om werk te maken van de gebiedsgerichte aanpak en het proces daarvan goed te beschrijven. Mevrouw Poppe vraagt of wij moeten wachten totdat alles in kannen en kruiken is. Dat is niet de opdracht die wij hebben gekregen. Het gaat hierbij over een procesvoorstel waarbij de gereedschapskist de komende periode verder gevuld wordt.

Over het voeren van een goed proces, zegt de heer Van den Dikkenberg dat wij draagvlak als belangrijk criterium moeten hanteren in de gebiedsprocessen en dat de partijen die samenwerken het vertrouwen in elkaar hebben dat zij het proces gaan voeren. De heer Van den Dikkenberg heeft vast en zeker de inbreng van de heer Hazeleger gehoord in de statencommissie RGW. De heer Hazeleger vroeg of ik in dat gebiedsproces ga zitten. Mijn antwoord daarop was: nee, de gebiedstafels zijn bedoeld om ervoor te zorgen dat wij een overstijgend perspectief krijgen van wat wij in de verschillende gebiedsprocessen in de provincie doen. Het is van belang om aan te sluiten bij de lopende gebiedsprocessen of om gebiedspartijen zelf een nieuw gebiedsproces te laten starten. Daarbij denk ik aan de agrariërs in het gebied, de omgeving van Binnenveld of gemeenten. Wethouder De Rooij uit Rhenen heeft een goed overzicht van hoe in zijn gebied nagedacht wordt over verschillende aspecten. Hij heeft de afgelopen tijd al veel gesprekken gevoerd. Laten wij ervoor zorgen dat wij die kennis gebruiken. Dat is een slimme manier om het te doen. De voorzitter van een gebiedsproces moet het vertrouwen en draagvlak hebben van de partijen in het gebied. In de motie M47 noemt u daarbij 'onafhankelijk' en in uw toelichting hoorde ik 'draagvlak'. Dat is mijn vraag aan u. Als een burgemeester met veel vertrouwen uit het gebied die wordt gezien als voorzitter, betekent dat niet dat hij onafhankelijk is. Hij heeft altijd zijn gemeentebelang. Mijn vraag aan de heer Van den Dikkenberg is: gaat het over onafhankelijkheid of is uiteindelijk het principe van draagvlak leidend voor het voorzitterschap?

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg mag hierop reageren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het draagvlak is leidend. Natuurlijk heeft iedereen zijn belangen, maar de toegankelijkheid en de benaderbaarheid zijn heel belangrijk.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarin maak ik twee onderscheidingen. De ene kant is dat het voorzitterschap wat soms meer het bestuurlijke werk is, aan de andere kant moet iemand die het erf oploopt om een gesprek te voeren, bijvoorbeeld een gebiedsmakelaar, erkenning en herkenning in het gebied hebben. Dat hoeft ik verder niet toe te lichten, want de heer Van den Dikkenberg heeft dit al genoemd. Met die interpretatie omarm ik de motie M47. Eigenlijk is dit overbodig, want dit zijn onze principes in de leidraad. Ik merk echter in de inbreng van verschillende partijen dat dit argument over draagvlak belangrijk is voor de inrichting van de gebiedsprocessen. Daarmee omarm ik deze motie.

Aan het eind kom ik op de vragen van de heer Dercksen. Bij de motie M48 over geen ongewenst opkoopgedrag gaat het over de inzet van de provincie om voldoende waarborgen voor extern salderen voor elkaar te krijgen. Dat doen wij volgens het hand-aan-de-kraan-principe: een beperkte tijd openstellen of is sanering een mogelijkheid? Deze zaken zijn wij aan het uitdenken deze zomer om tot een verantwoorde uitvoering te komen. Ik zie dit terugkomen in de motie M41 van GroenLinks en in de motie M48. Op dat punt heb ik een dilemma, omdat dit al in de motie M41 staat. De heer Van den Dikkenberg kan er echter niks aan doen dat hij aan het einde van de inbreng van de Staten zit. Ik omarm deze motie, mede doordat de heer Van den Dikkenberg zegt: "stel alles in het werk." Wij proberen de komende periode datgene te doen om op een verantwoorde manier het extern salderen open te stellen. Een garantie van 100% om alle ongewenste effecten te voorkomen is er niet. Met deze informatie omarm ik de motie. Mijn voorstel is om hierop nader terug te komen in de informatiesessie van 9 september.

Mevrouw Hoek heeft nadrukkelijk aangegeven dat wij ervoor moeten zorgen dat er sprake is van optimaal draagvlak om het proces in te richten. Dat is iets waarvoor mevrouw Hoek vaker aandacht vraagt, bijvoorbeeld voor mobiliteit of stikstof. Het is essentieel om ervoor te zorgen dat je met elkaar

verder komt. Daarin zie ik wel een opgave voor het Rijk dat het grote werk moet doen met de bronmaatregelen. In de provincie kunnen wij deze einddoelstellingen niet alleen behalen. Dat maakt dat wij dit soort zaken bij het Rijk onder de aandacht blijven brengen, zodat de verantwoordelijkheid op de juiste plek wordt gelegd.

Bij het rijksbeleid en provinciaal beleid kom je op het vraagstuk van de heer Dercksen. Hij is niet op de leidraad ingegaan, maar op de bovenliggende thematiek over het meten en weten en het verschillen van opvatting waarover wij eerder hebben gesproken in deze Staten. Er zijn RIVM-data op de concentraties en de depositie. De depositiedata zijn inderdaad beperkt in omvang, maar in de komende periode wordt er hard aan gewerkt om dat uit te breiden. Een van de suggesties van de heer Dercksen aan het college is om te kijken of de provincie kan meewerken aan het onderzoek van de Universiteit van Amsterdam om meer inzicht te verschaffen. De provincie is bezig om te kijken of wij voldoende provincies en financiën bijeen kunnen krijgen om mee te doen aan dat onderzoek, waarbij wij op de langere termijn nieuwe informatie en inzichten kunnen verkrijgen. Ondertussen heeft de minister over het rapport van de commissie Hordwijk gezegd dat zij na de zomer met een reactie op dit rapport komt en welke zaken zij gaat oppakken om verder het meten en de calculator te verbeteren, zoals de commissie Hordijk heeft aangegeven.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom moet hier zo lang over nagedacht worden? Het kost € 10.000 per natuurgebied om de deposities te meten. Er is een aantal provincies dat daar al aan meedoet. Waarom laat u het afhangen van andere provincies om mee te doen aan het onderzoek? Dan hebben wij een begin van bruikbare data.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb begrepen dat het per natuurgebied € 35.000 kost om met het onderzoek mee te doen. Er moet een behoorlijk aantal natuurgebieden betrokken worden om dat goed te kunnen doen. De Staten hebben een statenvoorstel aangenomen waarin u ons dit jaar € 300.000 werkbudget heeft gegeven. Die € 300.000 heb ik voor verschillende zaken nodig, zoals het onderzoek naar de ganzen. Ik kan hier niet veel geld uit halen voor het onderzoek van de UvA. Overigens heeft de PVV tegen dit budget gestemd. U stelt een legitieme vraag, maar u heeft tegen het budget gestemd om hieraan mee te doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er is mij geen voorstel bekend waarin een specifiek budget is aangevraagd voor het meten volgens de manier van de UvA. Bij het vorige debat waarin u € 1.000.000 wilde vrijmaken voor dit beleid heb ik gezegd: als het zoveel geld kost, dan is het onderzoek naar meten financieel gezien een geringe inspanning. Ik zou u graag uitnodigen om het bedrag voor het UvA-onderzoek vrij te maken. Daarmee hebben wij echte data waarvan wij de bronnen kennen. Wij geven vanmiddag miljoenen euro's weg. Dan moet € 35.000 voor een natuurgebied niet te veel zijn.

De VOORZITTER: Uw punt is duidelijk. Ik stel voor dat mevrouw Bruins Slot hierop kort reageert en vervolgens haar betoog afrondt.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als de UvA conclusies wil trekken uit de resultaten van het onderzoek, dan is het totaalbedrag € 1.250.000. Daarvan is ongeveer € 50.000 per gebied nodig. De inzet van de provincie Utrecht is om samen met andere provincies tot een minimum aantal gebieden te komen. Het is namelijk wel interessant om dit onderzoek te kunnen doen en voor de komende jaren tot bepaalde nieuwe inzichten te komen. Daarop is mijn inzet gericht. De provincie Utrecht kan dit bedrag echter niet alleen betalen.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de Staten voor de inbreng. Hierin zat een aantal verrassende en mooie quotes. Met name de 'landstad' van de heer Westerlaken

vond ik een goede fonds voor de dingen waarmee de provincie bezig is. Mevrouw Krijgsman zei: "Wat goed is voor de natuur is goed voor ons." Dat is eveneens een mooie uitspraak. Zij noemde een aantal aspecten die onder andere te maken hebben met mobiliteit, zoals de inzet op internationale treinverbindingen. Dat is waar wij mee bezig zijn in de mobiliteitstransitie naar gezonde mobiliteit.

In dat licht zie ik de motie M42 over de snelheid op provinciale wegen. Dat sluit goed aan bij het netwerkperspectief dat de provincie opstelt. Dit is nog een complex samenstel, maar het samenspel tussen snelheid, de constantheid van de snelheid en stikstof willen wij meenemen in het netwerkperspectief. Een motie omarmen mag niet meer, maar ik zou deze zeker wel aanbevelen. In dat integrale traject kijken wij naar alles wat te maken heeft met bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en de interactie tussen al die zaken. Daarbij maken wij een afgewogen keuze. Het is belangrijk dat wij de discussie niet op voorhand voeren of dat wel of geen zin heeft. Laat dit een onderwerp zijn van het onderzoek dat wij gaan uitvoeren.

De vraag van mevrouw Poppe is zojuist door gedeputeerde Bruins Slot beantwoord. De provincie Utrecht maakt deel uit van de Green Deal Binnenvaart en kijkt in dat licht naar de uitstoot van de pleziervaart.

Tot slot zei de heer Dercksen dat de gedeputeerden niet geïnteresseerd zijn in de feiten. Dat is volstrekt onjuist. Ik heb vorige week uitgebreid gesproken met Leen Hordijk over alle berekeningen en de adviezen en verbeterpunten die hij daarbij heeft gegeven. U vraagt een daadkrachtige overheid en zegt dat wij de vergunningverlening goed op gang moeten krijgen. Bouwend Nederland en andere partijen dringen hier ook op aan. Tegelijkertijd is het lastig te combineren dat u de juridische basis onder de vergunningverlening ter discussie stelt. Wij moeten zowel doorgaan met de vergunningverlening als het zorgen dat wij onze data, metingen en modelberekeningen verder verbeteren en verrijken.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik snap dat de provincie gevangen zit in het keurslijf van het Rijk. Daarvoor heb ik begrip. Wij zagen net echter de worsteling van gedeputeerde Bruins Slot om te beginnen met meten, want wij weten het niet. Daartegen is mijn aversie. Wij gaan eerst beleid uitvoeren en daarna komen wij tot de conclusie dat de onderliggende data anders zijn. Daartegen ageer ik. Wel begrijp ik dat de provincie zich moet schikken naar het vergunningstelsel van het Rijk.

De VOORZITTER: Dan krijgt de heer Van den Dikkenberg heeft woord voor een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een specifieke vraag aan de gedeputeerde. Op pagina 76 uit het rapport van Remkes staat dat de provincies de situatie van biomassacentrales kleiner dan 15 MW in kaart en dat zij die bedrijven de gelegenheid geven om de activiteiten te legaliseren op basis van de inhoudelijke beoordeling van emissies. Mijn vraag daarbij is: herkent u dit en wat doet u op dit vlak?

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Van den Dikkenberg heeft deze vraag schriftelijk gesteld. Hij doet een terechte constatering die door de commissie Remkes is gedaan. De provincie is daar mee bezig. De beantwoording van deze vraag komt binnenkort naar u toe. Op dit moment gaan wij een dergelijk proces in met een aantal centrales. Hiervoor gaan wij kijken of wij de vergunningverlening op orde kunnen krijgen, goed in beeld krijgen wat daar speelt en wat daarvoor nodig is. Daar wordt aan gewerkt. Ik herken dat.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat u antwoord krijgt op schriftelijke vragen. Dit kan mogelijk een aanleiding zijn om hierover verder te spreken met de gedeputeerde.

De beantwoording van het college op uw eerste termijn is hiermee afgerond. Ik stel voor om de beraadslagingen af te ronden voordat wij met de lunchpauze aanvangen, veronderstellend dat er al veel

in de eerste termijn is gewisseld via interrupties. Ik verzoek u in de tweede termijn kort en bondig te zijn. Het woord is aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw VAN ELTEREN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb genoeg tijd besteed aan de eerste termijn en heb geen verdere vragen of opmerkingen voor de tweede termijn.

Mevrouw VAN GILSE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik bedank de gedeputeerde voor haar beantwoording en vind het fijn dat zij zich kan vinden in de motie.

Mevrouw POUW (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de woorden van dank aan de gedeputeerde.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de uitgebreide beantwoording. Het CDA heeft hier niks aan toe te voegen.

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft geen vragen of opmerkingen meer.

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft geen vragen meer.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft geen vragen meer en bedankt de gedeputeerde in de open en zoekende houding in de moties van alle partijen.

De heer DERCKEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aantal opmerkingen. Als eerste de opmerking die de heer De Harder mij voor de voeten wierp. Ik zei dat hij heeft gezegd dat het overschrijden van de kritische depositiewaarde slecht zou zijn voor de natuur. Hij heeft gezegd dat de natuurkwaliteit dan niet gegarandeerd wordt. Dat lijkt mij een keurige parafrase. Het blijkt echter dat de kritische depositiewaarde niet kan uitsluiten dat het een negatief effect heeft op de natuur.

Ik heb geen antwoord gekregen op mijn eenvoudige vraag wat de halvering van de stikstofemissie in de afgelopen dertig jaar heeft betekend voor de natuur. Ik neem aan dat wij dat niet weten. Voor wat betreft voor het vrijwillig uitkopen van de boeren, voelen de boeren zich opgejaagd door de regels van Brussel, het Rijk en de banken. Het begrip 'vrijwilligheid' heeft zijn grenzen.

Tot slot is mijn vraag of wij natuurlijk stikstof in kaart gaan brengen en hoe het komt dat natuurlijk stikstof een kringloop heeft en stikstof afkomstig van menselijke activiteit niet.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een aantal vragen aan de gedeputeerde. Zij ziet onze moties als doel en niet als middel. Aan een aantal partijen heeft zij gevraagd hoe moties geïnterpreteerd moeten worden. Dat heeft zij aan ons niet gevraagd. Onze moties over de stikstofreducties zijn bedoeld als middel en niet als doel. Ik zou graag een reactie van de gedeputeerde horen of zij de verkleining van de veestapel ziet als effectief middel om de depositie naar beneden te brengen. Omarmt zij onze moties wel wanneer dit als middel wordt gezien? Daarnaast plakken wij daaraan andere doelen, zoals bij klimaat en bodemdaling. Klopt het dat wij op 9 september informatie krijgen over de aanvraag van het rijksgeld voor het robuuster maken van de natuur?

Er komt subsidie voor de innovatiemaatregelen waarbij dierenwelzijn wordt meegenomen. Wordt dit gekoppeld aan de statenbreed aanvaarde motie van februari 2019, waarin alle partijen zich hebben uitgesproken over het verbeteren van het welzijn van landbouwdieren in Utrecht?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van de vragen door de gedeputeerde. De toezegging van de gedeputeerde geeft ons dermate veel vertrouwen dat wij de motie niet indienen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dank voor het omarmen van de moties. De SGP heeft geen schriftelijke vraag, maar een technische vraag ingediend over biomassa-centrales als voorbereiding van dit debat. Die vraag is nog niet beantwoord. Wij ontvangen graag spoedig de technische beantwoording alsnog, zodat wij dit kunnen bestuderen in het zomerreces. Ook krijgen wij graag inzicht in de onderliggende data, zoals over hoeveel Mol en uitstoot u wilt legaliseren. Op dit moment is het een illegale situatie.

De gedeputeerde heeft gezegd dat wij op 9 september in een informatiesessie bij elkaar komen. Hierin zou ik graag willen spreken over de IPO-verslagen. Ik heb inmiddels contact gehad met collega's in Flevoland waar alle verslagen van IPO-overleggen en bestuurlijke overleggen achter de dubbele inlog ter beschikking worden gesteld en dat het aan de Statenleden is om te beoordelen of zij dit relevant vinden of niet. In de informatiesessie zou ik graag meenemen hoe wij hiermee omgaan in Utrecht.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording. Ik wil nog een punt extra benadrukken. Bij draagvlak gaat het over de inwoners die getroffen kunnen worden door besluiten, zoals een windmolenpark of zonneveld in de buurt.

De VOORZITTER: Het woord is aan gedeputeerde Bruins Slot voor de beantwoording op de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is belangrijk om zo breed mogelijk oog te hebben voor anderen.

Ik hoop dat ik de positieve houding van de heer Van den Dikkenberg niet teveel verminder als ik zeg dat ik de motie M46 over de rode, groene en oranje gebieden wel ontraden heb. Dat komt doordat deze motie vraagt om hier direct invulling aan te geven. Ik zal dit eerst goed moeten uitwerken met de andere provincies en het Rijk. Dit staat wel in de motie van GroenLinks. De richting om aan de slag te gaan met groen, rood en oranje is interessant en geeft duidelijkheid voor de agrarische sector over wat men biedt voor een goed toekomstperspectief.

De vraag over de dubbele inlog heb ik voorgelegd aan de verschillende Gedeputeerde Staten. Ik kom daarop terug in september.

Over de moties van de PvdD kan ik zeggen dat mijn doelstelling van de Landbouwvisie niet het verkleinen is van de veestapel. De doelstelling van de Landbouwvisie is een natuurinclusieve, circulaire, klimaatneutrale, economisch rendabele landbouw.

De VOORZITTER: De heer Westerlaken heeft een interruptie.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aanvulling op de gedeputeerde over de motie M46 van de SGP. Zij zegt dat er voldoende aanknopingspunten zijn om daaraan aandacht te bieden. Wellicht is het nuttig voor de heer Van den Dikkenberg dat hij zich positief uitsprekt over de motie M41, want daarin staat precies hetzelfde.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg mag hierop reageren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij waren erg verblijd dat de tekst van onze motie bijna letterlijk in de motie M41 staat. Dat voelde enigszins goed. Wij zullen bekijken of wij de motie M46 in stemming brengen. Dat hoort u voor de stemming van ons.

De VOORZITTER: Gedeputeerde Bruins Slot vervolgt haar beantwoording.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Samen met gebiedspartijen werk ik toe naar een landbouw die natuurinclusief, klimaatneutraal, economisch rendabel en circulair is. Dat is de richting die de provincie op loopt. Mevrouw Keller zegt dat wij bij Natura 2000-gebieden intensieve veehouderij uitfaseren. Dat is het platslaan van een bredere doelstelling van de provincie. Hetzelfde geldt voor de andere motie van de PvdD. Daarmee ontraad ik de moties, omdat wij vanuit de provincie werken aan de Landbouwvisie die onder de leidraad ligt. Daarbinnen werken wij aan natuurinclusieve,

circulaire en klimaatneutrale landbouw. De Samenwerkingsagenda landbouw is daarbij het kader waarbinnen ik handel.

Voor de natuur geldt dat wij met het Rijk het gesprek voeren over hoe wij de gelden voor het versterken van de natuur kunnen krijgen. Daarover heb ik afgelopen vrijdag op hoofdlijnen iets aan de Staten gestuurd. Dat komt terug in de statencommissie van 2 september. Daar zullen wij het er verder over hebben. Het is mijn insteek om de Staten mee te nemen in de verdere ontwikkeling van natuur en die informatie te verstrekken.

De heer Dercksen heeft nog een vraag gesteld over de UvA en ik heb de offerte erbij gepakt. Hierin staat dat de UvA op zoek is naar tenminste 25 verschillende natuurgebieden naast de 5 locaties die al worden meegenomen. Het minimum aantal van 30 natuurgebieden bevordert de statistische kracht die nodig is voor de verschillende onderzoeksvragen. Bij een interesse van meer dan 30 natuurgebieden kan de prijs naar beneden. De eerste voorlopige schatting van de kosten voor vier jaar is € 45.000 tot € 55.000 per natuurgebied.

De VOORZITTER: De gedeputeerde is bereid om deze informatie met de heer Dercksen te delen. Dit onderwerp is voldoende belangrijk dat u hierover samen doorpraat, zodat wij na het zomerreces hierover conclusies kunnen trekken. Voor vandaag laat ik het hierbij. Bent u klaar met uw beantwoording?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt.

De VOORZITTER: Het woord is aan gedeputeerde Schaddelee.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een korte opmerking naar aanleiding van de vraag van de SGP. Ik kan toezeggen dat de heer Van den Dikkenberg vanmiddag de technische beantwoording toegezonden krijgt, met mijn excuses.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft nog een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U onderbrak gedeputeerde Bruins Slot, maar ik zat nog te wachten op haar toezegging dat zij de Staten op de hoogte houdt van de gang van zaken rondom het UvA-onderzoek. Ik zie dat zij knikt, dus dat is mooi. Ik verwacht verder geen antwoord op mijn vraag over de stikstofkringloop.

De VOORZITTER: Daarover heeft u in de eerste termijn gediscussieerd. Mijn excuses. Ik zag dat mevrouw Bruins Slot u dat ging toezeggen en daarop liep ik vooruit. Dan stel ik vast dat het college aan het eind gekomen is van de beantwoording op uw tweede termijn en dat wij de beraadslaging over dit voorstel kunnen sluiten. Bij de stemming gaan wij kijken hoe u gaat stemmen over de moties en het voorstel.

Ik schors de vergadering voor de lunchpauze tot 13.30 uur.

Schorsing van 12.50 uur tot 13.30 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

[Statenvoorstel tramvloot optimalisatie.](#)

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer OUDE WESSELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks kan over dit onderwerp kort zijn. Het is goed dat wij met de aanschaf van deze trams kunnen zorgen dat op alle momenten, dus ook bij incidenten en werkzaamheden, wij alle reizigers kunnen vervoeren dankzij de betrouwbare dienstregeling.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Jager.

De heer DE JAGER (VVD): Mijnheer de voorzitter! Zo kort als GroenLinks het houdt zal ik niet doen, maar toch proberen. De VVD steunt de provinciale ambitie om tot een goed tramsysteem te komen. Er ligt een voorstel om het aantal trams uit te breiden met vier of vijf trams. Wij weten allemaal dat dit vraagt om een besluit tot extra jaarlijkse lasten van een kleine € 6.500.000. Er wordt aangegeven dat binnen de begroting voldoende ruimte is om dat geld uit te geven. Dat klinkt positief, maar het blijft een feit dat je geld maar een keer kunt uitgeven. Naar aanleiding daarvan hebben wij uitgebreid de discussie gevoerd en gezocht naar mogelijkheden om in deze situatie van corona toch te kijken of wij meer flexibiliteit kunnen hanteren richting de leverancier. Het is duidelijk geworden dat die flexibiliteit er niet ligt binnen de aanbestedingsregels. Dat is een gegeven waarmee wij te maken hebben. Wat resteert, is dat het besluit mede gebaseerd is op de verwachting dat na de corona de vervoersvraag weer op het oorspronkelijke niveau of zelfs hoger zal uitvallen. Wij delen die verwachting wel en weten dat tramlijn 22 voor de corona succesvol was in zijn opstartfase. Door dat gegeven voelen wij ons gesteund. Derhalve zullen wij het voorstel steunen en hebben wij slechts twee resterende vragen aan de gedeputeerde. Zouden er door de extra trams meer mogelijkheden komen om de dienstregeling door te trekken naar het weekend? Kan de gedeputeerde bevestigen dat deze extra trams op voorhand geen argument zijn om meer trambanen aan te leggen?

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Berlijn.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Regeren is vooruitzien. In die zin is het jammer dat in 2016 niet besloten is om deze extra trams te bestellen. Toen is gekozen voor een minimale bezetting. Dat had ons miljoenen euro's bespaard. Wij kunnen de aanschaf van de trams opnieuw uitstellen, maar dan zullen deze weer duurder worden. Daarom gaat het FvD akkoord met dit voorstel. Wij vinden het OV belangrijk, want mensen moeten vervoerd worden.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Wijntjes.

De heer WIJNTJES (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA was verrast door dit voorstel. Echter, als je kijkt naar de vervoersprestaties van deze lijn, dan is het nodig om extra trams aan te schaffen. Wij doen dit met enige vreugde, want de tramlijn blijkt heel goed te functioneren voor de Uithof en het centraal station. Het is daarom noodzakelijk dat deze tram er blijft en dat er voldoende reservecapaciteit is. Dat er in aanvang besloten is om dit met een minimum te doen, is begrijpelijk. Het zijn dure trams en je moet er niet meer van aanschaffen dan nodig is. Daarmee loop je wel het risico dat het wat duurder wordt als achteraf blijkt dat het niet genoeg is.

Wij hebben nog wel een vraag. Ik was aanwezig bij de gezamenlijke commissievergadering van de raad van Utrecht en onze statencommissie. Daar heb ik de vraag gesteld of de gemeente Utrecht zou bijdragen in een deel van de aanschafkosten van deze trams, want het betreft de Uithoflijn en wij hebben afgesproken dat Utrecht een deel bijdraagt in de investering hierin. Daarop werd met meel in de mond gereageerd door de gedeputeerde. Vandaar dat ik deze vraag opnieuw stel. Ik ga ervan uit dat van die vijf extra trams ten minste een tram voor de rekening van de gemeente Utrecht komt. Overigens, de opmerking van de VVD dat deze keuze niet vooruit moet lopen op nieuwe tramlijnen, deel ik volledig. Er is nog veel meer op dat punt te bespreken. Dit is in ieder geval een puntje dat moet meewegen in de discussie.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Veen.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik kan heel kort zijn over dit voorstel. D66 ondersteunt dit van harte en vindt de onderbouwing van de gedeputeerde begrijpelijk. Wij zien graag toe op een sluitende dienstregeling.

De VOORZITTER: Ik heb begrepen dat de PvdA en de ChristenUnie niet het woord wensen en verwijs naar hun inbreng in de commissie. Het woord is aan mevrouw Broere.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Een tram is een voortbewegend rijtuig waarvan je zou denken dat deze stabiel is. Echter, onze Utrechtse tram staat stil, rijdt te langzaam of helemaal niet. Er zitten maar vier reizigers in, kan geen assen tellen of het juiste spoor kiezen en ontspoorde financieel. Voor ons ligt een voorstel voor een tramvlootoptimalisatie. Waarmee wordt bedoeld: wij zijn vergeten reservetoestellen te bestellen. Dat kan gebeuren. De gedeputeerde zei in de commissie: "Soms wil je je ambitie waarmaken en stel je bij aanvang de dingen wat te rooskleurig voor." Dat is precies wat er is gebeurd met de Uithoflijn. Achteraf moesten er vele miljoenen euro's bij en tot op de dag van vandaag weten wij nog niet precies wat er is geleverd van al dat belastinggeld.

Er is ons een hoogwaardig en kwalitatief tramvervoerssysteem beloofd en die belofte wordt opnieuw niet nagekomen, want er zijn extra reservetrans nodig. De trams hebben onderhoud nodig en soms moet schade worden hersteld. Was dit niet eerder voorzien? Dat kan toch iedereen bedenken? Heeft nooit iemand gedacht aan reserve toestellen? Is dit echt zo dom of is dit bewust uit de boeken gehouden om de boel rooskleuriger voor te stellen. Wij horen graag een reflectie van de gedeputeerde hierop.

Daarnaast roepen wij de gedeputeerde op, om gelet op de ideeën om de tram door te trekken naar Zeist en Amersfoort, eerst met de Staten een fundamentele discussie te voeren over de tram als vervoermiddel binnen het bestel van het openbaar vervoer en de onevenredig hoge druk die dit geeft op onze financiën.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van der Steeg.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wat deze beslissing lastig maakt, is dat wij door de coronacrisis te maken hebben gehad met een daling van het aantal passagiers in het OV van wel 90%. Volgens de berichtgeving van donderdag 9 juli jl. zit het OV landelijk weliswaar weer op 50% van het aantal reizigers van voor de coronacrisis, maar verwacht de koepelorganisatie OV-NL dat het nog lang kan duren voordat we weer op 100% zitten. Of dat gebeurt en zo ja wanneer, is allerm minst zeker. Je zou je daarom kunnen afvragen of de aanschaf van deze extra trams wel nodig is. Toch zullen wij instemmen met dit statenvoorstel, omdat wij nog meer extra kosten in de toekomst willen voorkomen en omdat wij het belangrijk vinden dat het openbaar vervoer in deze moeilijke periode gestimuleerd wordt.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP vindt het verstandig om de extra trams van 41 meter aan te schaffen, zodat er evenveel 41- als 33-meter trams zijn. Wel zou het beter geweest zijn als deze trams direct de eerste keer waren besteld. Dat zal echter gissen blijven. De SP is er voor om de trams voor 1 augustus aan te schaffen, omdat deze dan technisch hetzelfde zijn.

Wat voor ons een vraagteken blijft, is de verklaring voor een extra tramstel doordat de rijtijd 17 minuten langer is gekomen. Dat zou komen door gelijkvloerse kruisingen met het gewone wegverkeer. Was dit niet te voorspellen? Blijft het bij de aanschaf van deze trams of gaan wij ook ongelijkvloerse kruisingen en fietstunnels aanleggen?

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is heel jammer dat niet meteen alle trams zijn aangeschaft. Goedkoop is duurkoop, blijkt nu maar weer. Vooraf de kosten laag proberen te houden om het politiek aantrekkelijk te houden, zorgt ervoor dat wij achteraf met hoge kosten geconfronteerd worden. Dit is wel de beste oplossing. Daarom zal de SGP dit voorstel steunen.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Regeren is vooruitzien. OV is een belangrijk middel. Als wij mensen uit de auto willen krijgen, dan moet er een goed alternatief zijn. Het is niet handig dat er in het verleden te krap geïnvesteerd is. Daarnaast is € 14.000.000 van de BRU-gelden naar de Uithoflijn gegaan. Door de invoering van de wet Afschaffing Plusregio's zijn de verkeer- en vervoers-taken van de BRU per 1 januari 2015 over gegaan naar de provincie Utrecht. De € 14.000.000 die toen is weggehaald bij de BRU-gemeenten is besteed aan de Uithoflijn en daarvoor is nooit iets teruggekomen. Eigenlijk hebben wij deze € 14.000.000 nog in de knip.

Het openbaar vervoer is op dit moment niet optimaal door de coronacrisis en dit kan nog wel lang duren. Ooit zal het openbaar vervoer weer nodig zijn. Daarom stemt 50Plus voor dit voorstel.

De VOORZITTER: De inbreng in de eerste termijn is door uw Staten geleverd. Het woord is aan gedeputeerde Schaddelee voor de beantwoording.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de bijdragen. Waarom willen wij deze trams? Wij willen het beste tramsysteem in Nederland en van de wereld bouwen in onze provincie. Daarin zijn veel stappen te zetten. Dit is een dergelijke stap en er komen misschien nog stappen aan. Dat is gelijk een van de vragen van de VVD. Daarover gaan wij zeer expliciete besluitvorming voeren. Het aanschaffen van deze trams is niet een soort salami-truc om u later in andere besluitvorming te rommelen over meer tramlijnen. Met name in het kader van het BO MIRT zijn wij dit aan het omlijnen en onderzoeken. Deze onderzoeken worden op alle relevante momenten met u besproken en daarover zal expliciete besluitvorming plaatsvinden mocht dat ooit aan de orde zijn.

De VOORZITTER: Mevrouw Broere heeft een interruptie.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zei dat hij het beste tramsysteem van de hele wereld wil bouwen in Utrecht. Ik vraag mij af of u weleens in Japan bent geweest. Daar moet u eens gaan kijken voordat u dit soort dingen zegt.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het begint met ambitie. Ik ben nog nooit in Japan geweest. Die ambitie heb ik ook niet, maar wij leren graag van wat er op andere plekken in de wereld gebeurt. Het is belangrijk dat wij ergens een stip neerzetten van wat wij willen bereiken. Ik spreek vaak over de mobiliteitstransitie. Een heel goed OV-netwerk is daarvan een cruciaal onderdeel. Wij zien in de provincie Utrecht en op andere plekken dat lightrail door veel reizigers gewaardeerd wordt en veel potentie heeft, met name in stedelijke gebieden. Als wij iets kunnen leren van Japan, dan zal ik daar naar laten kijken.

De verschillende vragen zal ik nalopen. De opmerking van de VVD over het voorsorteren op meer trambanen heb ik beantwoord. Dit gaan wij expliciet besluiten en niet via een salami-tactiek. U vroeg of die extra trams meer ruimte geven om in het weekend te rijden en de dienstregeling uit te breiden. Dat is niet het geval. Dat er niet in de weekenden wordt gereden komt niet door het gebrek aan trams, maar door een aantal grotere en kleinere technische problemen waardoor er in de weekenden werkzaamheden worden uitgevoerd. Daardoor is het niet handig om in de weekends te rijden. Daarnaast heeft het te maken met een kosten-batenanalyse. In het weekend is de vervoersvraag relatief laag en daaraan kunnen wij prima voldoen met de bussen. Op een eerder moment hebben wij toegezegd dat wij hierover in gesprek gaan in 2022 op basis van de nieuwe berekeningen, vervoersvragen, kosten en kijkend naar wat er op dat moment mogelijk is.

De heer Wijntjes stelde een relevante vraag: gaat de gemeente Utrecht meebetalen aan de extra trams en hoe gaan wij dat doen? De provincie en de gemeente hebben samen zitting in de stuurgroep en staan samen aan de lat van een pakket afspraken over het goed functioneren van de Uithoflijn. Een van de projecteisen gaat over het aantal minuten dat een rit mag duren. In dat kader verwachten wij dat het nodig is om een extra tram te laten rijden om een extra omloop te maken. Andere maatregelen kunnen mogelijk helpen om de omloopsnelheid omhoog te krijgen. Deze maatregelen worden onderzocht. Wij hebben met de gemeente Utrecht afgesproken dat wij eerst de andere mogelijkheden goed verkennen en afserveren of uitvoeren. Op dat moment bepalen wij of de vijfde tram ten laste komt van het project

Uithoflijn. Daarbij hebben wij de verwachting naar elkaar uitgesproken dat de kans groot is dat het nodig is. Hiervoor moeten wij de goede formele stappen zetten, zodat er draagvlak georganiseerd kan worden in de gemeente Utrecht.

De VOORZITTER: De heer Wijntjes heeft een interruptie.

De heer WIJNTJES (CDA): Mijnheer de voorzitter! In de overweging van deze kwestie is het belangrijk om alle zaken te onderzoeken en vervolgens dingen tegen elkaar weg te strepen. Dat snap ik. Kunnen wij daarvan een korte rapportage krijgen in de commissie?

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij een goed procesvoorstel. Ik heb deze week nog een vergadering met de stuurgroep en het is goed mogelijk dat wij na de zomer met elkaar in de commissie spreken over de stappen en op welke manier wij deze afvinken. Mevrouw Poppe sprak erover dat het te maken heeft met een gelijkvloerse kruising. Dat ligt iets genuanceerder dan alleen maar fysieke maatregelen. Het heeft tevens te maken met het aantal bussen op de busbanen in het Utrecht Science Park en snelheden die gevarieerd kunnen worden. Dat is nog een breed pakket aan dingen die wij denken te kunnen doen.

Mevrouw Broere zei iets over de tramvlootoptimalisatie en dat wij te weinig reservetrans hebben besteld. U vroeg mij daarop te reflecteren. Met de huidige kennis kunnen wij zeggen dat wij te weinig reservetrans hebben ingekocht, maar aan de andere kant gaat het over veel publiek geld. Het is verstandig dat in het verleden ruimte is gecreëerd in het contract en de aanbesteding om extra trams te bestellen, maar dat de exacte keuze van het aantal vooruit is geschoven om te weten hoeveel het er precies moeten zijn. Op basis van de dan bekende informatie kan daarin een keuze gemaakt worden. Dat maakt dat wij hebben gekozen voor vijf trams in plaats van vier trams. Deze kennis hadden wij nog niet toen de eerste bestelling werd geplaatst.

Tot slot heeft mevrouw Hoek een vraag gesteld over de BRU-gelden. De rekening van de Uithoflijn is hoger uitgevallen. Het idee dat wij nog ergens € 14.000.000 in de knip hebben klopt niet.

De VOORZITTER: Ik kijk of er nog behoefte is aan een tweede termijn.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik was even het geluid kwijt en heb niet gehoord of de kosten hierbij blijven of meer worden door het aanleggen van ongelijkvloerse kruisingen.

De VOORZITTER: De gedeputeerde heeft hier iets over gezegd. De gedeputeerde mag dit gelijk herhalen voor mevrouw Poppe.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb toegezegd dat wij daarover gelijk na de zomer spreken. Binnenkort wordt de kwartaalrapportage van het tweede kwartaal naar u toegezonden. Daarin zal behoorlijk wat uitleg gegeven worden hierover. Dat kan een reden zijn om in de commissie van september hierover door te praten.

De VOORZITTER: Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de tweede termijn en stel ik vast dat de beraadslagingen over dit agendapunt zijn afgerond.

[Statenvoorstel aanvraag aanvullend krediet Vernieuwde Regionale Tramlijn.](#)

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Oude Wesselink.

De heer OUDE WESSELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is fijn dat wij straks op de SUNIJ-lijn kunnen genieten van de moderne en prettige trams uit Spanje. Wij blijven wel kritisch over de toegankelijkheid. Vorig jaar hebben wij in de schriftelijke vragen aangegeven dat een veel toegankelijke norm voor de spleetbreedte 25 millimeter is. Dit bleek echter niet mogelijk. Alleen een spleetbreedte van 50 millimeter is mogelijk. Echter, bij de SUNIJ-lijn bleek zelfs 50 millimeter niet moge-

lijk, waardoor deze norm zelfs is verruimd naar 75 millimeter. Wat GroenLinks betreft is dat niet de definitie van zelfstandige toegankelijkheid. Iets waar wij vanuit het VN-verdrag handicap verplicht toe zijn. Een speciale loopplank die wordt uitgelegd door de trammachinist zorgt wel voor een veel betere toegankelijkheid, maar helaas niet zelfstandig. Wij hopen dat dit in de toekomst wordt verholpen. Desalniettemin is dit een prima voorstel waarbij wij zorgen voor een goed functionerend en modern tramsysteem met meer directe verbindingen zonder overstap.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Jager.

De heer DE JAGER (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben het over een voorstel dat verband houdt met opgetreden risico's rond spleetbreedte, baanstabieleit en het coronavirus. Dat laatste hebben wij helemaal niet voorzien. Er moet sprake zijn van een goede infrastructuur om invulling te geven aan een kwalitatief goedwerkend lightrailconcept. De VVD ziet het als een vanzelfsprekendheid om in te stemmen met dit voorstel.

Wij hebben uitgebreid gesproken over de ongemakken die de rolstoelgebruikers ervaren van de ruimte tussen het perron en de tram en wij vinden de loopplank nog steeds geen ideale oplossing. Hopelijk wordt daarvoor in de toekomst wat beters bedacht. Wij constateren wel dat verschillende mensen die hiervan gebruik maken tevreden zijn over deze oplossing. Dat is fijn om te horen.

Wij kunnen ons voorstellen dat wij in de toekomst geen haltes meer aanleggen in een bocht. Dat brengt mij op een concrete vraag. In dit project kunnen allerlei lessen geleerd worden. Deze lessen zijn er wellicht ook uit voorgaande projecten. De VVD vraagt zich af hoe deze geleerde lessen worden vastgelegd. In de stukken heb ik gelezen dat wij na de evaluatie van de Uithoflijn in de derde kwartaal gaan kijken welke lessen wij hieruit kunnen leren. Wellicht komt er daarna een overzicht naar de Staten. Mijn vraag is hoe wij hiermee omgaan en hoe de Staten geïnformeerd worden over deze geleerde lessen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Berlijn.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Er wordt een aanvullend krediet van € 21.000.000 gevraagd terwijl er eerder er al € 17.000.000 is gevraagd. Inmiddels zitten wij op een overschrijding van het budget van een kleine 27%. De vraag is of ons hier een keuze wordt voorgelegd of dat wij voor een voldongen feit worden gesteld. Wat gebeurt er als wij niet akkoord gaan met dit voorstel.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Wijntjes.

De heer WIJNTJES (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik woon in de buurt van de tramlijn die onder reconstructie is. Het is geweldig werk. Er wordt keihard gewerkt en het is een project dat voor de IJsselsteinse en Nieuwegeinse inwoners en de hele regio heel belangrijk is. Met de vernieuwde lijn krijgen wij rechtstreeks toegang van Nieuwegein tot de Uithof. Je zou kunnen zeggen dat het eerste idee van de startbaan in Utrecht gerealiseerd wordt. Deze budgetoverschrijding had wel eerder gemeld kunnen worden. Daar zit een beetje onvrede bij het CDA.

Het is heel goed dat de tramlijn opgeknapt wordt. Tegen de heer Berlijn zeg ik: als u geen geld ter beschikking stelt voor deze reconstructie, dan komt een vervoersmogelijkheid voor 60.000 Nieuwegeiners en 40.000 IJsselsteiners in het geding.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Veen.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 erkent het belang van deze tramlijn en de werkzaamheden die hierop uitgevoerd moeten worden. In de commissie hebben wij gesproken over de financiën hiervoor en dat het telkens weer een stukje meer wordt. Daarom is mijn vraag aan de gedeputeerde wat hij eraan gaat doen dat dit soort zaken in de toekomst aan de voorkant worden opgenomen in het budget en dat wij ruimte laten voor dit soort problemen. Deze problemen zijn dan al begroot en in het beste geval houden wij dan geld over. Dat is ambitieus, maar zou de ideale situatie zijn.

Ik heb een punt over de toegankelijkheid van de trams. Het is zorgwekkend dat de norm van de spleetbreedte is vergroot. Ik vraag mij ten zeerste af in hoeverre mensen in een rolstoel of met een beperking daarvan problemen gaan ondervinden. Ik verzoek de gedeputeerde om met deze mensen in gesprek te gaan om hun zelfstandigheid te behouden. Uiteindelijk is een loopplank geen zelfstandige oplossing. Natuurlijk kan deze noodoplossing prima werken, maar het is geen zelfstandigheid die wij deze mensen verplicht zijn. D66 ziet graag dat de gedeputeerde in gesprek gaat met deze groep mensen om deze uitdaging op te lossen.

De VOORZITTER: De PvdA en de ChristenUnie hebben aangegeven het te laten bij hun inbreng in de commissie en hier niet het woord te voeren. Het woord is aan mevrouw Broere.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is voor de PVV onvoorstelbaar dat het niet lukt om de tram toegankelijk te maken voor mensen met een rollator of een rolstoel. Een provisorische plaat moet de spleet tussen de tram en het perron overbruggen. Kunt u zich voorstellen hoe een rolstoeler zich moet voelen als iedereen moet wachten totdat de plaat er ligt voor hij of zij naar binnen kan en vervolgens de plaat weer moet worden weggehaald? Ik vraag mij af of er een vrouw betrokken was bij deze beslissing, want ik denk dat vrouwen dit eerder in de gaten hebben dan mannen. Een blamage, kenmerkend voor de hele Utrechtse tram en de zoveelste blunder. Dat er extra krediet moet komen voor de aanleg en de vernieuwing van de SUNIJ-lijn klinkt logisch en onvermijdelijk. De PVV maakt zich echter zorgen over de kosten en de te leveren prestaties. Er is namelijk een buitengewoon dubieus tramdossier opgebouwd in de provincie. Wij moeten dit afwachten.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van der Steeg.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD vindt het goed om te lezen dat de uitvoering van de werkzaamheden aan baanstabieleit en spleetbreedte op de SUNIJ-lijn naar omstandigheden voorspoedig verloopt. De verwachting is dat indienststelling op 21 september 2020 plaats zal kunnen vinden. Deze uitloop van vier weken is nog te overzien.

Doordat er tegen die tijd nog niet voldoende materieel beschikbaar is voor een indienststelling op het gehele tracé, wordt er gekozen om de nieuwe laagvloerstrams in ieder geval in gebruik te nemen op het traject Jaarbeursplein – Nieuwegein-Zuid. Wij kunnen er waardering voor opbrengen dat er in oplossingen wordt gedacht. Tegelijkertijd betreuren we het dat reizigers langs het traject Sint Antonius – IJsselstein-Zuid nog eens vijf weken langer gebruik zullen moeten maken van vervangend busvervoer. Dan heb je het over een uitloop van meer dan twee maanden. Dat gevoegd bij een krappe planning waardoor er weinig ruimte was tegenslagen op te vangen, maakt dat wij schoorvoetend akkoord gaan met dit voorstel.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het budget dat in 2016 beschikbaar is gesteld, was € 141.200.000. In 2018 kwam daar € 17.000.000 bij, omdat er gestegen kosten en een overspannen bouwmarkt waren en men vergeten was de toeslagen voor het avond- en weekendwerk mee te rekenen. Nu komt daar nog eens € 20.900.000 bij. Daarin zal waarschijnlijk nog geen rekening zijn gehouden met de recente koperdiefstal en de uitgebreide bewaking met honden.

Alle perrons moesten verlaagd worden voor de trams. Waarom zijn de bochten er dan niet direct uitgehaald? Dan was het probleem van de spleetbreedte opgelost geweest. Een loopplank is een oplossing, maar zeker geen oplossing voor de zelfstandigheid van mensen met een rollator, rolstoel of andere beperkingen.

Volgens ons is er in het begin slecht begroot. Wij kunnen echter niet terug, want dan kan de tram niet rijden en is alles voor niks geweest. Daarom gaat de SP eveneens schoorvoetend akkoord met dit voorstel.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De beantwoording van de gedeputeerde in de commissie over de kosten was weinig overtuigend. De omgang met corona als grote budgetpakker is onvoldoende onderbouwd. Hoe voorkomt de gedeputeerde dat wij op dit dossier een pinautomaat worden voor aannemers die voor ons aan het werk zijn? Toch stemt de SGP voor dit voorstel, omdat het tegenstemmen een langdurige vertraging in de werkzaamheden oplevert. Voor de toegankelijkheid is het een voorbereidingsfout dat wij er niet voor kunnen zorgen dat iemand zelfstandig een tram in kan rollen, waardoor planken nodig blijven. Dat terwijl de mensheid wel iemand met een recyclebare raket op de maan kan zetten. Onze verbazing hierover is groot. Ik hoor graag de visie van de gedeputeerde hierop en dat hij dit gaat voorkomen als de tramlijn ooit verlengd wordt. Waarvoor dank.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Er is al gezegd wat het allemaal heeft gekost. Eerst de € 17.000.000, toen de € 7.000.000 en nu weer € 20.900.000. Het wordt steeds weer wat meer. 50Plus is zich er wel van bewust dat de verbinding tussen Nieuwegein en IJsselstein naar de Uithof belangrijk is voor het ontwikkelen van een goed cirkelnetwerk. Ik heb ooit het voorstel gedaan om de lijn door te leggen naar Zeist, maar dit komt wellicht later. Volgens 50Plus is er aan het begin van de aanbesteding van het bestek bij de ontwikkelaar niet goed nagedacht, waardoor er achteraf fouten tevoorschijn komen. Dit moet een leermoment zijn. Bij de volgende aanbesteding moet er rekening gehouden worden met deze fouten. Er moet een afstreeplijst zijn waarmee een bestek gecontroleerd wordt.

De coronacrisis speelt pas sinds drie maanden en het is al langer bekend dat er een tekort is en er € 20.900.000 bij moet. Wij vinden het niet eerlijk om ons achter de corona te verschuilen als deel van de oorzaak en hopen dat de coronacrisis een keer voorbijgaat. Het is een omissie dat de spleetbreedte en baanstabieleit aangepast moeten worden. Ingenieurs kunnen dit heel goed berekenen. In het voorstel staat dat: "Het coronavirus wordt gemitigeerd." Dit woord heb ik moeten opzoeken. Had hiervoor de woorden als: terugbrengen, verzachten of verminderen gebruikt. Dat zou duidelijker zijn geweest.

De VOORZITTER: De inbreng van de Staten in de eerste termijn is geleverd. Ik vraag gedeputeerde Schaddelee daarop te reageren.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de vragen. In de commissie hebben wij uitgebreid gesproken over de frustratie die ik bij u proef. Er is sprake van een forse kostenoverschrijding. Hoe gaan wij daarmee om? In de commissie heb ik daarover gezegd dat wij het heel belangrijk vinden om in de aansturing van dit soort grote projecten zo transparant mogelijk te zijn over wat wij meemaken en vooral de Staten in de positie te brengen om op de juiste momenten te beschikken over de juiste informatie en de juiste besluiten te kunnen nemen. Dat raakt aan een kernvraag van de heer Berlijn: er is sprake van een budgetoverschrijding en hebben wij hierin een keuze of staan wij voor een voldongen feit? Ik heb deze vraag ook gesteld en deze hebben wij intern met elkaar besproken. Wat als wij niet tijdig een goed besluit kunnen voorleggen aan PS? Dan moeten wij deze werkzaamheden stilleggen, omdat ik geen budget heb om deze zomer door te gaan. Wat is daarvan de impact? Stel dat u vanmiddag het voornemen heeft tegen dit voorstel te stemmen, dan heb ik geen budget. Dan moet ik het werk stil laten leggen. De impact hiervan is dat wij tegen een extra tekort van miljoenen euro's oplopen. Als het besluit om het project stil te leggen een of twee maanden geleden was genomen, dan waren er ook al contracten met aannemers en onderdelen besteld. Iedere vertraging die de overheid oplegt, betekent dat je de knip moet trekken en flink in de buidel moet tasten. Daarbovenop komt het grote ongemak dat je de reizigers hiermee aandoet, zoals de heer Wijntjes terecht heeft gezegd en wat voor mij het belangrijkste is.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat de gedeputeerde mijn vraag heeft beantwoord. Eigenlijk hebben wij weinig keus anders dan in te stemmen met deze budgetoverschrijding. Corona wordt hiervoor als argument gebruikt. Gaat u dan een precedent scheppen voor alle andere grote projecten waar wij mee bezig zijn?

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Die vraag is ook gesteld door de heer Van den Dikkenberg. Hoe ga je om met kostenoverschrijdingen, hoe zit het met corona en schep je hiermee geen precedent? Daar wil ik drie dingen op zeggen. Ten eerste hebben wij gekeken hoe andere overheden acteren, want wij zijn niet de enige provincie die met corona en infrawerkzaamheden te maken heeft. Wij hebben gekeken wat ProRail en Rijkswaterstaat doen. Dat zijn grote opdrachtgevers. Zij hebben een aanvullend pakket afspraken gemaakt met hun aannemers en wij hebben dat voorbeeld gevolgd. Wij maken op eenzelfde manier afspraken over verdelingsvraagstukken.

Ten tweede hebben wij een externe kostendeskundige die bij iedere nieuwe kostenvraag geheel nadrukkelijk dat meeweegt, kijkt wat hier speelt en welke kosten wel en niet reëel zijn. Dat doen wij om te voorkomen dat wij op een later moment in een discussie met een accountant terechtkomen. Er moeten geen discussies ontstaan over de onderbouwing en de rechtmatigheid van een factuur. Daarom is de kostenonderbouwing erg belangrijk.

De derde maatregel is een interne beheersmaatregel, namelijk dat een 'adviser report' heel scherp meekijkt bij iedere overschrijding en ieder voorstel dat binnen het mandaat intern aan de mensen of aan het college wordt voorgelegd. De 'adviser report' kijkt welke kosten reëel zijn en welke niet, hoe het zit met de onderbouwing van de kosten en in hoeverre wij onze eigen afspraken hanteren. Dit zijn de manieren waarop wij omgaan met kostenoverschrijdingen.

Een ander groot punt dat door velen van u is genoemd, is de toegankelijkheid. Wij kunnen al 50 jaar met een raket naar de maan. Hoe kan het dan dat wij een spleet van een paar centimeter niet kunnen overbruggen, zodat iedereen zelfstandig de tram in en uit kan. Daarover heb ik een aantal opmerkingen. Door een aantal van u werd gerefereerd aan de normen waaraan wij niet zouden voldoen. Er zijn in Nederland geen normen voor lightrailsystemen en voor trams. Er zijn wel normen voor treinen en aan die norm voldoen wij. Toen dit onderwerp een aantal jaren geleden begon op te spelen, hebben wij onszelf normen opgelegd voor de aanleg van de Uithoflijn. Daar konden wij op een blanco vel papier een ideale wereld scheppen op dat punt en hebben wij de lat hoog gelegd. Wij voldoen niet op alle plekken op de SUNIJ-lijn aan de norm die wij onszelf voor de Uithoflijn hebben gesteld. De belangrijkste oorzaak daarvan is dat wij de bochten niet uit de lijn kunnen halen. Dan zouden wij grootschalig moeten gaan slopen in Nieuwegein en IJsselstein, omdat deze bochten er al tientallen jaren liggen en daaromheen gebouwd is. Het verlagen van de perrons is al uitdagend genoeg.

Ik hecht er aan om twee dingen te benadrukken. Als eerste maken wij een enorme verbetering waardoor veel mensen, onder andere rolstoelgebruikers, zelfstandig de tram in en uit kunnen komen. Daarnaast is de provincie al sinds 2014 intensief in gesprek met alle reizigersvertegenwoordigers. Mevrouw Veen deed de oproep om in gesprek te gaan met hen en dat doen wij. Wij zijn verschillende voorstellen van hen aan het uitproberen om het nog beter te maken.

De VOORZITTER: Mevrouw Poppe en mevrouw Veen hebben een interruptie. Het woord is aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Is er überhaupt ooit berekend wat het project gaat kosten als de bochten er wel uitgehaald worden?

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Voor zover ik weet is dat niet berekend en ik denk dat u dat niet wilt weten. Als u het tracé in IJsselstein en Nieuwegein kent, dan weet u dat er op veel plekken bebouwing is naast perrons in bochten. Het is niet uit liefhebberij dat de perrons in bochten zijn aangelegd, maar omdat het op sommige plekken echt niet anders kon. Ik maak mij er sterk voor dat het niet is berekend wat het kost. Als u mij vraagt om dat alsnog te berekenen, dan ga ik

dat niet doen. Dat heeft geen zin meer en daarmee gaan wij de verwachting wekken dat wij dat alsnog gaan doen. De vele miljoenen euro's die dat kost besteed ik liever aan andere zaken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het was niet mijn bedoeling om dit alsnog te berekenen. Ik vroeg mij alleen af of het berekend was.

De VOORZITTER: Mevrouw Veen heeft een interruptie.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik wil kort iets rechtzetten. Gedeputeerde Schaddelee zei dat hij mijn oproep heeft gehoord om met de reizigersverenigingen in gesprek te gaan, maar dat was niet mijn vraag. Mijn vraag was om met de mensen in de tram en de rolstoelgebruiker zelf in gesprek te gaan en niet alleen met de vertegenwoordigers van de verenigingen. De ervaring moet opgehaald worden bij de mensen die hiermee te maken.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daaraan zitten meerdere kanten. Wij zijn regelmatig in gesprek met reizigers. Er worden op veel manieren door de vervoerders en de provincie evaluaties gedaan met groepen reizigers. Wil je echt in gesprek over wat je moet doen voor rolstoel-, rollator-, of scootmobielgebruikers die de tram in en uit moeten, dan ben je soms afhankelijk van reizigersverenigingen. Dat is een breed palet aan verenigingen, zoals Solgu en POG. Via het RO-COV zijn wij daarmee in gesprek. Het gesprek wordt gevoerd langs twee lijnen: de verenigingen en de individuele reizigers. Vorige week maandag ben ik op stap geweest met drie personen van de POG: reizigers uit IJsselstein waarvan er een afhankelijk was van een scootmobiel, een van een rollator en een ander van een rolstoel. Wij hebben gekeken hoe makkelijk zij een tram in en uit kunnen en in hoeverre de loopplank daarbij helpt. Deze mensen waren tevreden. Met een plank komen zij net wat makkelijker in de tram, maar zonder plank ging het vaak ook wel goed. Zij hadden wel suggesties voor een aantal praktische aanpassingen, zoals het verplaatsen van een paaltje. Daar kijken wij naar. Wat ons betreft gaan wij tot het gaatje om dat zo goed mogelijk voor elkaar te krijgen.

De VOORZITTER: Mevrouw Hoek heeft een interruptie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Is het een idee om onder de vloer van de tram een schuifplank te laten maken die met een druk op de knop naar buiten schuift en met een knop aan de binnenkant van de tram weer naar binnen? Kunt u dit meenemen naar de ingenieurs die de tram ontwikkelen?

De VOORZITTER: De heer Schaddelee mag deze vraag beantwoorden en zal daarna zijn beantwoording afronden.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Hoek doet een goede suggestie. Deze suggestie is al een keer eerder bekeken. Dit zou achteraf besteld kunnen worden bij de tramfabrikant, maar dat kost veel geld. Wij liepen er met name tegenaan dat het technisch een onbetrouwbaar systeem blijkt te zijn in de praktijk. De uitschuifbare plank zou te weinig gebruikt worden om continu te testen of deze nog werkt. Op het moment dat hij moet werken, dan werkt hij niet, waardoor er tevens voor andere reizigers ongemak ontstaat. Dat is de reden dat wij ervoor hebben gekozen om een knop te bevestigen waarmee de bestuurder komt om de plank uit te rollen. Dat is de maatregel die wij nemen. Wij hebben liever een handmatige plank die altijd werkt dan een kapotte automatische plank.

De VOORZITTER: In de tweede termijn kom ik langs de heer De Jager.

De heer DE JAGER (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik mis de reflectie van de gedeputeerde op mijn vraag over leermomenten. Ik zie de heer Schaddelee knikken, dus ik zal zijn antwoord afwachten.

De VOORZITTER: De heer Schaddelee mag gelijk uw vraag beantwoorden zodat u hierop gelijk kunt reageren.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De 'lessons learned' is een goed moment om te spreken over de decharge van de Uithoflijn en de evaluatie die wij daarbij beloofd hebben. Dat wordt waarschijnlijk het eerste kwartaal van 2021. Daarin zullen wij tevens de opmerkingen van mevrouw Hoek meenemen om in het vervolg geen haltes meer te leggen in een bocht. Dat zijn de 'lessons learned' die wij allemaal zien. Wij gaan daar nog veel breder en intensiever naar kijken bij de evaluatie begin 2021.

De VOORZITTER: Is dat voldoende voor de heer De Jager? Dan is het woord aan de heer Berlijn.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het FvD heeft de bevestiging gekregen dat ons niks anders rest dan in te stemmen met dit plan.

De VOORZITTER: Als de andere partijen geen behoefte hebben aan het woord, dan geef ik het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik was nog een vraag vergeten te stellen. Om de tram rendabel te maken, hebben wij sterk de indruk dat snelbussen geminimaliseerd worden. In de commissie heb ik het voorbeeld genoemd van Houten. Een ander voorbeeld is IJsselstein. Daar doen de snelbussen er langer over om bij de Uithof en het WKZ te komen. De mensen die langs de tramlijn wonen, moeten overstappen op Cityplaza. De snelbus heeft er veel haltes bijgekregen, waardoor hij er langer over doet. De overstap wordt niet als prettig ervaren. Ik hoor graag de toezegging dat dit niet verder verslechtert.

De VOORZITTER: De overige partijen hebben geen behoefte om het woord te voeren. Gedeputeerde Schaddelee krijgt het woord om de vraag van mevrouw Poppe te beantwoorden.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit onderwerp hebben wij vrij uitgebreid besproken in de commissie. Het voorbeeld van Houten is toen langs gekomen. Dat heb ik later nagezocht, maar dat is het enige voorbeeld van een buslijn die is geschrapt vanwege de Uithoflijn. Hierdoor zijn er meer en betere reismogelijkheden gekomen, waardoor de buslijn niet meer nodig was. Ik kan mevrouw Poppe nogmaals verzekeren dat wij niet een verslechtering van het OV op het oog hebben. Sterker nog, in het coalitieakkoord staat dat wij daarin een verbetering willen doorzetten. Het streven is zeker niet om sneldiensten uit te kleden en te stoppen met het stimuleren van de tram. Dat kan uitstekend naast elkaar bestaan en elkaar versterken.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt.

[Statenvoorstel steunpakket cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis.](#)

De VOORZITTER: Omdat ik tijdelijk portefeuillehouder ben, draag ik graag het voorzitterschap over aan mevrouw Keller.

Mevrouw Keller neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Wij gaan de partijen langs qua grootte en beginnen bij GroenLinks. Het woord is aan mevrouw Vrieling.

Mevrouw VRIELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Na het einde van 'Voor jong en altijd' (onverstaanbaar) in de huidige coronacrisis, zetten wij een tweede stap met het steunpakket. Waar het Rijk ervoor kiest om meer dan elf keer zoveel steun te geven aan KLM dan aan de culturele sector, laten wij in de provincie Utrecht onze kunstenaars, creatieveling en anderen werkzaam in de culturele sector niet in de kou staan. Wij geven hen wat ademruimte die nodig is voor creatieve oplossingen in de nieuwe situatie. De GroenLinks-fractie is hier trots op.

Wij hebben een vraag over de opstartregeling naar aanleiding van de aanvullende memo die wij recent ontvangen hebben. Er staat dat een organisatie hiervoor maar een aanvraag mag indienen. Is het wel mogelijk om in deze aanvraag meerdere aspecten aan te vragen, zoals spatschermen en pinautomaten? De opstartregeling zien wij als een laagdrempelige manier om organisaties met relatief kleine, maar broodnodige bedragen te helpen. Het is fijn dat dit op een eenvoudige manier mogelijk wordt gemaakt.

GroenLinks staat zeer positief tegenover het idee van een regionaal innovatiefonds in samenwerking met de genoemde partijen. Innovatie is altijd van belang en zeker in de situatie van de anderhalve-metersamenleving in het nieuwe normaal. Ook is het positief dat wij op de hoogte gehouden worden van de besteding. Zoals u aan de toon van mijn inbreng kunt horen, kan GroenLinks vol overtuiging voor het statenvoorstel stemmen.

De VOORZITTER: Het heer Eggermont heeft een interruptie.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Vrieling wil graag op de hoogte worden gehouden van de uitgaven. Is haar gevoel dat de beurs die wordt getrokken voldoende is of heeft zij het idee dat veel instellingen alsnog omvallen? Wat is GroenLinks van plan als dit blijkt uit de evaluatie van de uitgaven?

Mevrouw VRIELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is de vraag of het bedrag dat wij beschikbaar stellen allemaal gebruikt gaat worden. Dat moeten wij eerst afwachten. De GroenLinks-fractie is van mening dat het Rijk meer moet bijdragen aan de cultuursector. De gedeputeerde heeft in de memo en het voorstel duidelijk aangegeven dat wij op de hoogte gehouden worden. Wij kunnen altijd later bekijken of het hele bedrag gebruikt wordt en wat wij dan doen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er zijn soms momenten waarvan je niet had gedacht dat je deze zou meemaken. De steun van de VVD-fractie voor dit noodfonds is zo een moment. In normale omstandigheden zouden wij hiervoor nooit onze steun geven. Echter, nood breekt wet en in dit geval de politieke opvattingen. Wij moeten doen wat nodig is. De cultuur- en erfgoedsector hebben dit nodig. Hieruit kunt u alvast opmaken wat de VVD bij de stemming gaat doen. Wel ga ik twee moties indienen.

Wij zullen niet iedereen kunnen redden met dit fonds. Het fonds bestaat uit een mix van subsidies, leningen en garantiestellingen. Daarin zit maatwerk. Juist omdat wij niet iedereen kunnen redden, is het extra van belang dat wij dit zorgvuldig en politiek gedragen doen. Wat dat betreft zijn wij blij dat wij in september in de commissie verder spreken over de criteria.

De VOORZITTER: De heer Dercksen heeft een interruptie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom vindt de VVD de culturele sector belangrijker dan alle andere sectoren? Waarom moet de provincie een sector bevoordelen ten opzichte van andere sectoren zoals de taxibranche of horeca?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is een goede vraag. Hierover hebben wij eerder gesproken in de commissie. Onze keuze voor dit fonds betekent niet dat wij de andere sectoren niet willen steunen. Wij hebben gekeken naar de aanvullende rol die de provincie heeft bij de andere sectoren. Daarvoor zijn al landelijke regelingen. In september bespreken wij de economische visie. Daar kunnen wij tot de ontdekking komen dat wij daar iets voor moeten doen. Dit is een positief besluit en geen uitsluitend besluit.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De culturele sector is toch niet uitgezonderd bij alle rijksregelingen? U zegt dat er rijksregelingen zijn voor alle sectoren, maar voor de culturele sector wil de VVD meer doen.

De heer KOCKEN (VVD): Mevrouw de voorzitter! De culturele sector kan gebruik maken van een aantal landelijke regelingen, maar niet van alle regelingen. Daarin kan de provincie een aanvullende rol vervullen. Dat geldt tevens voor de andere branches die de heer Dercksen zojuist noemde. Er worden al wat criteria genoemd die ons aanspreken. Het commitment van een gemeente is belangrijk, want de provincie is geen pinautomaat. Er moet sprake zijn van regionale spreiding, want het kan niet zo zijn dat alleen in de steden culturele voorzieningen overblijven of erfgoed in stand gehouden kan worden. Bij toekomstbestendigheid hoort het cultureel ondernemerschap. Wij gaan organisaties helpen en het kan niet zo zijn dat deze over een paar jaar alsnog omvallen terwijl dat momenteel al duidelijk is.

In de commissie hebben wij aandacht gevraagd voor de organisaties die tot nu toe geen of heel weinig subsidie hebben gevraagd, omdat zij zelf de broek hebben opgehouden. Deze organisaties vallen bij bepaalde regelingen tussen wal en schip en zijn niet in beeld bij gemeenten, omdat daaraan nooit subsidie is gegeven. Let daar op.

Het wordt een puzzel op maatwerk. Dit horen wij terug in het gesprek met gemeenten dat het af en toe gaat over dagkoersen. Dat begrijpen wij. Doe het voorbereidende werk goed. Wij spreken daarover verder in september.

Dat wij niet iedereen kunnen helpen, maakt het extra noodzakelijk om een transparant proces te voeren. In maart hebben de Staten een motie aangenomen om bij adviescommissies een sollicitatieronde in te lassen. In de commissie BEM op 24 juni hebben wij hierover gesproken. Toen luidde het argument dat hiervoor geen tijd zou zijn. Inmiddels zijn wij drie weken verder. Als in die drie weken online een advertentie was geplaatst, dan hadden wij dit proces allang kunnen doorlopen. Volgens ons kan dat nog steeds. In de planning zou de commissie half september benoemd worden. Dat betekent dat wij hiervoor nog twee maanden hebben. Als wij vandaag of morgen een advertentie online plaatsen en twee weken reactietijd geven, dan is er ruimschoots tijd om brieven te selecteren. Als het argument is dat er al mensen in beeld zijn, laat deze mensen dan ook een brief schrijven en selecteer vervolgens de beste. Daarover dienen wij een motie in om te zorgen dat de motie van maart wordt uitgevoerd, want er is altijd een argument te bedenken waarom het in de tijd niet goed uitkomt.

Motie M49 (VVD, D66, SP): transparanter komen we uit de crisis

Provinciale Staten van Utrecht, in online vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter bespreking van statenvoorstel PS2020BEM11, Steunpakket cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis;

constaterende:

dat op 4 maart 2020 bij de behandeling van het Festivalbeleid motie 15 is aangenomen die het college van Gedeputeerde Staten oproept nieuw te vormen commissies samen te stellen op basis van sollicitaties;

overwegende:

- *dat de eerstvolgende gelegenheid waarbij een adviescommissie wordt ingesteld, de adviescommissie is die Gedeputeerde Staten adviseert over de toekenning van bijdragen in het kader van de Overbruggingsregeling (in de memo van 9 juli, spoor 1 C);*
- *dat in de commissievergadering van 24 juni is besproken om de motie uit te voeren en deze commissie samen te stellen op basis van sollicitaties;*
- *dat ook als daar in de afgelopen drie weken nog geen actie op is ondernomen, er volgens de planning nog steeds twee maanden (voldoende) tijd is voor openbare werving en selectie van de adviescommissie;*

roepen Gedeputeerde Staten op:

ook motie 15 (2020) van Provinciale Staten serieus te nemen en de adviescommissie voor de Overbruggingsregeling te benoemen op basis van sollicitaties.

En gaan over tot de orde van de dag.

De tweede motie gaat over de innovatieregeling. De innovatieregeling heeft de provincie samen met een aantal fondsen en gemeenten in het leven geroepen. Wij staan achter deze regeling. In de memo stond dat alleen de samenwerkingsverbanden van organisaties een aanvraag kunnen indienen, maar er kunnen goede ideeën binnen een culturele organisatie ontstaan of bij bedrijven die samenwerken met een culturele instelling. Daarop kregen wij toen een positieve reactie. De gedeputeerde heeft gezegd dat zzp'ers tevens een aanvraag kunnen indienen. Dat stond vervolgens niet in de memo die wij vorige week ontvingen. Vandaar dat ik hierover een motie indien. Ik vermoed dat GS consistent is en positief op deze motie reageert.

Motie M50 (VVD, FvD): het gaat om het slimme idee, niet om wie bedenkt

Provinciale Staten van Utrecht, in online vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter bespreking van het statenvoorstel PS2020BEM11, Steunpakket cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis;

constaterende:

- *dat de provincie samen met het Prins Bernhard Cultuurfonds, het K.F. Hein Fonds, het Elise Mathilde Fonds, het Fentener van Vlissingen Fonds, de gemeente Amersfoort en de gemeente Utrecht een regionaal innovatiefonds voorbereidt;*
- *dat dit fonds bedoeld is voor innovatieve ideeën over de beleving van en ruimte voor cultuur;*

overwegende;

- *dat veel culturele organisaties met door corona beperkte ruimtelijke mogelijkheden, op zoek zijn naar alternatieven om de band met hun publiek/bezoekers invulling te geven; het fonds kan helpen slimme ideeën hiervoor verder te helpen ontwikkelen/ toepassen;*
- *dat in de memo van 9 juli bij spoor 1B wordt gesteld dat de regeling bedoeld is voor bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden van organisaties uit de culturele (inclusief erfgoed) en creatieve sector;*
- *dat in de commissievergadering van 24 juni is besproken dat ook anderen dan samenwerkingsverbanden slimme ideeën kunnen hebben, zoals afzonderlijke culturele organisaties en bedrijven, waaronder ZZP'ers;*
- *dat het uiteindelijk om de innovatieve ideeën gaat en niet om wie ze bedenkt en of dat alleen of (geformaliseerd) samen is, waarbij uiteindelijk het belangrijkste is dat ze in organisaties worden toegepast;*

roepen Gedeputeerde Staten op:

in overleg met de andere partners van de regionale Innovatieregeling te bevorderen dat de regeling niet alleen wordt opengesteld voor samenwerkingsverbanden maar voor iedereen die innovatieve ideeën heeft over de beleving van en ruimte voor cultuur - en die in organisaties gaan worden toegepast.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties worden toegevoegd aan het statensysteem en maken deel uit van de raadsdeling.

Het woord is aan de heer Dinklo

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Voor ons ligt het steunpakket culturele sector. Het FvD vindt dit een lastig voorstel. Dat iedereen getroffen is door de coronacrisis is een understatement. Dat velen ondersteuning nodig hebben is wederom een open deur. Vanaf het begin van de coronacrisis heeft het FvD gepleit voor een generiek provinciaal noodfonds, maar daarvoor was en is geen steun in deze Staten. Bij de bespreking van de Kaderbrief heeft het FvD een amendement ingediend voor een voucher voor Utrecht: helikoptergeld waarvan iedereen profiteert en gefinancierd wordt van het geld dat op de plank blijft liggen. Voor dat amendement hebben wij tevens geen steun gekregen. Wat res-

teert is een steunpakket voor slechts een sector, namelijk de culturele sector. Van GS hebben wij nooit een bevredigend antwoord gekregen op de vraag waarom alle andere sectoren worden uitgesloten van financiële ondersteuning en specifiek voor deze sector is gekozen. Graag horen wij nogmaals van GS wat de argumenten zijn om specifiek deze sector wel te steunen.

Dan het steunpakket van € 6.000.000. De meerderheid van de Staten heeft in de commissiebehandeling laten weten dat zij voor dit voorstel zal stemmen.

De VOORZITTER: Mevrouw Vrielink heeft een interruptie.

Mevrouw VRIELINK (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Als ik naar een culturele activiteit ga, pak ik meestal een terrasje of een hotelletje. Op die manier steunen wij een groot deel van de andere sector. Heeft de heer Dinklo door dat de provincie andere sectoren indirect steunt door dit bedrag beschikbaar te stellen voor de culturele sector?

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Mevrouw Vrielink maakt een goed punt, maar de overheid is er voor iedereen. Dat de culturele sector belangrijk is voor de leefbaarheid van dorpen en steden zult u mij niet horen ontkennen, maar er zijn horecaondernemers die zien dat hun buurman met een theater wel ondersteuning krijgt van de gemeente en zij zelf niks krijgen. Het blijft een politieke keuze. Beide ondernemers hebben evenveel recht op steun. Uit mijn verdere bijdrage zal blijken dat het FvD het steunpakket steunt, met daaraan een aantal voorwaarden verbonden.

Dat deze sector, vooral poppodia, bioscopen en theaters, ondersteuning nodig heeft begrijpt mijn fractie en daar staan wij achter. Gelukkig mogen deze instellingen open en kunnen zij weer vooruit denken. Wat het FvD betreft is de rol van de Staten om ervoor te zorgen dat de beschikbare gelden zo goed mogelijk benut worden. Dat betekent dat criteria kristalhelder moeten zijn. Het moet duidelijk zijn welke instellingen aanspraak kunnen maken op de regeling, hoe de financiële bijdrage wordt berekend en hoe ermee wordt omgegaan wanneer meer partijen zich melden dan dat er geld is.

De criteria worden opgesteld volgens het voorstel. Deze criteria zijn zo ruim dat elke culturele instelling in de provincie hier onder valt. Wij hadden het liefst al duidelijke criteria gezien, maar deze komen pas in september. Provinciale Staten moeten hierin een rol spelen. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij garandeert dat wij op een goede manier betrokken worden bij het opstellen van de criteria en dat wij daarover meer hebben te zeggen dan de informatie die wij in dit voorstel proeven. Ook hebben wij een aantal eisen die onderdeel moeten zijn van de criteria: rekening houden met de kleine instellingen in onze provincie, een goede regionale spreiding, een duidelijke kostenbesparing bij de instellingen, optimaal gebruik van alle bestaande regelingen, cofinanciering van gemeenten of andere overheidsinstellingen en dat het geld terugbetaald kan worden als blijkt dat er een positief resultaat gedraaid wordt. Als een instelling het geld toch niet nodig heeft, dan kunnen wij dit aan een andere instelling geven die dit beter kan gebruiken. Daarnaast vinden wij niet dat de horecagelegenheden en museumshops overeind moeten worden gehouden van deze gelden, maar het cultureel erfgoed. Wij horen graag een reactie van GS op deze voorstellen.

Er wordt een commissie ingesteld. Onze vraag is of het mogelijk is dat de commissie het om niet doet of dat er een vergoeding komt voor de leden van deze commissie om de middelen te verstrekken. Volgende mensen willen hun kennis om niet inzetten als bijdrage in de coronacrisis.

Als laatste heb ik een aantal technische vragen over spoor 2. In de bijlage staat dat 13 instellingen een bijdrage krijgen. Hoe is de keuze voor deze 13 instellingen tot stand gekomen? Kan hierover meer achtergrondinformatie gegeven worden?

Dan over de bedragen in de lijst. Het Centraal Museum krijgt € 1.600.000 en het Museum Speelklok krijg € 461.000. Als ik de berekeningen doe op basis van de criteria van het Mondriaanfonds, dan kom ik uit op een bedrag van € 800.000 voor het Centraal Museum en € 260.000 voor het Museum Speelklok. Dat zijn fors lagere bedragen dan in de memo van GS genoemd worden als compensatie. Hier zit direct een zorg van mijn fractie. Wij begrijpen dat deze musea dat geld nodig hebben. Het lijkt er ech-

ter op dat de culturele instellingen meer worden gecompenseerd terwijl andere organisaties misgrijpen en bedrijven maar zeer beperkt worden gecompenseerd. Daarin kunnen wij ons moeilijk vinden. Iedereen moet in gelijke mate de last van de crisis dragen.

Naar aanleiding van de memo zijn de vragen van mijn fractie: is GS bekend met de rekenregels die zijn toegepast om de compensatiebedragen in de memo op te stellen? Heeft GS deze berekeningen gezien en gecontroleerd? Kan GS deze berekening met PS delen, zodat wij onze controlerende taak kunnen uitoefenen en wij ons goed kunnen informeren.

Vanwege technische problemen neemt de heer Oosters het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Welschen.

Mevrouw WELSCHEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De cultuursector in onze provincie is cruciaal vanuit het oogpunt van traditie en inspiratie, ruimte voor kennis en kunst voor mensen met talent en goede ideeën en voor iedereen die het goede leven zoekt. Vanuit het oogpunt van verbondenheid tussen de verschillende generaties zijn wij geroepen om zorg te dragen voor de cultuur en het doorgeven van wat van waarde is.

Toen kwam de coronacrisis die een schok teweegbracht en brengt in de cultuursector en die een dergelijke deuk slaat in de sector dat een ingreep noodzakelijk is. Het steunpakket in dit statenvoorstel is daarvoor een goed initiatief. Dit past binnen het geheel van steunmaatregelen die onder meer het Rijk heeft getroffen voor de cultuursector en vele andere sectoren in ons land. Het doel van het steunpakket is goed: het instandhouden van de regionale culturele infrastructuur, waarbij het CDA nadrukkelijk de cultuursector in de kleine gemeenten noemt die het Rijk niet subsidieert. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de kleinere gemeenten en de diversiteit in het aanbod van cultuur in de provincie in zijn geheel. Die geven meerwaarde voor de provincie, zowel voor de steden als voor de regio.

De aanvullende memo is helder, hoewel ik benieuwd ben naar de beantwoording van de vragen van de fracties voor mij. Het mag duidelijk zijn dat het CDA het voorstel steunt. Het CDA kijkt uit naar de uitwerking van de overbruggingsregeling in september.

De VOORZITTER: Dit was de maidenspeech van mevrouw Welschen. Het is bijzonder om een maidenspeech in het digitale tijdperk te houden. Ik complimenteer u hiermee van harte. Het woord is aan de heer Kamp.

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Mijn felicitaties aan mevrouw Welschen. Ik kan mij aansluiten bij het betoog van de heer Kocken. Wie had een half jaar geleden gedacht dat wij over dit onderwerp zouden spreken. Dat maakt de situatie uniek. Ik wil tevens van de gelegenheid gebruik maken om een andere unieke situatie aan het licht te brengen, namelijk dat wij gewisseld hebben van gedeputeerde. De heer Van Muilekom kijkt ongetwijfeld mee met de vergadering en het lijkt mij gepast om hem vanaf deze plek van harte beterschap te wensen.

Het zal u niet verbazen dat D66 voorstander is van dit statenvoorstel. Wij zijn er trots op dat wij hieraan een bijdrage kunnen leveren door middel van een bedrag van € 6.000.000. Doen wij dat niet, dan zullen er grote klappen vallen in de culturele- en erfgoedsector. Op voorhand wil ik aangeven dat wij dit voorstel van harte steunen. Wij zijn blij dat met ingang van 1 juli de maatregelen zijn verruimd en er meer toegang geboden kan worden tot theaters en bioscopen. Dit verzacht mogelijk de pijn.

Dank voor het toesturen van de aanvullende memo. Dit hebben wij echt als aanvullend beschouwd en niet als onderdeel van datgene dat wij vandaag vaststellen. Ik heb nog wel twee vragen over de memo. In de commissiebehandeling hebben een aantal insprekers, waaronder drie wethouders cultuur van verschillende gemeenten, aangegeven dat gemeenten soms moeite hebben met de financiën en hebben zij nadrukkelijk gevraagd of zij door middel van vrijwilligers een bijdrage kunnen leveren. Naar aanleiding hiervan had ik verwacht dat hierover iets gezegd zou worden in de memo. Gedeputeerde Van

Muilekom stond hier volgens mij positief tegenover, maar ik heb hierover niks gelezen. Ik benoem dit nogmaals om recht te doen aan het geluid vanuit de gemeenten.

Dan het tweede punt. In het statenvoorstel wordt op de pagina's 3 en 4 twee keer 8 juli genoemd, maar volgens mij nemen wij een besluit op 15 juli. Waarvan akte deze kleine aanvulling.

D66 is mede-indiener van de motie M49. Er is tijd genoeg om een sollicitatieprocedure te doorlopen voor deze commissie. Als je iets toezegt, dan moet je dat ook doen. Vandaar dat wij deze motie mede indienen. Bovendien gaat het over een bedrag van € 6.000.000. In het licht van transparantie en een eerlijke verdeling kan er een meer integere afweging gemaakt worden.

Ten aanzien van de motie M50 over het slimme idee, horen wij eerst graag het oordeel van GS.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw d'Hondt.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ergens in februari, voordat de coronacrisis begon, ben ik met mijn zoon Max van 3 naar een voorstelling van de Gruffalo geweest in het Theater Kikker. Hij heeft het er nu soms nog over, zo'n onvergetelijke indruk heeft dat op hem gemaakt. De voorstelling was gebaseerd op het gelijknamige boek over een muisje dat alle dieren in het bos die hem willen opeten te slim af is, inclusief het monster de Gruffalo.

Ook wij proberen uit alle macht het monster dat het coronavirus is de baas te worden. Daarvoor is fantasie en verbeeldingskracht nodig. Wij moeten buiten de gebaande paden denken en bestaande zekerheden loslaten. Dat lukt alleen als je je brein krenkt om de luiken open te zetten, het liefst van jongs af aan door in aanraking te komen met kunst en cultuur. Daarom is de PvdA blij dat de provincie gelijk in actie is gekomen en een noodfonds heeft opgezet. Het is een ingenieuze regeling geworden met drie sporen, aanvullend op de rijks- en gemeentelijke ondersteuning. In de voorbereiding op dit debat waren er al veel vragen over wie er wel en niet in aanmerking zouden komen voor de regeling. Dit toont aan hoe verfijnd de culturele infrastructuur in de provincie in elkaar zit.

De PvdA kan zich vinden in de manier waarop het fonds is opgezet en denkt dat dit een goede basis biedt om gerichte steun te geven aan instellingen die dit het hardste nodig hebben.

Mevrouw Keller neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: De heer Dinklo heeft een interruptie.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! De Gruffalo heb ik tientallen keren voorgelezen en kan dit bijna woordelijk opzeggen. Het is een prachtig verhaal. Waarom steunt u niet de rest van de steunmaatregelen die wij hebben voorgesteld? Waarom beperkt u zich tot de culturele sector? Heeft u in een café gezeten dat nog open was toen u met Max naar de Gruffalo ging of heeft u ergens geslapen?

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Ten dele sluit mijn antwoord aan op de inbreng van mevrouw Vrielink, namelijk dat andere sectoren profiteren van de steun aan de culturele sector. Het is niet zo dat de provincie geen andere sectoren ondersteunt, want voor het OV hebben wij allerlei afspraken gemaakt over uitstel. Dit is geen directe financiële ondersteuning, maar er zijn wel coulanceregelingen om goed door de crisis te komen.

Ten tweede moet je niet onderschatten hoe hard de bezuinigingen van tien jaar geleden zijn geweest op de culturele sector. Deze bezuinigingen zijn bedacht door een enorme fantast die van dit geld allerlei vakantieverblijven in Rusland heeft gefinancierd. Die klap is moeilijk te boven te komen. Daarom moeten wij extra zorg dragen voor het overeind houden van de culturele sector.

Ten derde is de overheid er voor die onderdelen van de economie waar de samenleving niet zonder kan. Dat heb ik betoogd, omdat de culturele sector voor een rijke fantasie zorgt die wij nodig hebben om oplossingen te zoeken voor zaken in de toekomst.

Dat er in andere branches ontslagen vallen en mensen het moeilijk hebben, ontken ik niet. Daarom heeft de PvdA vorige week bij de bespreking van de Kadernota de arbeidsvoucher voorgesteld waarmee mensen zich kunnen laten omscholen tot banen in meer kansrijke sectoren.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Schijnbaar is de persoon waaraan Mevrouw d'Hondt refereert vroeger veel naar het theater geweest, want hij heeft een rijke fantasie. Het verbaast mij wel dat u verwijst naar de bezuinigingen van tien jaar geleden. Dat vind ik een drogreden om dit te doen. Dit gaat puur om corona. Voor de rest hebben wij daarover een anderen mening.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg heeft een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mevrouw de voorzitter! Ik heb een verduidelijkingsvraag. Mevrouw d'Hondt heeft als reden voor dit steunpakket aangegeven dat dit deels de klap compenseert die door bezuinigingen van fantasten in datcha's gecreëerd is. Moet ik het zo interpreteren dat u probeert om die bezuiniging voor deze instellingen wat zachter te maken?

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Dat lukt niet met deze € 6.000.000, want de bezuinigingen zijn veel harder aangekomen. De culturele sector is disproportioneel hard geraakt door de bezuinigingen van destijds, waardoor zij het extra moeilijk heeft om deze klappen te boven te komen. Daarom is het meer dan terecht dat wij extra geld uitgeven aan deze sector.

PvdA heeft twee vragen aan het college. Wij hebben de motie M49 over de diversiteit van de adviescommissie gelezen. Hierin wordt voorgesteld om deze adviescommissie in te stellen via een sollicitatieprocedure. Wij vinden dit een sympathiek idee, maar hebben onze twijfels bij de haalbaarheid daarvan. Zou deze procedure de behandeling van de aanvragen niet vertragen? Graag horen wij daarop een reactie van de interim-portefeuillehouder.

Onze tweede vraag betreft de evaluatie van de regelingen. Wij begrijpen dat de evaluatie van de innovatie- en de overbruggingsregeling in december naar de Staten komt en dat er eventueel een tweede tranche kan worden opengesteld. De opstartregeling sluit per 1 oktober. Kan het college toezeggen dat als deze regeling wordt overschreden door valide aanvragen, het ons hiervan op de hoogte stelt en eventueel met een voorstel komt voor extra financiering?

Er komen vele Gruffalo's op ons af bij woningbouw, de steeds groter wordende tweedeling in de samenleving en de meest bedreigende is de klimaatverandering, waarvan sommige dieren in het bos nog steeds denken dat deze niet bestaat. Deze monsters zijn echter wel degelijk reëel en vragen om fantasierijke oplossingen; nu en in de toekomst. Daarom is het belangrijk dat onze culturele sector niet omvalt. Wij hopen dat het noodfonds daaraan kan bijdragen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mevrouw de voorzitter! De klap van de coronacrisis is in de cultuursector hard aangekomen en duurt veel langer dan wij in eerste instantie voor mogelijk hebben gehouden. De sector is sterk en veerkrachtig en probeert met creativiteit en innovatiekracht het hoofd te bieden aan het nieuwe normaal. Naast gederfde inkomsten, wordt de blijvende impact van Covid-19 steeds duidelijker. Er is een transformatie nodig voor een groot deel van de cultuursector. De ChristenUnie is van mening dat deze sector naast de steun van het Rijk en gemeenten onze provinciale steun hard nodig heeft. Niet alleen vanwege onze wettelijke provinciale taak voor de cultuur- en erfgoedsector, maar ook vanwege het belang van de beleving van de cultuur voor welzijn en geluk van de inwoners en toeristen van de provincie Utrecht.

Al in een vroeg stadium gaf GS een helder signaal: wij reiken de sector een uitgestoken hand met een financiële steun van € 6.000.000. Daar zijn wij trots op. Tegelijkertijd vragen steunmaatregelen naast snelheid transparantie in het proces en zorgvuldigheid in de procedure. Dank voor alle informatie tot nu toe in een fase waarin de ontwikkelingen zich in een hoog tempo opvolgen en het steunpakket steeds verder en daarmee concreter kan worden uitgewerkt. Dank voor de laatste stand van zaken, de eerste uitwerking van de regelingen en de extra informatie over de planning. PS heeft een vooruitblik

gekregen op september waar wij aan de hand van een statenbrief en een statenvoorstel verder geïnformeerd worden en over de overbruggingsregeling kunnen debatteren.

Vandaag nemen wij een besluit over een pakket steunmaatregelen om tot een rechtvaardige verdeling van de middelen van de provincie te komen. Ook nemen wij een besluit over zuiverheid in de verantwoordelijkheden tussen het Rijk, de provincie en gemeenten. In de nieuwe nota Festivalbeleid en het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma heeft de provincie de stip op de horizon gezet en de uitwerking en doelen vastgesteld. Dat kader legitimeert voor onze fractie een aantal sporen en regelingen in dit voorstel. Onze eerste verantwoordelijkheid ligt bij de steun aan bestaande relaties en partnerorganisaties die bijdragen aan de culturele infrastructuur. Bij de regionale spreiding hoort kunst en cultuur in kleinere gemeenten. In de commissie hebben wij het dilemma voorgelegd van instellingen die tot de regionale infrastructuur behoren en gemeenten die geen of te weinig middelen hebben. Wij horen graag een duidelijk antwoord op dat dilemma.

Voor de motie M49 over de commissie, sluit ik mij aan bij de vragen van de PvdA. Wij horen graag het antwoord van de gedeputeerde.

De ChristenUnie heeft vertrouwen in de verdere uitwerking. Wij wensen de ambtelijke organisatie veel succes bij deze complexe puzzel. Laat GS in IPO-verband de cultuursector onder de aandacht van de minister blijven brengen. De cultuursector in onze provincie wensen wij heel veel inspiratie, fantasie, denkkracht, verbeeldingskracht en energie toe om met deze transformatie aan de slag te gaan.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mevrouw de voorzitter! Laten wij met het belangrijkste beginnen. Ik begrijp dat gedeputeerde Van Muilekom meekijkt. Ik wens hem van harte beterschap. Wij hopen jou allemaal na de zomer weer in goede gezondheid te zien.

Eerder vandaag werd moeilijk gedaan om een paar tienduizenden euro's om de stikstofdepositie te meten, terwijl wij met dit voorstel € 6.000.000 weggeven. Hier gaat mis wat er vaak misgaat bij de overheid: er wordt namelijk een bedrag gereserveerd waarvan nog moet blijken waar het terecht komt. Hiervoor zijn geen vastomlijnde doelstellingen of een vastomlijnd plan. Het is een arbitrair vastgesteld budget. Het geld van de belastingbetaler die in de hoek zit waar de klappen vallen, maar lijdzaam moet toekijken hoe dit linkse college, intussen aangevuld met de VVD, alleen affiniteit heeft met de culturele sector. Zij hebben geen affiniteit met de toeristische sector; daar voert de provincie ook beleid. Zij hebben geen affiniteit met de horeca, de taxibranche, de transportsector, de detailhandel enzovoorts. Dit zijn degenen uit de private sector die de rekeningen betalen van de provincie en moeten opdraaien voor een sector die al van (onverstaanbaar) en subsidie aan elkaar hangt.

Waarvoor de PVV wel begrip zou hebben gehad, is als wij partijen zouden hebben ondersteund waarmee de provincie een relatie heeft op cultureel gebied. Het is logisch dat je dan zou inventariseren wat de problemen zijn en budget zou vrijmaken om hen te laten overleven. Hier is het adagium: hier heb je € 6.000.000 en succes ermee. Ik heb nog een lesje economie voor beginners: belastinggeld heffen kost banen. Zo ook voor het noodfonds cultuur. Het is wel een noodfonds, maar veel nood lijkt er niet te zijn. € 2.000.000 van deze € 6.000.000 wordt namelijk gereserveerd in een begroting die nog moet komen. Kan de gedeputeerde uitleggen hoe dat precies zit?

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van der Steeg.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mevrouw de voorzitter! Van harte beterschap gewenst aan de heer Van Muilekom. De PvdD kan kort zijn over het voorstel steunpakket cultuur- en erfgoedsector. In de cultuur- en erfgoedsector vallen momenteel harde klappen. De cultuursector is van grote maatschappelijke waarde voor onze provincie. Onze fractie is daarom blij met dit steunpakket en wij kunnen ons vinden in de opgestelde uitgangspunten.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Eggermont.

De heer EGGERMONT (SP): Mevrouw de voorzitter! Wat het SP betreft is de cultuursector een sector als de andere. Veelal gaat het om stichtingen die niet op winstmaximalisatie gericht zijn en organisaties die veelal met vrijwilligers werken. Vooral in kleinere gemeenten is dit de wijze waarop cultuur plaatsvindt in deze gemeenten. In tegenstelling tot het antwoord van mevrouw Vrielink op mijn vraag of dit genoeg is en veel instellingen niet omvallen, zoals de heer Kocken beaamde door te zeggen dat wij niet iedereen kunnen helpen, denken wij dat dit niet voldoende zal zijn. Het zou zonde zijn als instellingen omvallen, want wat verdwijnt komt niet makkelijk terug. De SP kan geen inschatting maken van hoeveel geld er extra nodig is. Daarom vraag ik aan de tijdelijk portefeuillehouder of bij de begroting van 2021 bekeken kan worden of het bedrag van € 2.000.000 voor het steunpakket verhoogd kan worden als blijkt dat veel instellingen dreigen om te vallen.

De VOORZITTER: De heer Dinklo heeft een interruptie.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! De opmerking 'wat omvalt in cultuur komt niet snel terug' wordt vaker gemaakt. Waarop is deze opmerking gebaseerd? De culturele sector staat bekend om zijn creativiteit en innovatie oplossingen.

De heer EGGERMONT (SP): Mevrouw de voorzitter! De culturele sector heeft in de afgelopen jaren veel moeten bezuinigen en is niet gericht op winstmaximalisatie. Daardoor heeft hij vaak niet veel reserves. Er gaat vaak een hele tijd overheen om iets nieuws op te zetten. Daarom denken wij dat vooral de kleinere theaters in de kleinere gemeenten niet snel terugkomen met alle vrijwilligers en andere zaken. Dat is een groot verschil met andere sectoren.

De heer Kamp sprak over de inzet van vrijwilligers. De SP is er tegen dat vrijwilligers ingezet kunnen worden in plaats van een bijdrage van de gemeente. Dit zou een ongelijke situatie tussen de verschillende gemeenten opleveren. Het doel van de aanvulling van de provincie op de subsidies van de gemeenten, is om de bijdrage van het Rijk te verhogen. Gemeenten moeten hun eigen verantwoordelijkheid nemen. De provincie kan niet gebruikt worden als pinautomaat.

De SP vindt het belangrijk dat de motie M15 van DENK uitgevoerd wordt, al is mevrouw Bittich vandaag helaas niet aanwezig. Daarom hebben wij de motie M49 van de VVD mede ingediend.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mevrouw de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de vriendelijke wensen en woorden richting gedeputeerde Van Muilekom. Wij hopen hem snel weer te ontmoeten; fysiek of digitaal in de debatten.

Na onze inbreng zult u begrijpen dat de SGP tegen dit statenvoorstel zal stemmen. Wij vinden het niet correct om een specifieke sector eruit te lichten en deze sector te steunen, hoewel hiervan randeffecten ontstaan. Veel sectoren hebben het namelijk moeilijk in deze tijd. Wel zijn wij het college zeer erkentelijk voor de manier waarop tegemoetgekomen is aan onze kritiek in de commissie over de kaderstelling. De regeling van € 150.000 in de zomervakantie is sympathiek. Minimaal 50 instellingen krijgen hierdoor een duwtje in de goede richting en worden geholpen om in de veranderende omstandigheden op eigen benen te staan. Wij vragen ons wel af hoeveel instellingen hiermee echt geholpen zijn.

Wij zijn zeker blij dat wij de kaders voor de grotere bedragen in de commissie van september ter bespreking krijgen voorgelegd. Het is een goede zaak om de Staten op deze manier te betrekken bij de overbruggingsregeling. Als je die overbruggingsregeling beschouwd vanuit de wettelijke taak van de provincie op de cultuur, dan is een ding opvallend, namelijk dat wij de grotere bedrijven aan een overbruggingsregeling helpen. Vanuit de wettelijke taak van het stimuleren van culturele eigenheid, had ik verwacht dat bijvoorbeeld het Waterlinie Museum, Kasteel Amerongen en Kasteel Doorn bij naam en toenaam vastlagen met een bedrag daaraan gelabeld. Wij zien echter met name steun voor de meer massale cultuur, zoals Tivoli dat een doorreis is van succesvolle cultuurshows die op meerdere plaat-

sen opereren. Dit bevordert niet de culturele eigenheid van Utrecht. Dat soort bedrijven vinden wij minder bij onze wettelijke taak passen.

De SGP is kritisch op het voorgenomen innovatiebudget. Dit idee kwam uit de lucht vallen. Het is wel een goed idee, maar meer een toevoeging aan het cultuur- en erfgoedbeleid dan een hulppakket ter bestrijding van de coronacrisis. Bovendien wordt deze zonder duidelijke kaders opgesteld en worden wij daarover achteraf geïnformeerd. Dat is iets waarmee de SGP moeite heeft. Kortom, hoewel er aardige tonen in dit steunpakket zitten, zullen wij deze niet steunen.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mevrouw de voorzitter! 50Plus vraagt aandacht voor lokale evenementen, maatschappelijke en culturele organisaties en voorzieningen. De coronamaatregelen hebben veel maatschappelijke- en culturele organisaties en voorzieningen en cultuurhistorische instellingen geraakt in de dagelijkse bedrijfsvoering. Dit geeft een vergroot risico op omvallen of de beëindiging van de activiteiten met daarbij onwenselijke effecten voor onze en de lokale samenleving.

Voor de sociaal-culturele en maatschappelijke ontwikkeling is de lokale verbondenheid en continuïteit van belang. Evenementen en kleinschalige organisaties hebben op dit moment veel moeite om het hoofd boven water te houden. Veel kosten zijn aan de voorkant al gemaakt, omdat veel zaken al gepland waren die niet gerealiseerd kunnen worden. 50Plus vindt het heel belangrijk dat er een inventarisatie gedaan wordt van de maatschappelijk en culturele evenementen in de kleinere gemeenten, dorpen en kernen. De grote steden, zoals Amersfoort en Utrecht, krijgen al veel meer subsidie. Vandaar dat 50Plus vraagt om hieraan aandacht te geven.

De VOORZITTER: Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de eerste termijn van de Staten. Het woord is aan de waarnemend portefeuillehouder, de heer Oosters.

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Dank aan de Statenleden voor hun inbreng en overwegend hun steun voor dit noodpakket. Daarvoor zijn wij zeer dankbaar. Die dank breng ik over namens de portefeuillehouder, de heer Van Muilekom, die meer dan alleen de basis voor dit steunpakket heeft weten te leggen met een aantal zeer gemotiveerde en geïnspireerde medewerkers. Daarvan kan ik profiteren. Ik heb ervaren dat er in de afgelopen weken hard gewerkt is aan wat van de overheid gevraagd wordt, namelijk om woorden om te zetten in daden en steun te verlenen bij deze crisis. Hulde voor iedereen die daaraan een bijdrage heeft geleverd. Voor mij is het een voorrecht om dit voorstel in uw Staten te mogen verdedigen.

Een aantal van u heeft gevraagd waarom wij beginnen met cultuur en of dit alles is wat GS te bieden heeft. Door portefeuillehouder Strijk en anderen is herhaaldelijk aangegeven dat dit niet zo is. Cultuur is snel uit de startblokken gekomen, omdat wij zien dat wij met instellingen te maken hebben die direct het risico van omvallen lopen. In dat opzicht telt elke dag. Wij hebben er goed aan gedaan om dat zo snel en goed voor elkaar te krijgen. Tegelijkertijd heeft het college u diverse keren geïnformeerd dat wij dezelfde steunmaatregelen hebben getroffen voor een andere sector die zwaar getroffen is en na aan ons hart ligt: het openbaar vervoer. De portefeuillehouder economische zaken heeft aangegeven dat hij met zijn mensen hard aan het nadenken is voor onderdelen die het 'steunpakket economie' genoemd kan worden en waarvan bedrijven en organisaties die u genoemd heeft kunnen profiteren.

Het is steeds een zoektocht hoe wij de regeling moeten vormgeven zodat deze additioneel en aanvullend is op de ondersteuning van het Rijk. Er zullen voorstellen komen van GS op dat onderdeel en de Staten spelen hierin een rol om in het debat met GS te kijken of deze regelingen er zijn en geoptimaliseerd kunnen worden. Een belangrijk moment hiervoor is de behandeling van de begroting of daarvoor eventueel financiële ruimte is.

Voor het steunpakket cultuur kan ik deels aanhaken op de woorden van de heer Van den Dikkenberg en de heer Dercksen. De heer Dercksen zegt dat het steunpakket nog niet had hoeven of voor de instellingen die wij zelf subsidiëren. Dat doen wij. De regeling kent drie sporen. Het eerste spoor is niet

voor niks het eerste, namelijk de steunverlening aan de instellingen die normaal van onze subsidie afhankelijk zijn. De heer Van den Dikkenberg heeft een aantal musea en kastelen genoemd waarmee wij die relatie hebben en uit spoor 1 kunnen putten bij de overbruggingsregeling als wij de criteria hebben vastgesteld.

De tweede reden waarom snel met dit steunpakket uit de startblokken moest worden gekomen is spoor 2. Minister Van Engelshoven heeft via de rijksfondsen voor de diverse kunstactiviteiten een steunregeling uitgezet die het voor stedelijke regio's mogelijk maakt om instellingen aan te bevelen die aan de criteria van het Rijk voldoen. Deze instellingen kunnen in aanmerking komen voor rijksfinanciering, mits dit wordt gefinancierd. Het is niet belangrijk wat wij hiervan vinden. Het is belangrijk dat er substantieel geld naar een aantal instellingen in de provincie Utrecht komt, die dankzij de cofinanciering van de gemeente en de provincie worden geholpen. Zij drukken dan niet op spoor 3. Dat geld houden wij beschikbaar voor de instellingen van spoor 3 die buiten deze regeling vallen.

Ik ben blij dat uw Staten er veel nadruk op gelegd hebben dat het op de voorlopige toetsing gelukt is om maar liefst 13 Utrechtse instellingen in aanmerking te laten komen voor de cofinanciering van het Rijk. Het echte goede nieuws is dat dit naast een aantal Utrechtse en Amersfoortse instellingen, ook een instelling uit Zeist, uit Nieuwegein en uit Houten is. Dat is meer dan waar wij op gehoopt hadden. Wij hopen dat de beschikkingen daadwerkelijk af komen. Het risico is dat uit de verdeling van de totale landelijke pot blijkt dat het een geringer bedrag is dan waarop is ingestoken.

Naast de algemene punten zal ik kort de vragen van de sprekers langslopen en ik eindig bij de twee moties van de VVD.

Mevrouw Vrieling vraagt naar de opstartregeling. Dat geldt voor meerdere aspecten. Wij hebben alleen gezegd dat het een aanvraag kan zijn die maximaal € 3.000 kost, om te zorgen dat zoveel mogelijk instellingen uit de beschikbare € 150.000 kunnen putten. Dat kan een samengestelde aanvraag zijn voor een pinautomaat, advies of anderszins. Hieraan kunnen wij € 3.000 bijdragen.

Mevrouw d'Hondt vraagt of wij er meer geld bij kunnen doen als de regeling op is op 1 oktober. Dat wil ik in overweging nemen. Uiteindelijk gaat dit ten koste van spoor 3. Hiermee moeten wij voorzichtig zijn. Ik hoop dat wij met dit bedrag goed mikken en de instellingen kunnen helpen die op korte termijn op het geld zitten te wachten. Daarvoor is het bedoeld. Het moet geen ingewikkelde regeling zijn met commissies en langdurige beoordelingen; wij moeten snel geld beschikbaar stellen voor de hoogste nood. Daarmee helpen wij de kleine instellingen in onze provincie, want zij hebben behoefte aan dit soort bijdragen. De grote instellingen hebben grotere verliezen en rekenen op grotere bijdragen.

De heer Kocken en de heer Dinklo hebben interessante dingen genoemd over de criteria. Wij gaan met elkaar half september de criteria bespreken in de commissie. Niet om deze door u te laten vaststellen, want GS is verantwoordelijk voor de subsidieregeling en de te hanteren criteria. GS stelt zich open om in gesprek met u de juiste criteria neer te zetten. De heer Kocken zegt dat het voor hem van belang is dat wij in de aanvragen commitment van de gemeenten zien. Zo zitten wij er ook in. Commitment is iets anders dan harde cofinanciering. Ik heb net iets voorzichtig gezegd over wat ik ervan vind dat de minister cofinanciering vraagt. Hiermee schuif je de problemen door van de ene naar de andere overheid. Iedereen heeft het op dit moment financieel zwaar, zeker de gemeenten. Commitment kan ook op een andere wijze worden getoond. De gemeente weet zich in ieder geval verantwoordelijk voor het plan dat de instelling indient om op de langere termijn te kunnen overleven. Daarover moeten wij het gesprek voeren met de gemeenten.

De VOORZITTER: De heer Eggermont heeft een interruptie.

De heer EGGERMONT (SP): Mevrouw de voorzitter! Ik heb een vraag over het commitment dat anders kan dan met geld. De verschillende gemeenten hebben allemaal dezelfde soort problemen. Houten heeft bijvoorbeeld € 50.000 gereserveerd voor haar theater. Hoe wilt u die verschillen uit elkaar houden? Is het niet eerlijker om tegen iedereen te zeggen dat zij het geld moeten geven?

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Daarin zit het onderscheid. De minister verlangt voor het geld dat zij gaat uitdelen wel de cofinanciering van gemeenten en de provincie. Daarin zit de € 50.000 van Houten. Ik heb al meerdere keren gezegd dat ik daar niet blij mee ben, want hiermee worden de problemen doorgeschoven. Ik ben wel blij dat Zeist, Houten, Nieuwegein, Amersfoort en Utrecht in hun krappe begroting die mogelijkheden hebben gevonden. Ik zou dit niet een op een doorzetten naar het steunpakket van de provincie. Ik wil kijken hoe wij dat commitment aangetoond kunnen krijgen bij de aanvraag. De commissie speelt een rol bij de beoordeling daarvan. De heer Kamp heeft eerder de suggestie gedaan dat een element daarvan kan zijn dat de gemeenten en instellingen zeggen dat zij door middel van vrijwilligers proberen om deze tijd door te komen. Dit moet geen voorwaarde zijn, maar is wel een bewijs dat zij samen staan voor de continuïteit van de instelling. Hiervoor zijn meer dingen te bedenken, zoals het kwijtschelden van een stukje huur van een gemeentelijke accommodatie. Wij zien graag dat dit gesprek gevoerd wordt door de gemeente samen met de instelling die bij ons een aanvraag doet.

De VOORZITTER: De heer Kocken heeft een interruptie.

De heer KOCKEN (VVD): Mevrouw de voorzitter! Onder andere omstandigheden kan ik mij goed voorstellen dat je inzet van vrijwilligers probeert te duiden in de maatschappelijke impact en dat een van de manieren daarvoor het kapitaliseren is. Het moet echter voorkomen worden dat je in deze situatie van maatwerk plotseling uren van vrijwilligers gaat berekenen als ware het cofinanciering. Daarvoor waarschuw ik.

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Dat ben ik met u eens. Het lijkt mij niet dat wij op deze manier moeten rekenen. Wel kunnen vrijwilligers een bijdrage leveren aan de continuïteit. Ik dank de heer Dinklo hartelijk voor de verschillende criteria die hij aanbeveelt. Deze nemen wij mee bij de voorbereidingen. In september gaan wij in gesprek over de criteria. Over cofinanciering denk ik echter net iets anders. Over het algemeen kunnen wij met de criteria die u noemt behoorlijk goed uit de voeten.

De heer Dinklo vraagt tevens naar de commissie en of de commissieleden het om niet doen. In de provincie Utrecht hebben wij een goed gebruik dat provinciale adviescommissies volgens het reglement dat u heeft vastgesteld een onkostenvergoeding krijgen. Volgens mij is dat € 150 per vergadering. In dit geval wil ik dat ook hanteren, want mensen maken kosten om naar een vergadering te komen en zich daarop voor te bereiden. Daar gaan wij het geld niet vinden.

De heer Kamp stelt terecht dat het statenvoorstel op 15 juli wordt besproken. Aanvankelijk dachten wij dat het een week eerder geagendeerd zou worden, maar dat is niet het geval. Mevrouw De Haan zei over de overbruggingsregeling dat wij een statenvoorstel over de criteria krijgen. Ik heb uitgelegd dat u een besprekstuk krijgt over de criteria waarlangs wij de overbruggingsregeling gaan beoordelen.

De heer Dercksen heeft een vraag gesteld over het financiële aspect. De nood is enorm hoog. De portefeuillehouder financiën heeft vorige week in het debat aangegeven dat wij € 3.250.000 dekken uit de saldierveserves als u dit besluit neemt en de € 750.000 uit beschikbare budgetten in de cultuursector. Bij de begroting 2021 zullen wij u voorstellen om € 2.000.000 aanvullend op het steunpakket te reserveren. Daarmee wordt het totaalbedrag: € 6.000.000. Dit biedt ons de gelegenheid om een knip aan te brengen om te kijken hoe de eerste tranche uitpakt. De gedeputeerde Van Muilekom gaat graag met u in gesprek op het moment dat duidelijk is welke aanvragen gehonoreerd zijn en in hoeverre er sprake is van uitputting van het budget om te kijken of er zaken veranderd moeten worden om zo goed mogelijk te richten op de € 2.000.000 die wij volgend jaar te besteden hebben.

De heer Eggermont vroeg of € 2.000.000 voldoende is. Dat is een politieke afweging. Het college denkt van wel, wetende dat wij niet alle instellingen gaan redden. Dat is uw beoordeling bij de begrotingsbehandeling en op het moment dat wij de eerste tranche afsluiten en vooruitkijken naar de tweede tranche.

De VOORZITTER: De heer Dinklo heeft een interruptie.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Dank voor alle antwoorden over de commissie. Ik begrijp dat de leden een onkostenvergoeding krijgen. Het gaat er mij om dat zij geen vergoeding krijgen voor het advieswerk, omdat zij hiervoor stukken moeten lezen. Ik kan mij vinden in het antwoord hierover. Wel mis ik de antwoorden op onze vragen over de compensatiebedragen. Kunt u deze vragen beantwoorden voordat u doorgaat met de moties?

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Spoor 2 is het spoor van de rijksoverheid. Aan de hand van de fondsen die de minister daarvoor aangewezen heeft, wordt beoordeeld of een instelling in aanmerking komt voor financiering. De aanvraag van de instelling wordt tegen de criteria van de fondsen gehouden. Daardoor is er een aantal instellingen hiervoor niet in aanmerking gekomen, zoals het Spoorwegmuseum in Utrecht. Hierover hebben wij een stukje zorg die wij met vele anderen delen. Het enige waarop wij wel invloed hebben gehad, is de verdeling van de cofinanciering. Daarover hebben wij afspraken gemaakt met de steden Utrecht, Amersfoort, Zeist, Nieuwegein en Houten over het percentage dat wij betalen. De provincie heeft ervoor gekozen om dat maximaal 25% te laten zijn, zodat gemeenten het eigen aandeel voor de instelling leveren. Dat percentage verschilt tussen 20% en 25%. Hoe uiteindelijk de beoordeling van het Rijk plaatsvindt over hun 50% zullen wij afwachten. Vanwege de verdeling over het hele land kan het Rijk zeggen dat een instelling € 100.000 vraagt, maar dat het maar € 80.000 geeft. Dat betekent overigens dat de cofinanciering van de provincie en gemeenten naar beneden gaat. Het geld dat wij overhouden zal dan naar spoor 3 vloeien om andere instellingen te helpen.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Mijn vraag gaat over de hoogte van de bedragen. De provincie gaat bijna € 350.000 besteden aan het Centraal Museum. Er wordt continu gezegd dat er te weinig geld is, maar ik zie veel bedragen voorbij komen waarbij ik op lagere bedragen uitkom als ik de criteria van het Mondriaanfonds naloop. De Staten hebben een controlerende taak en moeten weten hoe het bedrag tot stand is gekomen. Ik krijg het idee dat sommige grote instellingen ruim gecompenseerd worden en dat wij geen geld hebben voor kleine instellingen. Ik neem aan dat u de berekening gecontroleerd heeft en dat deze klopt. Dat is de achtergrond van mijn vraag. Daarop hoor ik graag een antwoord.

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! De provincie heeft geen invloed op de criteria die de fondsen en het Mondriaanfonds hanteren bij de aanvraag van de instelling. De instelling is primair verantwoordelijk voor de aanvraag. De vraag is of die aanvraag volledig gehonoreerd zal worden. Met het Utrechtse hart hoop ik daar op, maar dat is nog niet zeker. De provincie is als enige verantwoordelijk voor het deel van de cofinanciering. Als de instelling het bij de rijksfondsen voor elkaar krijgt om € 100.000 te krijgen, dan zullen wij € 25.000 bijdragen en de gemeente waar de instelling gevestigd is eveneens € 25.000. Op deze manier proberen wij de cofinanciering vorm te geven. Ik heb geen invloed op de criteria van het Mondriaanfonds. Dat oordeel wil ik niet hebben, want dat is het oordeel van het Rijk en de minister. Daarachter zit een rechtsbescherming. Als een instelling het daar niet mee eens is, dan kan zij daartegen bezwaar maken. Als de instelling de beschikking van de minister heeft, dan gaan wij betalen. Dat is het idee.

De VOORZITTER: De commissaris heeft uitgebreid antwoord gegeven op de vragen van de heer Dinklo. Dit lijkt mij voldoende. Hij vraagt naar de hoogte van de bedragen, maar dat is een technische vraag.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Dat klopt. Dat komt doordat wij de memo pas hebben gekregen na de commissiebehandeling. Ik zal het bij een opmerking laten. Ik krijg het idee dat het ruim gecompenseerd wordt vanuit het Rijk en dat de provincie mee moet doen. Ik zou graag zien dat Provinciale Staten hierin een eigen afweging kunnen maken. Deze kunnen wij echter niet maken, omdat wij moeten volgen wat het Rijk zegt. Dat verbaast mij, zeker gezien de beperktheid van het geld. Ik zal dit als technische vraag stellen en krijg hierop graag een antwoord.

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Ik zal nader proberen te duiden hoe het zit. Dat kan prima aan de hand van technische vragen. Dan kan ik u meer inzicht geven in de achterliggende bedragen.

Dan kom ik bij de moties. De motie M49 over het werven van commissieleden. De gedeputeerde heeft u daarover iets toegezegd. Ik zal die toezegging nakomen. Na uw instemming om deze regeling van start te laten gaan, zal ik een werving laten uitgaan voor commissieleden. Dat is kortebaantwerk in een periode waarin je bij voorkeur geen mensen hoeft te werven, omdat de vakantietijd is aangebroken. Nogmaals, via de geëigende sites waarop dit soort specialisten vaak komen, zullen wij de vacature plaatsen. Medio augustus hebben wij dan zicht op de samenstelling van de commissie en wij zullen u vanzelfsprekend informeren over deze samenstelling. Als ik de motie op deze manier kan interpreteren, dan is deze wellicht overbodig.

De motie M50 gaat over de innovatieregeling en uw verzoek is of daarvoor bedrijven en zzp'ers in aanmerking kunnen komen. Deze motie moet ik ontraden vanwege de juridische techniek. Uiteindelijk is het geld voor het innovatiefonds samengebracht door de verschillende Utrechtse fondsen, uit de steden Utrecht en Amersfoort en de provincie. Deze fondsen oordelen op basis van hoe private fondsen horen te oordelen. Zij keren in beginsel alleen uit aan rechtspersonen, zoals stichtingen en verenigingen die zonder winstoogmerk dat subsidiegeld besteden. Wij benadrukken in de innovatieregeling dat wij alleen die initiatieven steunen waar samenwerking aan de orde is, dus dat er met een andere instelling wordt samengewerkt. Daarnaast moet de prestatie van de makers, de kunstenaars en de artiesten voorop staan. Zij hebben een belangrijke rol bij de 'pitch' voor dit initiatief. Uiteindelijk zullen de middelen terecht komen bij de mensen en bedrijven die zich in het cultureel ondernemerschap begeven. Vanuit de techniek moet ik u deze motie afraden, omdat de fondsen op dat punt niet kunnen toekennen.

De VOORZITTER: De heer Kocken heeft een interruptie.

De heer KOCKEN (VVD): Mevrouw de voorzitter! Dank voor de beantwoording door de commissaris. Mijn complimenten voor het invallen voor gedeputeerde Van Muilekom. Ik heb een verduidelijkende vraag over het laatste antwoord over de motie M50. Ik begrijp dat het te maken heeft met juridische techniek en dat het gaat over rechtspersonen zonder winstoogmerk. Dit hadden wij in de commissievergadering niet gehoord en het is goed dat dit helder wordt. Waar zit de noodzaak voor de samenwerking? Stel dat een lokaal theater een goed idee heeft over hoe je omgaat met de anderhalvemetermaatregel en een andere vorm van programmering en zij dit beschikbaar willen stellen aan andere theaters van vergelijkbare omvang. Kan dat gezien worden als samenwerking of gaat het over een gezamenlijke aanvraag van verschillende organisaties?

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Het antwoord op deze vraag weet ik niet precies. Volgens mij is het voldoende om in de aanvraag te laten zien dat je met meer dan je eigen instelling samenwerkt. Als dat het goede antwoord is, dan laat ik het daarbij. Mocht dat niet zo zijn, dan krijgt u daarover nader bericht.

De VOORZITTER: Wij hebben een uitgebreide eerste termijn gevoerd met een uitgebreid antwoord van de waarnemend gedeputeerde. Ik stel voor dat wij een korte tweede termijn voeren. Ik ga de partijen langs. Het woord is aan mevrouw Vrielink.

Mevrouw VRIELINK (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! GroenLinks heeft geen tweede termijn nodig.

De heer KOCKEN (VVD): Mevrouw de voorzitter! Wij zullen met de andere indieners van de moties overleggen hoe wij omgaan met de moties naar aanleiding van de beantwoording van de heer Oosters.

De heer DINKLO (FvD): Mevrouw de voorzitter! Dank aan de heer Oosters. Ik sluit mij aan bij de beterschapswensen aan de heer Van Muilekom en ik hoop hem snel weer te zien.

Wij zijn niet tegen de ondersteuning van de culturele sector, maar vinden het wel apart dat er alleen voor deze sector gekozen wordt. Het gaat ons erom dat er transparante bedragen worden uitgekeerd. Het FvD heeft er moeite mee dat de provincie voor € 1.500.000 meedoet met het Rijk zonder dat wij weten of daarvoor de goede berekeningen zijn uitgevoerd. Afgezien dat wij de antwoorden hiervan nog zullen krijgen, wil ik benadrukken dat wij goed willen weten waarom waarvoor gekozen is. Zeker, omdat er maar zo weinig middelen beschikbaar zijn. Verder is het FvD tevreden en zullen wij constructief meedenken in de commissie in september.

Mevrouw WELCHSEN (CDA): Mevrouw de voorzitter! Het CDA heeft geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer KAMP (D66): Mevrouw de voorzitter! Dank voor de beantwoording en mijn complimenten daarvoor. Het is alsof de heer Oosters dit al jaren doet. Onze vraag over de vrijwilligers was een suggestie van drie wethouders cultuur. Het is jammer dat de SP die lijn niet volgt, maar ik zie dit als een vorm van commitment tonen aan de ondersteuning van de cultuursector.

Ten tweede begrijp ik dat de SGP dit voorstel helaas niet gaat steunen vanwege uitgangspunten die niet duidelijk zijn. Weet dat wij hier met respect in de Statenvergadering met elkaar praten, maar soms krijg ik het idee dat u dit voorstel niet steunt vanwege de zondagrust. Ik wil daarin graag eerlijk en duidelijk zijn. Ik weet niet of het klopt, maar het zou jammer zijn als dat uw argument is.

Het derde punt is dat ik blij ben dat de motie over de sollicitatie wordt ondersteund door het college.

Wij volgen de uitleg van de waarnemend portefeuillehouder over het innovatiefonds.

De VOORZITTER: De PvdA heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Dan is het woord aan mevrouw De Haan.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mevrouw de voorzitter! De ChristenUnie heeft geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mevrouw de voorzitter! De PVV heeft geen behoefte aan een tweede termijn.

De VOORZITTER: De PvdD heeft geen inbreng in de tweede termijn. Het woord is aan de heer Eggermont.

De heer EGGERMONT (SP): Mevrouw de voorzitter! Ik heb een tweetal punten. De eerste gaat over de lokale bijdrage. Daarbij wil ik er bij de commissaris op aandringen de financiële bijdragen wel mee te tellen, zoals kwijtschelding van de huur. Daarbij moet hij heel voorzichtig zijn hoe hij de inzet van vrijwilligers gaat beoordelen, omdat je anders in een rare situatie terecht kunt komen.

Het tweede punt gaat over de € 2.000.000 die in de begroting 2021 gereserveerd wordt. Dan is meer bekend wat dit hulppakket heeft opgeleverd en welke instellingen niet gered zijn. Het is een politieke keuze om te zien hoe wij verder gaan. Ik doe de oproep aan verschillende partijen om bij de besluitvorming van de begroting na te denken in hoeverre het nodig is om dit bedrag te verhogen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mevrouw de voorzitter! Onze dank aan de waarnemend gedeputeerde die zijn rol buitengewoon goed weet te scheiden. Waar hij normaal wijst op de korthed van de antwoorden, nam hij goed de tijd om de antwoorden vakkundig te leveren. Waarvoor dank.

Ik heb een korte reactie op de inbreng van de heer Kamp. De SGP heeft dit statenvoorstel bewust niet vanuit inhoudelijke argumenten gelezen, want wij weten de inhoud van de programmeringen niet. Wij komen tot een oordeel over dit statenvoorstel op de techniek. Daaruit hebben wij de positieve en de negatieve benoemd. Voor ons valt die balans uit om het voorstel niet te steunen op de techniek. De inhoudelijke argumenten van wat er gedraaid wordt op welke dag heeft daarin geen rol gespeeld.

De VOORZITTER: 50Plus heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Het woord is aan de heer Oosters om te reageren in de tweede termijn.

De heer OOSTERS (CvdK): Mevrouw de voorzitter! Ik zal mijn beantwoording kort houden, want ik ben het eens met de heer Van den Dikkenberg dat het heerlijk is om het een keer in deze rol te mogen doen. Dat kost mij weer een jaar voordat ik de collegeleden ervan overtuigd heb dat zij het vooral kort moeten houden.

De heer Dinklo en ik zijn nog niet uitgesproken. Ik heb nog een zin over de aanvragen van de instellingen bij de verschillende fondsen voor de rijksbijdrage. Deze zijn gebaseerd op de aangetoonde schade die instellingen lijden. Dat schadebedrag is gecontroleerd door de gemeente waar de instelling gevestigd is. Dat is geen garantie dat de fondsen zeggen dat het hele schadebedrag voor vergoeding in aanmerking komt.

Dank voor de complimenten. De heer Eggermont heeft zijn punt over de cofinanciering gemaakt. Hierin staan wij net wat anders.

De VOORZITTER: Hiermee sluit ik de beraadslagingen op dit agendapunt. Ik geef de voorzittershamer terug aan de heer Oosters.

De heer Oosters neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Mevrouw Keller, dank voor het voorzitten bij dit agendapunt.

[Statenvoorstel voor wijziging van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht t.b.v. cultuur en erfgoed alsmede mobiliteit.](#)

De VOORZITTER: Over dit voorstel wordt bij de stemming besloten.

[Statenvoorstel financiering vitale wijkenaanpak.](#)

De VOORZITTER: Wij gaan over tot agendapunt 9 statenvoorstel financiering vitale wijken aanpak. Het woord is aan mevrouw De Jong.

Mevrouw DE JONG (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks stemt in met het voorstel vitale wijken. Onze provincie is een zeer welvarende en competitieve regio; wij houden niet op met dat te zeggen. Dat maakt het des te onverteerbaarder dat er in onze provincie wijken zijn die achterblijven en dat de bewoners minder delen in brede welvaart. Ik ga niet uitgebreid in op de problematiek in deze wijken, maar noem alleen een aantal steekwoorden: werkloosheid, armoede, gebrek aan toegankelijk groen, slechte kwaliteit van huizen, onderwijsachterstand, gebrek aan perspectief voor jongeren, gezondheid minder dan gemiddeld en een levensverwachting die lager is dan gemiddeld in Nederland. Overlast, verloedering, discriminatie en uitsluiting.

Twee burgemeesters van de gemeenten die betrokken zijn bij deze aanpak staan onder het manifest dat vijftien burgemeesters op 16 juli aan het kabinet hebben aangeboden over de kwetsbaren wijken. Zij constateren dat de coronacrisis voor een exponentiële toename van de problematiek in deze wijken zorgt. Dat maakt duidelijk hoe noodzakelijk de aanpak vitale wijken is.

In het statenvoorstel worden de pijlers van de aanpak beschreven. De problematiek is breed. Wij beoordelen het pakket als evenwichtig in relatie tot de geschetste problematiek. De gemeenten zijn samen met bewoners en andere partijen in de wijk op dit moment aan zet om de aanpak verder te concretiseren. Onze kennispartners komen met indicatoren om de voortgang te monitoren.

GroenLinks vindt het belangrijk dat de problematiek wordt erkend door de drie bestuurslagen: Rijk, provincie en gemeenten. Zij moeten samen optrekken. Tenminste, dat geldt voor de U16-gemeenten. Het is jammer dat het Rijk de verstedelijkingsproblematiek van de regio Amersfoort niet heeft gehonoreerd met een woondeal of de mogelijkheid om deel te nemen aan de deal vitale wijken. Het is goed

dat de provincie wel oog heeft voor de problematiek van Amersfoort en de mogelijkheid geeft voor een extra impuls om de leefbaarheid van het Soesterkwartier te verbeteren. Met dit statenvoorstel geeft de provincie invulling aan het bevorderen van de brede welvaart en de invulling van de sociale agenda. GroenLinks vindt dat de provincie de rol van kennismakelaar met verve moet spelen. Het is belangrijk dat de werkwijze en de resultaten tussentijds worden uitgewisseld met alle gemeenten in de provincie. GroenLinks juicht het voorstel toe en wordt graag betrokken bij de voortgang.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw De Man.

Mevrouw DE MAN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft gekeken wat dit programma kan betekenen voor extra woningen. De financiële aspecten hiervan hebben wij al naar voren gebracht. Dit moet niet gefinancierd worden van het budget voor de binnenstedelijke ontwikkeling, want dat budget is voor woningbouw.

De VOORZITTER: Uw verbinding stoort enorm. Ik weet niet of u met andere mensen in de ruimte zit.

Mevrouw DE MAN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Nee, ik zit hier alleen.

De VOORZITTER: De heer Eggermont heeft een interruptie.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik had een interruptie op het betoog van GroenLinks.

De VOORZITTER: Ik geef gelegenheid bieden om de vraag aan mevrouw De Jong te stellen.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik zal in mijn eigen termijn reageren op mevrouw De Jong.

De VOORZITTER: Dat is prima. Mevrouw De Man vervolgt haar betoog.

Mevrouw DE MAN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik zal het kort houden als mijn verbinding zo slecht is. De VVD kan instemmen met het voorstel.

De VOORZITTER: Inmiddels is uw verbinding beter. In de tweede termijn krijgt u de gelegenheid om eventueel een toelichting te geven. Het woord is aan de heer Berlijn.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Dank aan gedeputeerde Van Muilekom. Hij heeft mij een aantal rapporten doen toesturen waarop deze plannen gebaseerd zijn. Deze rapporten heb ik uitgebreid bestudeerd en ik kom tot de conclusie dat de gedeputeerde dat niet zo goed gedaan heeft. Ons wordt gevraagd akkoord te gaan met een bijdrage van € 8.000.000 voor het project aanpak vitale wijken. Het Rijk en gemeenten geven daaraan tevens een behoorlijke bijdrage. Vier wijken zijn aangewezen om extra in te investeren in gezondheid, onderwijs, participatie en armoede, veiligheid en ondermijning, wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid. Een van de beoogde beleidseffecten is het verbeteren van de brede welvaart. Dat klinkt heel mooi, maar de precieze indicatoren moeten nog uitgewerkt worden. Zo moet er nog een monitoringssysteem worden ontwikkeld waarmee wij inzicht krijgen in hoeverre interventies bijdragen in de versterking van de wijken. Bij het uitgeven van dergelijke miljoenen euro's mag je verwachten dat dit tevoren is vastgesteld. Helaas is dat niet het geval. Ik hoorde net dat Utrecht een van de meest welvarende regio's is, maar alle prognoses wijzen uit dat Utrecht onderaan het lijstje bungelt. Daarop moeten wij ons niet verkijken.

Klimaatadaptatie lijkt mij niet hoog op het prioriteitenlijstje van de inwoners van de wijken zelf te staan. De rapporten die aangeleverd zijn door de gedeputeerde dateren allemaal uit de tijd voor de coronacrisis. Daarin wordt gesteld dat het vanwege de hoogconjunctuur tijd is om te investeren in deze wijken, terwijl wij in de situatie zitten waarin de crisis behoorlijk pittig is. Wij zouden op zijn minst de

vraag moeten stellen of de plannen van voor de coronacrisis nog aansluiten bij de tijd na de coronacrisis. Daarop horen wij graag een reactie.

Ik ga inzoomen op de plannen voor Utrecht-Overvecht, omdat daar het meeste geld naartoe gaat. Voor de wijk Overvecht zijn maar liefst 21 punten vastgesteld. Dit voorstel wil onder meer inzetten op een kansrijke start voor jonge kinderen en een opleiding starten die wij namens Urban Teaching geven, wat neerkomt op pedagogiek. Ik ben leerkracht en pedagoog en werkzaam geweest op een school in Overvecht. Ik heb daar zelfs gewoond en durf te stellen dat ik een goede kijk heb op de problematiek waarmee het onderwijs daar te maken heeft. In een wijk waar slechts 16% van de inwoners een westerse achtergrond heeft, doen wij aan symptoombestrijding als wij denken de problemen op scholen op te lossen door meer aan voorschoolse educatie te gaan doen. Tegelijkertijd wordt veel van het goede werk op scholen tenietgedaan als er voor veel kinderen andersoortig onderwijs op het programma staat. Een van de grote problemen in een wijk met deze samenstelling is dat jongeren een verkeerd voorbeeld voorgeschoteld krijgen door oudere broers, neven of vrienden. Vanuit huis is er in veel gevallen geen of onvoldoende corrigerende sturing is en het snelle criminele geld lonkt.

De VOORZITTER: De heer Eggermont heeft een interruptie.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik zag een mooi filmpje van de heer Berlijn dat hij gesproken had met mensen in de wijk. Dat doet de SP al jaren. Mijn vraag is waar hij het vandaan haalt dat er geen behoefte is om iets te doen rondom de energietransitie. Er zijn juist allerlei groepen bewoners bezig met acties en petitie's om voor elkaar te krijgen dat hun woningcorporatie aan de gang gaat met de renovatie van de huizen. Waarop baseert u uw opmerking? Is dat op de gesprekken die u eenmalig gevoerd heeft?

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb met inwoners gesproken over de klimaatadaptatie. Daarnaast blijkt uit alle rapporten dat het belangrijkste is dat er een prioritering wordt aangegeven. Daar zal ik dadelijk verder op terugkomen. Het renoveren van huizen staat zeker op het verlanglijstje van veel inwoners, maar dat is niet hetzelfde als klimaatadaptief verbouwen. Daaraan hebben deze bewoners geen of minder behoefte.

Ik was gebleven bij het rapport Leefbaarheid in Nederland 2018. De positieve ontwikkelingen van de leefbaarheid hangen met name samen met de positieve ontwikkelingen op de dimensie veiligheid. Deze bestaat uit overlast, onveiligheid en verloedering. Overlast en onveiligheid zijn in belangrijke mate bepalend voor de ontwikkeling van de leefbaarheid. Deze twee subthema's tellen zwaar mee in de leefbarometer en laten vaak op korte termijn grotere ontwikkelingen zien dan op de andere dimensies. Uit de aanbeveling uit hetzelfde rapport ga ik drie aanbevelingen voorlezen:

1. De burgerparticipatie moet meer zijn dan alleen vergaderen. Schoon, heel, veilig en integratie zijn de eerste terreinen waarop bewoners in toenemende mate medeverantwoordelijkheid nemen. De kunst van het loslaten wordt te weinig als zodanig gezien en gewaardeerd.
2. De commissie pleit voor het aanbrengen van focus en het grote aantal activiteiten uit projecten dat in het kader van de wijknaankpak wordt uitgevoerd. Vaak is het niet duidelijk waar geprioriteerd wordt en willen partijen te veel tegelijk doen.
3. Het forumleren van toetsbare doelstellingen maakt het mogelijk om de juiste partners te betrekken en af te spreken wat zij van elkaar nodig hebben om resultaten te boeken."

Met deze drie aanbevelingen wordt in het statenvoorstel niet veel gedaan. Ik vraag mij af of er überhaupt iemand is geweest die dit rapport gelezen heeft en de aanbevelingen wil meenemen.

Dit voorstel gaat uit van 21 punten voor een wijk en maar liefst 73 punten voor vier wijken. Van een zwangerschapscoördinator tot klimaatadaptie. Van focus is hier geen sprake en een toetsbare doelstelling heb ik niet gezien. Het voorstel rammelt aan alle kanten. Het klinkt allemaal leuk en aardig, maar het gaat geen structureel probleem oplossen. Wij zien een probleem en denken dat de overheid die alleen kan oplossen met een zak geld. Er zijn al miljoenen euro's in dit soort wijken gestoken, maar het blijft om meerdere redenen dweilen met de kraan open. Wij negeren alle aanbevelingen die er liggen en denken telkens opnieuw het wiel te moeten uitvinden.

Willen wij de leefbaarheid in deze wijken verbeteren, dan zien wij het geld liever besteed worden aan het bestrijden van overlast en onveiligheid. Het is voor ons niet te verteren dat er gezegd wordt dat wij de criminaliteit tot een acceptabel niveau hebben teruggebracht, zoals staat te lezen in het rapport Samen voor Overvecht. Zo lang aan deze basisvoorwaarden van een veilige leefomgeving niet wordt voldaan, hebben alle goed bedoelde projectjes geen enkele zin en is het zonde van het belastinggeld. Je kunt geen huis bouwen op een zwak fundament. Daarom dient het FvD de volgende motie in.

Motie M51 (FvD): prioriteren moeten we meer waarderen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020;

constaterende dat:

- *in het voorstel Aanpak Vitale Wijken een totaal van wel 73 actiepunten is opgenomen;*
- *dat er geen indicatoren of toetsbare resultaten zijn vastgesteld voor de beoogde beleidseffecten;*
- *dat de positieve ontwikkeling van de leefbaarheid samenhangt met de positieve ontwikkelingen op de dimensie Veiligheid. Dimensie Veiligheid bestaat uit: overlast, onveiligheid en verloedering.*
- *dat overlast en onveiligheid in belangrijke mate bepalend zijn voor de ontwikkeling van de leefbaarheid en dat aanpak hiervan vaak ook op korte termijn grotere ontwikkelingen laat zien dan op de andere thema's;*

overwegende dat:

- *dat in het rapport Leefbaarheid in Nederland de volgende aanbevelingen staan;*
 - *Burgerparticipatie moet meer zijn dan meevergaderen. Schoon, heel, veilig en integratie zijn de eerst aangewezen terreinen waar bewoners in toenemende mate medeverantwoordelijkheid voor nemen.*
 - *Er moet focus worden aangebracht in het grote aantal activiteiten en projecten dat in het kader van de wijkenaanpak wordt uitgevoerd. Vaak is niet duidelijk waar geprioriteerd wordt en willen partijen te veel tegelijk doen.*
 - *Het formuleren van toetsbare doelstellingen maakt het mogelijk om de juiste partners te betrekken en af te spreken wat zij van elkaar nodig hebben om resultaten te boeken.*
- *Dat de wijk Overvecht bekend staat als een onveilige wijk met veel overlast¹.*

spreken als Provinciale Staten uit:

- *om kritisch naar de actiepunten te kijken en waar mogelijk zelfs actiepunten te verwijderen of op zijn minst een prioritering aan te brengen om zo meer focus te ontwikkelen;*
- *om toetsbare doelstellingen aan te brengen en zo snel mogelijk een monitoringssysteem te ontwikkelen;*
- *om de hoogste prioriteit te geven aan het bestrijden van overlast, onveiligheid en verloedering.*

En gaan over tot de orde van de dag,

1 <https://www.nporadio1.nl/de-nieuws-bv/onderwerpen/49072-2019-10-07-utrechtse-wijk-is-kweekvijver-georganiseerde-misdaad>,

2 <https://www.bd.nl/binnenland/extreem-geweld-extreem-veel-geld-grote-zorgen-om-cokehandel-in-regio-utrecht~acaad46a/>

3 <https://www.trouw.nl/nieuws/overvecht-kan-niet-op-tegen-criminaliteit~b0898f7d/>

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de raadslaging.

Het woord is aan mevrouw Koelewijn.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Met interesse heeft het CDA het statenvoorstel financiering vitale wijken aanpak gelezen. Wij hebben voorafgaand aan en in de commissie een

flink aantal vragen over het proces en de inhoud gesteld die keurig zijn beantwoord. Onze dank daarvoor.

Het CDA voelt zich betrokken bij de opgave voor de vitale wijken in onze provincie. Uit het onderzoek van Aedes blijkt dat sinds 2018 de zogenaamde achterstandswijken helaas weer aan het terugkeren zijn. Daar kunnen wij alles van vinden, maar hiermee zijn de inwoners niet geholpen. In dit voorstel is een keuze gemaakt waaraan de wijk Soesterkwartier later is toegevoegd. Het CDA merkt op dat er meer wijken zijn in onze provincie die extra aandacht verdienen: de zogenaamde veertig-pluswijken in Veenendaal en Leerdam. Het CDA vraagt aan GS op welke manier wij hier meer zicht op kunnen krijgen en hoe de provincie hierbij van betekenis kan zijn.

Een vitale wijk is een synoniem voor een aandachtswijk. Die naam vinden bewoners niet fijn en dat begrijpen wij. Wie wil er in een aandachtswijk wonen? Eerlijk gezegd is dit wel een realistische naam. Aandachtswijken zijn steeds meer een verzamelpunt geworden van mensen met allerlei sociale problemen. Er is werk aan de winkel voor meerdere partijen. Niet alleen de gemeenten, de provincie of de woningcorporaties, maar tevens voor de GGD en de welzijnsorganisatie. Fysiek door de bebouwing en haar omgeving weer op peil te brengen, om de sociale weerbaarheid van de inwoners te verhogen, een betere kans om werk te krijgen en ondermijning en criminaliteit tegen te gaan. Niet voor de bewoners, maar door en met bewoners door mensen zoveel mogelijk in hun kracht te zetten.

Het mag geen verrassing zijn dat het CDA over de programma-aanpak van het Soesterkwartier zorgen heeft over de verhouding tussen de fysieke ingrepen, de verduurzaming en de concrete aanpak van de sociale problemen in de wijk. Het vergroenen van het dak is geen topprioriteit voor iemand die de eindjes nauwelijks aan elkaar kan knopen. Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat de kwetsbare bewoners aangehaakt worden en blijven? Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat problemen met alcoholverslaving, opkomende criminaliteit en schulden in de wijk worden opgepakt? Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het mengen van arme en rijke bewoners niks oplost. Mensen leven dan nog steeds langs elkaar heen. Het CDA wil dat er verbinding ontstaat, zodat de onderkant van de samenleving weer mee kan komen. Dat kan alleen door de aanwezige problematiek concreet aan te pakken. Het CDA daagt GS uit om hierin voortrekker te zijn. Wil GS die handschoen oppakken?

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik benieuwd wat mevrouw Koelewijn concreet vindt in dit voostel.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dit heeft u zelf opgenoemd: van zwangerschapsbegeleiding tot voorschoolse opvang. Dat is voor mij vrij concreet. In mijn eigen bijdrage heb ik het een en ander genoemd waarvoor aandacht kan zijn, zoals alcoholverslaving, het tegengaan van ondermijning van de wijk en het aankopen van winkels in gebieden waardoor witwassen wordt voorkomen.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Kunt u de aanbevelingen uit het rapport die wij voorstellen volgen, zoals dat er prioritering moet komen?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Er is geen sprake van prioritering. Dit is een combinatie. Er moet een goede balans komen tussen zowel de fysieke ingrepen als de sociale aandacht.

De VOORZITTER: U bent aan het einde van uw betoog gekomen. Het woord is aan mevrouw Veen.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De aanpak vitale wijken hebben wij uitgebreid met elkaar besproken. Daarom ben ik des te meer verrast door de inbreng van de heer Berlijn. Zijn inbreng doet mij denken aan een commissie-inbreng met zoveel details en op een niveau waarvan ik mij afvraag waar u was tijdens de vorige besprekingen. Daarnaast attendeer ik u erop dat de leefbarometer veel problemen kent.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Veen zegt verrast te zijn door mijn inbreng, maar in de commissievergadering had ik bijna hetzelfde verhaal en gaf zij aan verrast te zijn. Dit verhaal had zij kunnen zien aankomen.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Daarvoor hebben wij een aantal 'meetings' gehad waarbij wij op de hoogte zijn gehouden. Wij hebben zelfs een informatiesessie gehad waar wij onze invloed kunnen leveren. Daar heb ik deze input van u niet gehoord. Vandaar dat ik verrast ben.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat mevrouw Veen haar inbreng vervolgt.

Mevrouw VEEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De vijf kerndoelen van het beleid passen goed bij het provinciale beleid. Wij zijn blij dat er aandacht is voor Amersfoort naast de aandacht voor de U16. Helaas niet binnen de regiodeal, maar ik waardeer de keuze van de gedeputeerde om het Soesterkwartier toch in de vitale wijken aanpak te betrekken.

Wat D66 zo charmant vindt aan deze aanpak vitale wijken, is dat deze aanpak gericht is op het opbouwen van een kennisnetwerk. Dat is een belangrijk doel van deze aanpak. De ontwikkeling van de monitor geeft vertrouwen. Het doel is niet om het wiel uit te vinden, maar om deze met elkaar te schaven en beter te maken, zodat de aanpak daadwerkelijk effectief is. Dat is een van de aspecten die D66 ontzettend waardeert aan dit statenvoorstel.

D66 waardeert de ambitie om succesverhalen met andere gemeenten te delen. Hierdoor is de vitale wijkenaanpak die in eerste instantie vier wijken betrof, een verbeterplan voor de hele provincie. Dat vinden wij een mooi aspect aan dit voorstel.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Suna.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen jaren hebben wij vaak gesproken over wonen. Dat ging vooral over de realisatie van nieuwe woningen. In dit voorstel kijken wij tevens naar andere zaken. De PvdA is daar erg blij mee. Het mag bekend zijn dat wij hechten aan de betaalbaarheid van woningen, de sociale cohesie, omkijken naar elkaar, veiligheid in de wijk en dat men gelukkig kan wonen. Deze aanpak levert daaraan hopelijk een sterke bijdrage.

De PvdA is blij met het collegevoorstel, waarbij wij niet alleen de regiodeal met de wijken aanpakken. Het college heeft de nek uitgestoken om verder te kijken waardoor het Soesterkwartier onderdeel is van deze aanpak. In de commissievergadering hebben wij gezegd dat wij dit zien als een begin. Er zijn meerdere wijken in onze provincie die aandacht nodig hebben. Hopelijk zijn de resultaten die in deze vier wijken geboekt worden een mooi begin voor andere wijken in onze provincie.

Kijkend naar de motie van het FvD, moet je niet kiezen voor het uitlichten van bepaalde onderdelen, zoals veiligheid. Er moet naar alle facetten gekeken worden, zoals de ruimtelijke aanpak, sociale aanpak, veiligheid et cetera. Daarom is het een goed voorstel om hiermee in te stemmen. Wij kijken uit naar de resultaten en hopen in het vervolg te horen van het college hoe het proces verloopt.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! De heer Suna zei dat wij integraal moeten kijken en het plan van het FvD daarom niet moeten volgen. Dit is echter niet mijn plan, maar zijn de aanbevelingen uit de rapporten waarop dit plan gebaseerd is. Als al die rapporten dit zeggen, waarom zouden wij dan denken dat wij het anders moeten doen?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In grote lijnen zijn wij het eens met elkaar over de gehele aanpak. Het gaat echter over de nadruk die u op veiligheid legt. Als wij met deze aanpak aan de

slag gaan, dan gaan wij met de partners kijken hoe wij dit verder uitwerken. Door de nadruk te leggen op een bepaald onderdeel, geef je een richting aan het stuk. De richting die u wilt volgen is niet de richting waar wij naar uitkijken. De veiligheid in de wijk moet een belangrijk aandachtspunt zijn, maar dat is niet het enige punt. Andere zaken moeten niet de dupe worden van het uitlichten van een facet. Daar zit het verschil tussen onze gedachten.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! De heer Suna begrijpt de motie niet helemaal. Wij zeggen niet dat je het een moet doen en het ander niet. De rapporten zeggen dat je prioritering moet aanbrengen en beginnen met datgene dat het meeste effect heeft. Dat legt u naast uw neer. Dit zijn niet onze plannen of aanbevelingen, maar ze komen uit de rapporten. Ik begrijp niet waarom u dat niet volgt, u geen prioritering wilt aanbrengen en niet de aanbeveling volgt dat er tevoren een monitoringsysteem moet komen. Anders weten wij niet of het beleid effect heeft of niet. Ik begrijp niet waarom u de aanbevelingen niet wilt volgen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Op dit moment geef je de ruimte om met partners verder te kijken op welke wijze de prioritering gaat plaatsvinden. Dit kan per wijk verschillen. Door de prioritering vast te leggen, gaat het op die manier gebeuren. Wij willen ruimte geven aan het college en de partners om dit uit te werken zonder een prioritering vast te leggen.

De VOORZITTER: Mevrouw De Jong heeft een reactie op de heer Berlijn.

Mevrouw DE JONG (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In reactie op de heer Berlijn sluit ik mij aan bij de heer Suna. Het rapport waaruit de heer Berlijn citeert heeft de titel 'Loslaten en doorzetten'. Het loslaten wordt uitgelegd als het luisteren naar de mensen in de wijk, zowel naar de bewoners als naar de professionals. Dat sluit aan bij de woorden van de heer Suna.

De VOORZITTER: Dit punt lijkt mij voldoende besproken. Het woord is aan mevrouw De Haan.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Utrecht is een prachtige provincie waar het goed wonen, werken en recreëren is. Tegelijkertijd moeten wij vaststellen dat dit niet voor alle Utrechters het geval is. Voor de ChristenUnie is het onverteerbaar dat er wijken zijn waar armoede, schuldenproblematiek, onderwijsachterstand, weinig groen en weinig woongenot een grote rol spelen. Daarom wil de ChristenUnie zich samen met het Rijk en gemeenten inspannen voor een rechtvaardige samenleving waarin ongelijkheid en armoede worden tegengegaan en gezondheid, veiligheid en welzijn worden bevorderd.

De regiodeal vitale wijken is een mooie kans om met twee ministeries en drie gemeenten te werken aan brede welvaart. Gelukkig kan Amersfoort hieraan deelnemen met het Soesterkwartier waar de komende jaar veel woningen omheen worden gebouwd. Samen werken aan een vitale, groene, gezonde, duurzame en veilige leefomgeving. Dat zijn kerntaken van de provincie in het binnenstedelijk gebied om de leefomgeving voor toekomstige generaties te verbeteren.

In de commissie klonken diverse geluiden over het statenvoorstel. De ChristenUnie wil niet pessimistisch of cynisch zijn door het statenvoorstel af te doen als zinloze symptoombestrijding. Wij zijn echter niet naïef optimistisch door bij voorbaat euforisch te zijn over de nog ongewisse uitkomst of door ervan uit te gaan dat alle problemen opgelost zullen worden door deze regiodeal. De ChristenUnie is wel realistisch en hoopvol. Er is een weerbarstige realiteit en de meervoudige problemen zijn complex. Wij kijken hier niet voor weg, maar nemen onze verantwoordelijkheid; positief en oplossingsgericht. Er zullen tegenvallende successen zijn en van fouten moeten wij leren.

Onze fractie onderstreept de goede uitgangspunten van het statenvoorstel: de integrale opgaven. Wij zien focus door maatwerk in tegenstelling tot versnippering. Er moeten per wijk keuzes gemaakt worden wat de meest toegevoegde waarde heeft van onze provinciale inzet. Wij moeten scherp kijken waar de aanvullende inzet mogelijk is. De kennisdeling waaraan alle gemeenten in onze provincie kunnen meeprofiten en participeren in het kennisnetwerk. Onze vragen over de 'governance' en mo-

nitoring zijn uitgebreid beantwoord. Er is meer duidelijkheid over het betrekken en informeren van de Staten over de voortgang van dit project.

De ChristenUnie blijft expliciet aandacht vragen voor de inzet op goede ervaringen en successen en deel deze. Sluit aan bij goede bestaande initiatieven in allerlei wijken. Zie deze vitale wijkenaanpak als begin. Er zal blijvend geïnvesteerd moeten worden en er is meerjarige inzet nodig om tot veranderingen te komen en structurele effecten te bewerkstelligen. Kan de gedeputeerde reageren op dit appel? Zo kunnen wij voor inwoners een gezondere en fijnere leefomgeving creëren. De ChristenUnie levert daaraan graag een bijdrage.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw De Haan noemde de onderwijsachterstand. Waar denkt u dat deze onderwijsachterstand vandaan komt?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daaraan kunnen allerlei oorzaken ten grondslag liggen. Het gaat er echter niet over om naar de oorzaak van de onderwijsachterstand te kijken, maar of de provincie zich gaat focussen op het onderwijs. Per wijk moeten wij kijken hoe wij onze inzet plegen. Naast het onderwijs zijn de gezondheid, veiligheid, participatie en wonen belangrijke sporen. Het is niet op voorhand zo dat er altijd op onderwijs zal worden ingezet. De gemeente is in eerste instantie aan zet om het onderwijs in die wijken op een zo goed mogelijke manier weg te zetten.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik krijg geen antwoord op mijn vraag waar de onderwijsachterstand vandaan komt. Mijn vervolgvraag zou zijn hoe wij dit oplossen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het onderwijs is een basisbehoefte van ieder mens en zal in alle wijken op een niveau moeten komen om te voldoen aan de inspectienormen. Het onderwijs is niet alleen voor kinderen, maar heeft een belangrijke functie in de wijk. De heer Berlijn focust op het onderwijs. Ik zie dat in de breedte en zie het onderwijs als een van de basale mogelijkheden, maar niet direct als punt in het fysieke en sociale domein waarin onze grootste inzet gepleegd zal worden.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Broere.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hoe vaak horen wij niet dat de provincie een lerende organisatie is? Wat heeft men dan geleerd van het insect van de vogelaarwijken? Elke wijk dient een verzorgende en fatsoenlijke leefomgeving te bieden, maar het is een illusie om te denken dat het gedrag van mensen veranderd wordt door een paar geraniums meer in de plantsoenen.

Het Sociaal en Cultureel Plan bureau stelde in 2013 vast dat: "de vogelaarwijkenaanpak heeft geen meetbaar resultaat opgeleverd. De leerbaarheid en de veiligheid zijn door de projecten in de vogelaarwijken niet vergroot. Toch hebben meer bewoners zich uit de armoede kunnen werken." Dus dacht de provincie: dat moeten wij ook maar eens gaan doen. Als wij het brede welvaart noemen, dan zal de economische positie van de wijk verbeteren. Waarom denkt de provincie met € 8.000.000 voor vier wijken te kunnen bereiken wat minister Vogelaar met € 1.000.000.000 niet lukte? Waarom weigert de provincie te leren?

Natuurlijk staat het water financieel gezien bij veel gemeenten tot aan de lippen door corona en rijksbeleid. De jeugdzorg moest van de provincie naar de gemeenten. Dit is een kille bezuinigingsoperatie waarvan wij ongelooflijk veel last hebben. Dat betekent wat de PVV betreft niet dat wij ons moeten storten op taken die niet van de provincie zijn.

De VOORZITTER: Mevrouw Koelewijn heeft een interruptie.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan mevrouw Broere. Heeft zij inzicht in welk aandeel van de PVV-aanhangers in deze aandachtswijken woont?

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kunt u mij uitleggen wat de doelstelling van uw vraag is? Ik kan ook vragen hoeveel CDA'ers in achterstandswijken wonen.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat mag u best vragen en het antwoord op die vraag weet ik niet. Het gaat er mij om dat wij spreken over een gedifferentieerde groep mensen die worstelt met een grote problematiek op het vlak van inkomen, werk en sociaal. Ik beluister een bepaalde toon in uw bijdrage waarbij ik mij afvraag waarom u op deze manier praat.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik kan uw vraag niet namens de PVV beantwoorden, maar wel vanuit mijzelf. Ik woon tegenover een aandachtswijk waarin tien jaar lang geld is gestopt en niks verandert. De heer Suna kan dit bevestigen. De kinderen lopen daar om 0.00 uur nog op straat en gaan de volgende ochtend zonder eten naar school.

De VOORZITTER: De heer Suna heeft een interruptie.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik weet waarover mevrouw Broere spreekt. Als ik de situatie van twintig jaar geleden vergelijk met de huidige situatie, dan zijn er veel stappen gemaakt in die wijk en is er veel verbeterd. Ik weet dat er nog veel zaken aangepakt moeten worden, maar het is niet meer zoals het vroeger was. Het heeft wel invloed en elke verbetering is er een meer dan dat wij niks doen.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Gaan wij over twintig jaar dan nog een keer kijken naar deze wijken? Ik dacht dat wij daarover een ander idee hadden.

Wat de PVV betreft gaan wij ons niet storten op zaken die niet van de provincie zijn. De verbetering van woningen, het vergroten van de veiligheid en het wegwerken van taalachterstanden zijn geen provinciale taken. Wat wel zou helpen voor het wegwerken van taalachterstanden is een einde maken aan massa-immigratie zodat iedereen fatsoenlijk kan wonen en zijn eigen ding kan doen.

GS verwacht dat de Staten nu beslissen, omdat wij anders te laat zijn voor rijksfinanciering. Wij moeten nu de inhoudelijke focus agenderen, terwijl wij nog geen idee hebben wat wij precies gaan doen en hoe het gemeten wordt. Zij die wel leren van het verleden weten dat dit geen enkel meetbaar effect zal hebben. Het is slechts een kwestie van tijd dat wij ons gelijk zullen halen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van der Steeg.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft geen aanvulling op haar bijdrage tijdens de commissiebehandeling. Wij staan positief ten opzichte van het voorstel en zullen hier voor stemmen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Eggermont.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP is het eens met een aspect uit de inbreng van het FvD, namelijk dat er prioritering moet worden aangebracht in het voorstel. Er zijn een heleboel zaken aan de gang in sommige wijken. Daarbij moeten wij bedenken dat de samenstelling van de wijk als uitgangspunt wordt genomen om een lagere score voor de leefbaarheid te geven, terwijl dit niks zegt over de leefbaarheid zelf.

Dit is eenmalig geld, terwijl de problemen in de wijk structurele problemen zijn waarvoor structureel geld nodig is. Volgens de SP heeft het weinig zin om incidenteel geld te steken in deze structurele problemen, omdat de aanpak daarna niet voorgezet kan worden. Het is daarom nuttiger om ons te prioriteren op een aantal zaken waarbij de wijken blijvend profijt hebben van dit incidentele geld. Dat zijn twee thema's die wij telkens naar voren zien komen in de buurten.

Ten eerste is dat de renovatie en het energiezuinig maken van de huizen. De heer Berlijn zei dat mensen dit wellicht niet zien als klimaatadaptatie, maar als geen koud en tochtig huis meer. In de praktijk is dat hetzelfde. Ten tweede merken wij er weinig aandacht is vanuit de gemeenten voor verkeersveiligheid in deze wijken. Een aantal wijken zijn in de autojaren gebouwd, waardoor er een extra probleem is. De SP vraagt aandacht voor de manier waarop er met dit geld omgegaan wordt en de manier waarop er met de bewoners wordt omgegaan. Er wordt gezegd dat wij goed naar de partners en de bewoners moeten luisteren. Tegelijkertijd zien wij dat er een participatiemodel wordt opgezet, waarin letterlijk staat dat wij de ratio leveren en de bewoners de emotie mogen inbrengen. Daarover zou mijn interruptie gaan op het betoog van mevrouw De Jong, omdat zij begon over het praten met de partners. Hoe kijkt zij aan tegen deze manier van participeren van de bewoners? Ik heb gezegd dat ik het niet nodig vond om bij mevrouw De Man in te breken voor een interruptie op mevrouw De Jong. Het lijkt mij handig als u mevrouw De Jong het woord kunt geven.

De VOORZITTER: Als mevrouw De Jong uw vraag wil beantwoorden, dan krijgt zij het woord.

Mevrouw DE JONG (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben verbaasd over de inbreng van de SP, want ik denk dat de heer Eggermont de wijk Overvecht heel erg in het vizier heeft. In die wijk zijn een aantal projecten waar iets gedaan wordt aan de kwaliteit van de woningen met als onderdeel het energieprobleem. Dat project wordt gecombineerd met een heel sociaal project. Er wordt namelijk per huis gekeken wat de problemen zijn. Het is ontzettend zonde om alleen te focussen op het energiegedeelte en niet het volledige project mee te nemen. Eigenlijk vind ik niet dat ik met u moet praten op het niveau van de maatregelen, maar u daagt mij uit. De gemeente Utrecht heeft een groot plan voor verkeersveiligheid en een groot gedeelte daarvan wordt in beslag genomen door het regelen van 30 kmh-straten die voor het overgrote gedeelte in de wijk Overvecht liggen. De vraag is of wij op dit niveau met elkaar over de plannen moeten praten. Daar heb ik moeite mee. Er wordt wel degelijk naar de bewoners geluisterd. Bij de grote woningrenovatieprojecten waar energie de aandacht krijgt, zou het jammer zijn als wij dit loskoppelen van het sociale aspect. Ik roep de SP op om van harte in te stemmen met deze aanpak.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! De opstelling dat de partners de ratio leveren en de bewoners daarna de emotie mogen inbrengen, vindt de SP bizar en aanmatigend. In de gemeente Utrecht worden inderdaad allerlei grote plannen gemaakt, maar het grote verschil is dat daarvoor geen financiering is. Dat is de reden dat de SP zegt dat wij met dit eenmalige geld iets moeten doen waarvan de bewoners blijvend profijt hebben. De rest van de problemen moeten structureel opgelost worden. Vandaar dat de SP een motie indient om deze prioritering aan te brengen in het geld dat wij in dit project steken.

Motie M52 (SP): blijvende effecten vitale wijken met eenmalig geld

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 8 juli 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 'Vitale wijken aanpak';

constaterende dat:

- *er door middel van de Regio Deal eenmalig geld beschikbaar komt voor de aanpak Vitale wijken;*
- *het college 6 thema's binnen de aanpak Vitale Wijken benoemt die belangrijk zijn voor de provincie;*

van mening dat:

- *het zaak is om met het beschikbare geld blijvende effecten te behalen en het daarom nodig is om meer focus aan te brengen in de besteding ervan;*
- *energiebesparing en -opwekking werk oplevert, uitstoot beperkt en huurders lagere woonlasten geeft;*
- *verkeersveiligheidsmaatregelen sterk bijdragen aan de leefbaarheid van buurten;*

overwegende dat:

- vanuit diverse buurten de roep klinkt om meer inzet op deze twee thema's;
- gemeenten geld tekort komen om essentiële verkeersveiligheidsproblemen aan te pakken;

dragen het college op:

- de provinciale middelen in te zetten op de thema's energietransitie/verduurzaming in de sociale huur en verkeersveiligheid;
- samen met betrokken partijen en buurtbewoners te komen tot een gedragen inzet van de gelden op deze thema's.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP zal bij dit agendapunt met een amendement komen om de financiering van de aanpak van de Amersfoortse wijk uit dit voorstel te halen. In de commissie RGW hebben wij dit uitgebreid onderbouwd. De SGP steunt de deelname aan de regionale cofinanciering van rijksmiddelen die naar onze provincie worden gehaald en hiermee een bijdrage leveren aan het realiseren van onze doelen in de wijken. Daarom kunnen wij instemmen met de bijdrage aan de regiodeal.

Voor de haalbaarheid van de regiodeal leek het echter slim om de regio Amersfoort uit de regiodeal te houden. In deze aanpak wordt een correctieactie uitgevoerd om toch de huidige constructie door te voeren en de beloften aan Amersfoort vorm te geven op incidentele provinciale basis. Die klinkt sympathiek, maar hiermee komt de huidige constructie erg selectief over. Een gemeente krijgt € 4.000.000 voor de wijkaanpak, terwijl Veenendaal en Leerdam ook wijken hebben met bijbehorende problematiek. Als dit een programma vitale wijken zou zijn waarvan Amersfoort de eerste wijk is waarin wij participeren, dan zou zoiets heel anders beoordeeld worden. Dit is echter een incidenteel voorstel dat gelijk oploopt met de regiodeal vitale wijken. Als je dit doorrekent naar andere plaatsen, dan moeten wij een potje van € 100.000.000 opbouwen voor wanneer elke gemeente € 4.000.000 komt incasseren.

Een groot deel van de doelen ligt op het terrein van gemeenten. Het is interessant dat door de meeste fracties heel positief naar dit voorstel wordt gekeken. Dat biedt namelijk een opening voor ons voorstel dat wij bij de jaarrekening zullen indienen om een fonds open te stellen waarin wij dit soort activiteiten kunnen ondernemen met gemeenten op sociaal-fysiek vlak om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren en daadwerkelijk iets voor onze burgers te betekenen. Bij dezen zal ik het amendement indienen. Het oordeel van GS zien wij graag tegemoet.

Amendement A25 (SGP): geen ongegronde ongelijkheid tussen gemeenten

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020;

gehoord de beraadslagingen over het Statenvoorstel Financiering Vitale Wijken aanpak;

constaterende dat:

- het college ervoor heeft gekozen Amersfoort niet mee te nemen in de Regiodeal;
- nu toch een bijdrage wordt geleverd aan de vitalisering van een wijk in Amersfoort;

overwegende dat:

de provincie geen individuele gemeente zonder duidelijke grond moet steunen met zo'n groot bedrag;

besluiten:

het statenbesluit als volgt te amenderen:

1. *In te stemmen met de hoofdlijn en uitgangspunten van de Vitale Wijken aanpak, voor wat betreft het deel dat binnen de Regiodeal valt.*
2. *In totaal € 8 3,6 miljoen ter beschikking te stellen voor de Vitale Wijken aanpak. Dit te dekken met de € 4 miljoen die reeds in de begroting 2020 is opgenomen;*
3. *GS te verzoeken om PS te informeren over de vaststelling van de definitieve overeenkomsten Vitale Wijken aanpak met de drie gemeenten in U16 en deze overeenkomsten ter informatie toe te zenden;*
4. *GS te verzoeken om PS jaarlijks te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de bestedingen en de voortgang en vaker waar nodig.*

De VOORZITTER: Het amendement wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het voorbeeld van de vogelaarwijken is al eerder aangehaald. Hier is veel geld in gepompt en uiteindelijk is de huidige situatie gelijk aan hoe het vroeger was.

50Plus vindt het vreemd dat er € 4.000.000 naar het Soesterkwartier in Amersfoort gaat. Er zijn wijken elders waar veel meer behoefte is aan het verbeteren van de leefbaarheid. Eerlijk gezegd ben ik erg pessimistisch. Het helpt misschien even, maar het is niet structureel. Dat is waar het 50Plus om gaat.

Het is een belangrijk punt dat de woningbouwcorporaties veel steken laten vallen. Dan heb ik het niet alleen over de woningen, maar ook over de omgeving. In dat soort wijken gooit iedereen alles naar buiten en de troep wordt niet opgeruimd en een stukje grasveld wordt niet gemaaid. De omgeving is belangrijk voor het beeld van de wijk waarin iemand woont. Is het enigszins schoon en opgeruimd of is het overal een zootje? Woningbouwcorporaties moeten de voorwaarde stellen dat huurders minimaal hun omgeving op orde moeten houden.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik kan de woorden van mevrouw Hoek beamen. Bewoners moeten medeverantwoordelijk gemaakt worden en niet continu bij de overheid aankloppen voor een zak geld die alle problemen moet oplossen. Burgers moeten het zelf aanpakken. De overheid moet leren loslaten en de verantwoordelijkheid weggeven. Mijn complimenten voor uw verhaal.

De VOORZITTER: Dan kan mevrouw Hoek tot een afronding komen, want beter wordt het niet.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik zeg niks meer.

De VOORZITTER: De inbreng in de eerste termijn van de Staten bij dit voorstel is geleverd. Het woord is aan de heer Van Essen als plaatsvervangend gedeputeerde op dit onderdeel.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de Statenleden voor de complimenten voor dit voorstel. Deze complimenten doen wij zeker de heer Van Muilekom toekomen. Hij is aan het herstellen van zijn operatie en wij zijn blij te horen dat de operatie goed geslaagd is. De complimenten doen wij zeker ook de organisatie toekomen en de gemeenten en vele andere betrokkenen die hebben geholpen om dit stuk voor te bereiden en deze aanpak verder uit te werken.

Een aantal van u heeft de kern al aangestipt: de provincie Utrecht is een welvarende provincie. Wij slaan onszelf vaak op de borst als een van de meest competitieve regio's. Hierom wordt Utrecht gewaardeerd en is het aantrekkelijk om hier te wonen, werken en recreëren. Er zijn echter aandachtswijken in de provincie Utrecht die aandacht vragen. Het mooie van deze aanpak is dat het Rijk, de provincie en gemeenten gezamenlijk deze handschoen oppakken.

Mevrouw De Haan heeft gezegd dat het om een meervoudige problematiek gaat. Mevrouw Hoek typeerde heel beeldend dat het gaat over verloedering, verslaving, werkloosheid, slecht geïsoleerde woningen en sociale problematiek. Deze zaken vragen samen om een aanpak. Als eerste zal ik ingaan op de vragen over de samenstelling van de pakketten en de manier waarop die pakketten tot stand zijn gekomen. Daarna zal ik ingaan op Amersfoort. Dan op het onderwerp monitoring en ten slotte op de moties en het amendement van de SGP.

Als eerste de maatregelen in dit voorstel. Het is geen aanpak die voor alle wijken gelijk is. De precieze maatregelen verschillen per wijk, omdat de problematiek en voorgeschiedenis niet overal hetzelfde zijn. Dat vraagt om maatwerk. De uitgewerkte aanpak is niet alleen gebaseerd op rapporten, maar maakt juist gebruik van lokale kennis. Die kennis moeten wij benutten. Hierbij gaat het over lokale instanties, zoals de GGD, buurtteams, politie en inwoners. Zij hebben het beste inzicht in de urgentie qua problematiek waarvoor aandacht nodig is en waarop de inzet gericht moet worden. Zo zijn deze pakketten tot stand gekomen met het benutten van lokale kennis en lokale ervaringen. In Overvecht zijn er bewoners en professionals in de wijk betrokken, zowel een afvaardiging van het wijkplatform, wijkambassadeurs en de wijkpolitie. Daarmee voorkomen wij dat wij steeds opnieuw het wiel moeten uitvinden. De lessen die geleerd kunnen worden uit eerdere aanpakken zijn het meerjarig investeren, de combinatie tussen sociaal en fysiek en aansluiten bij bewoners en professionals in de wijk.

Dat is precies wat wij doen in deze aanpak en sluit aan bij de woorden van de SP. Wij leren daarmee van de inwoners. De opmerking van de SP dat wij de ratio leveren en bewoners de emotie, kan ik niet plaatsen. Dat is niet de manier waarop je met bewoners in gesprek moet gaan. Ik heb niet de indruk dat dat de aanpak is. De motie van de SP vraagt om deze aanpak exclusief te richten op het verduurzamen van de woningen en de verkeersveiligheid. Het is heel verleidelijk voor een portefeuillehouder energie om hierover heel enthousiast te zijn, maar dat ben ik niet. Daartegenover staat de motie van het FvD die vraagt om meer focus op het tegengaan van criminaliteit en verloedering en vraagt aandacht voor de monitoring. Beide moties ontraad ik. Focus is heel belangrijk, daarin heeft het FvD gelijk. Wij hebben de focus per wijk aangebracht door de regiodeal en de middelen te richten op dat wat in iedere wijk nodig is vanuit de lopende wijkenaanpak en de ervaringen uit het verleden. Dit is juist een goede mix van de maatregelen die de SP noemt en de thema's die het FvD naar voren brengt.

De VOORZITTER: De heer Berlijn heeft een interruptie.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het is fijn dat de gedeputeerde begint over focus. Als je echter 43 projecten start met een beperkt budget, dan kun je toch niet over focus praten?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een verschillende interpretatie van focus. Wij focussen ons niet op een ding waarmee wij de hele problematiek oplossen. Die aanpak is in het verleden niet succesvol gebleken. Wat wel succesvol is, is de combinatie tussen sociaal en fysiek. Dat is wat hier gebeurt. De SP zeg dat wij tot een aanpak moeten komen met blijvende effecten. Dat onderschrijft het college en vraagt om de combinatie van sociaal en fysiek en niet alleen eenzijdig kijken naar de energiebesparing van woningen of verkeersveiligheid. Het beperken tot de fysieke kant doet geen recht aan de behoeften en de problematiek in deze wijken. Andersom geldt hetzelfde voor de beperking tot de sociale kant, wat het FvD in de motie voorstelt.

Dit sluit aan bij de inbreng van mevrouw Koelewijn, die vraagt om met een evenwichtige aanpak te komen. Daarbij gaat het met name over de aanpak voor Amersfoort. Uit de beschrijving van de wijkenaanpak voor het Soesterkwartier is het beeld ontstaan dat daar veel aandacht is voor de fysieke maatregelen. De heer Eggermont zou dit misschien als cadeau beschouwen.

De VOORZITTER: De heer Eggermont wil het cadeau mooier maken door een interruptie te plegen.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik wijs de gedeputeerde op het rapport van de eerste analyse van de werkplaats Overvecht. Op pagina 62 wordt deze manier van participatie neerge-

zet dat wij de ratio leveren en de bewoners emotie kunnen inbrengen. Het is nuttig om daar naar te kijken, want dat is daadwerkelijk hoe er tegen de bewoners daar wordt aangekeken. Ten aanzien van de prioritering gebeurt hier precies hetzelfde als wat in de vogelaarwijken is gebeurd. Alle andere zaken zijn structurele zaken die structureel moeten worden aangepakt. Van die aanpak hebben wij geleerd dat incidenteel geld gestopt moet worden in zaken waaraan men iets heeft en niet aan een aanpak die weer wordt losgelaten.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal ingaan op de vraag hoe wij ervoor zorgen dat dit een blijvend effect heeft. De heer Eggermont zegt dat woningen over acht jaar nog steeds geïsoleerd zijn waardoor mensen hier langer iets aan hebben. Als je inzet op alcoholverslaving of andere problematiek, dan zegt u in uw betoog dat dit geld weg is. Nogmaals, wil het effectief zijn, dan is de combinatie tussen fysiek en sociaal nodig. Dit zijn factoren die op elkaar inwerken. De overtuiging van het college en de ervaringen uit het verleden zijn dat de vicieuze cirkel doorbroken wordt als je dit in samenhang doet. Ik denk dat de heer Eggermont en ik hierover van mening verschillen.

Ik ga terug naar de vragen van mevrouw Koelewijn over Amersfoort. Uit de beschrijving van de aanpak van het Soesterkwartier is een beeld ontstaan over de fysieke maatregelen en minder over de sociale problematiek, zoals alcoholverslaving, schulden, criminaliteit, het verbeteren van gezondheid, sociale samenhang en veiligheid. Wij hechten zeer aan een zeer goede balans daarin, met aandacht voor de problematiek die mevrouw Koelewijn terecht adresseert. Mede naar aanleiding daarvan heb ik hierover contact opgenomen met de gemeente Amersfoort. Zij heeft bevestigd dat die combinatie haar inzet is. Zij wil de sociale problematiek volwaardig meenemen in de aanpak.

Er wordt nog een participatieproces opgezet voor de aanpak van het Soesterkwartier waaraan inwoners uit de wijk kunnen meedenken over de maatregelen die opgepakt worden. Door corona is dat wat vertraagd, maar die aanpak ondersteunen wij van harte. Het is goed om te memoreren dat zowel de inwoners als de professionals daarbij betrokken zullen worden. Daarover is contact geweest met de gemeente Amersfoort en de participatie wordt open ingestoken en de wijk wordt in de breedste zin van het woord betrokken. Daarbij is oog voor de doelgroepen die normaliter niet vooraan staan. Ik ken Soesterkwartier misschien minder goed dan sommigen van u, maar er is een fijnmazig netwerk in de wijk aanwezig van wijkverenigingen, thematische werkgroepen en buurtcomités. Deze lopen door alle geledingen van de samenleving heen en worden betrokken. Daarnaast wordt er informatie opgehaald door rechtstreeks naar individuele bewoners toe te gaan en door de samenwerking tussen buurtwerkers, de GGD, de politie en dergelijke partijen. De bestaande gezonde wijkenaanpak zal in samenwerking met de GGD toegepast worden in Soesterkwartier.

Dan kom ik bij het onderwerp monitoring. Het FvD vraagt hiervoor expliciet aandacht in de motie en een aantal andere partijen vroegen hiervoor terecht aandacht. Daarin is voorzien in deze aanpak. Het RIVM, de Universiteit Utrecht en de GGD treden daarbij op als kennispartners. Dit zijn degelijke en goede kennispartners uit de regio. In de regiodeal met Utrecht, Nieuwegein en Zeist is eerst een niet-limitatieve lijst van indicatoren opgenomen. Het komende half jaar wordt het monitoringssysteem inclusief de indicatoren verder uitgewerkt. Daar komen wij bij u op terug als dit verder is uitgewerkt. Met deze kennispartners wordt een app ontwikkeld voor het belevingsonderzoek waarin bewoners laagdrempelig zaken kunnen melden over hun leefomgeving. Deze app wordt ingezet in het Soesterkwartier en is tevens toepasbaar buiten deze vier wijken.

Over de monitoring en de voortgang kan ik u toezeggen om u op de hoogte te houden van de voortgang en de uitkomsten van het proces. Hoewel, voor het participatieproces als de uitwerking van de maatregelen zal dit met name in het Soesterkwartier nog moeten plaatsvinden.

Dan kom ik bij het amendement van de SGP. Dit is een rigoureuus amendement waarin u zegt dat Amersfoort uit de aanpak gehaald moet worden. Dat amendement ontraad ik. Deze brede aanpak is mede op verzoek van de Staten inclusief de aanpak buiten de U16 opgesteld. Het zou vreemd zijn om Amersfoort uit de aanpak te halen. Wij streven naar een provinciebrede aanpak en hebben gefocust op de wijken waar de urgentie het grootst is. Voor het Soesterkwartier is dit het moment om daar aan de

slag te gaan in relatie tot de ontwikkelingen in Langs Eem en Spoor. Om daadwerkelijke effecten te bereiken is een gefocuste inzet nodig. Dit is de reden waarom voor deze vier wijken is gekozen. Tegelijkertijd zijn er meer wijken in onze provincie waar problematiek speelt, zoals in Leerdam en Veenendaal. Met deze aanpak wordt aan kennisopbouw gedaan en die kennis kan gedeeld worden. Door te focussen op deze vier wijken stellen wij ons in staat om kennis op te bouwen en vervolgens breder ter beschikking te stellen. Middels de app en op andere onderdelen is de verwachting dat hier kennis en ervaring worden opgebouwd die ook in Leerdam, Veenendaal en elders in de provincie toepasbaar zijn.

Andere gemeenten kunnen een beroep doen op lopende programma's, binnenstedelijke ontwikkelingen, een gezonde leefomgeving, klimaatadaptatie en de energietransitie. Daarin zitten elementen die wij terugvinden in deze aanpak vitale wijken. Het is dus niet zo dat wij niks hebben voor deze gemeenten. Dat beeld kan makkelijk ontstaan en is zeker niet het geval. Als gemeenten aan de slag willen met verduurzamingsprojecten in de wijken, dan kunnen zij met ons contact opnemen. Er komt een 'community of practice' om andere gemeenten te laten delen in het kennisnetwerk.

De VOORZITTER: De heer Van den Dikkenberg heeft een interruptie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Deelt de gedeputeerde onze opvatting dat dit bestuurlijk gezien niet de netste weg is om een vitale wijkenaanpak te lanceren met alvast een concrete wijk? Het voordeel van deze aanpak is dat je een zak geld krijgt met daarin een aantal doelen. Van daaruit ga je realiseren. Het nadeel van alle potjes is de vele subsidieaanvragen bij verschillende projectmanagers die betaald moeten worden. Deelt u onze opvatting dat het voor het proces netter is om daarover een apart besluit te nemen in een vitale wijkenaanpak met kaders voor de hele provincie dan dat wij het bij de regiodeal doen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er zit een voorgeschiedenis aan het punt waar wij momenteel staan. Wij zien dat er in deze wijken behoefte is aan een aanpak en het is belangrijk dat wij deze handschoen oppakken. Ik snap de vraag van de heer Van den Dikkenberg om te starten met een brede uitvraag. Het is wel evident dat in deze wijk de problematiek urgent en groot is en dat hier concrete kansen liggen. Vanuit de regiodeal en de gemeente Amersfoort zijn er initiatieven waarbij de provincie goed kan aansluiten. Het is cruciaal dat de andere gemeenten een beroep kunnen doen op de andere programma's. Het is niet zo dat er geen mogelijkheden zijn om andere gemeenten op onderdelen uit deze aanpak te bedienen. Het is een meerjarige aanpak die 4,5 jaar loopt. Wij gaan dat goed monitoren en borgen. De heer Eggermont noemde dat een aantal maatregelen blijvend is. Tegelijkertijd is het vanuit de 'community of practice' en ervaringen niet de bedoeling dat het na 4,5 jaar stopt, maar dat het een vervolg krijgt. Daarom is de monitoring hiervan een belangrijk onderdeel, want dat geeft de mogelijkheid om te zorgen dat het meerjarig geborgd blijft.

De VOORZITTER: Dank voor de beantwoording van de gedeputeerde. De tweede termijn wordt beperkt tot het hoogst noodzakelijke. Zoals aangekondigd is dit een klein debat en u heeft in de eerste termijn veel met elkaar gewisseld. Ik kijk of mevrouw De Jong behoefte heeft aan het woord.

Mevrouw DE JONG (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Deze periode loopt af in 2024. Tegen die tijd hoop ik dat ik iedereen die zegt dat het meer structureel aangepakt moet worden, weer bij GroenLinks aan de zijde vind als het nodig is om de aanpak voort te zetten. Het woord optimistisch is gevallen tegenover het woord pessimistisch. Ik ben optimistisch. Natuurlijk moet er nog een aantal andere dingen gebeuren, maar het loslaten van het rapport en het doorzetten laat zien dat het degelijk zin heeft om op wijkniveau gebiedsgebonden een aantal zaken aan te pakken.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA is blij met de toezegging van Amersfoort over de participatie. Aansluitend op de woorden van de SP moet het niet over, maar met de mensen worden opgesteld. Dit moet niet alleen gaan over de emotie, maar ook over de ratio.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de woorden van mevrouw De Jong. Aansluitend heb ik nog een opmerking. Er zijn veel oplossingsrichtingen benoemd. Een collega noemde dat het stoppen van massa-immigratie een oplossing voor het probleem kan zijn bij dit voorstel. 80% of meer van de bewoners van deze wijken zijn mensen die in Nederland geboren en getogen zijn. Is het een idee dat wij niet aan immigratie, maar aan emigratie moeten denken als oplossing?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een laatste opmerking. De gedeputeerde heeft in het algemeen iets gezegd over de meerjarige aanpak van structurele problemen. Ik had de gedeputeerde uitgedaagd om meer kleur te bekennen over hoe hij de rol van de provincie ziet. Daartoe daag ik hem uit.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een vraag uit de eerste termijn. Klopt het dat mevrouw Koelewijn mij vroeg hoeveel PVV'ers er in een bepaalde wijk wonen?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik vroeg of u zicht had op het aantal mensen vanuit uw eigen achterban die in een dergelijke wijk kunnen wonen. U heeft mij bevraagd op het aantal CDA'ers dat hier woont. Dat aantal weet ik niet. Deze zullen er vast zijn, maar het ging mij vooral over de toon van uw inbreng.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het een zeer onfatsoenlijke vraag.

De heer EGGERMONT (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoop dat ik de heer Suna niet verkeerd begrepen heb toen hij met de oproep tot emigratie kwam. Laten wij daar verder niet op ingaan. Over het optimisme van mevrouw De Jong dat structurele problemen structureel moeten worden aangepakt: dit moet je niet telkens opnieuw met incidenteel geld doen. Als er meerjarig incidenteel geld is, dan moet je daarmee dingen doen waarmee een blijvend effect ontstaat. Hiermee moet niet iets opgezet worden waarvan je niet weet of dit over vier jaar doorgezet kan worden.

De VOORZITTER: Als de andere partijen geen behoefte hebben aan een tweede termijn, dan is het woord aan gedeputeerde Van Essen. Ik vraag u kort te reageren op de vraag van mevrouw De Haan.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Tegen mevrouw Koelewijn kan ik zeggen dat ik het van harte met haar eens ben. De participatie moet ingericht worden met de inwoners. Dit moeten wij serieus nemen en niet alleen als uitlaatklep zien. Nogmaals, hierover hebben wij contact gezocht met de gemeente Amersfoort. Onze indruk is dat zij dat proces op die manier insteekt. Daarover zijn wij het volledig met elkaar eens.

Dan de vraag van mevrouw De Haan over de borging op de lange termijn in relatie met de rol van de provincie. Dit is een aanpak voor 4,5 jaar. Het is helder dat voor een blijvend effect het dan niet klaar zal zijn; het moet een vervolg krijgen. Dit kan een vergelijkbaar programma zijn of dat er eerder vergelijkbare initiatieven in het leven worden geroepen of dat je dat op een andere manier doet. Dit is iets wat je gaandeweg moet bekijken. Het past bij de rol van het middenbestuur om dit te initiëren, te ondersteunen en met name te monitoren en te zorgen dat de ervaringen breder toegepast worden. In die zin ben ik het eens met mevrouw De Jong. In 2024 zullen wij opnieuw dit debat voeren met daarbij de lessen die wij de komende jaren geleerd hebben. Dan kunnen wij de goede aanpak uitstippelen. Ik vind het lastig om te zeggen wat op dat moment onze rol is, maar de borging voor de lange termijn en het structurele effect is een belangrijke verantwoordelijkheid van de provincie in dit proces. Ik hoop dat dit een antwoord is op de vraag van mevrouw De Haan. Ik zie haar knikken.

De VOORZITTER: Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van de beraadslaging over dit agendapunt. Voordat wij overgaan naar een volgend agendapunt, ga ik u een aantal mededelingen en voorstellen voor de orde van de vergadering doen. Inmiddels is duidelijk geworden dat de jaarrekeningen voorzien van de laatste correcties en de aanbiedingsbrief van GS voor u beschikbaar zijn, maar dat de verklaring van de accountant vandaag niet meer zal komen. De accountant wil dat graag nader toelichten in de FAC. Er wordt onverminderd hard doorgewerkt om die verklaringen morgen beschikbaar te

hebben. Ervan uitgaande dat de fractievoorzitters de bespreking van de jaarrekeningen gecombineerd willen doen met het beschikbaar hebben van de verklaring van de accountant, zullen wij die agenda-punten morgenavond in onze Staten behandelen. Mijn voorstel is om vandaag de agenda die ons nog rest af te maken: de motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV en de stemverklaringen en de stemmingen van alle voorstellen die wij vandaag wel behandeld hebben. Daarna schors ik de vergadering en zullen wij morgenavond om 19.00 uur doorgaan met de bespreking van de jaarrekeningen 2018 en 2019, in de hoop dat de verklaring van de accountant daar bij zit. Ik heb met de voorzitter van de FAC, de heer Dinklo, afgestemd dat hij de FAC vanavond om 19.30 uur wil laten beginnen, zodat de accountant de stand van zaken kan toelichten. Is dat een voorstel waarmee u uit de voeten kunt? Ik zal de vergadering schorsen voordat de stemverklaringen beginnen, zodat u zich kunt beraden op de stemmingen.

Mevrouw Boelhouser heeft het woord.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik was uitgegaan van een FAC om 17.00 uur. Ik kan mij voorstellen dat de FAC gelijk na de stemmingen plaatsvindt. Kunnen wij elkaar hierover aankijken, zodat de mensen die vanavond geen statenvergadering hebben, nog een enigszins vrije avond hebben.

De VOORZITTER: Daarvoor kijk ik naar de voorzitter van de FAC, want ik heb begrepen dat hij contact heeft gehad met de accountant. Het woord is aan de heer Dinklo.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! De accountant is beschikbaar. Ik heb het tijdstip van 19.30 uur voorgesteld, zodat wij in alle rust deze statenvergadering kunnen afmaken. Het is mij om het even. Het belangrijkste is dat wij vandaag bij elkaar komen.

De VOORZITTER: Zullen wij met gepaste spoed de agenda afmaken? Dan kijken wij hoe laat het is en of de FAC kort daarna kan beginnen.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Als de rest van de vergadering daarmee akkoord gaat, dan vind ik dat prima.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat wij dit na de schorsing gelijk besluiten.

De VOORZITTER: Mevrouw Poppe heeft nog een opmerking op dit punt.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP is er voorstander van om het achter elkaar door te doen.

De VOORZITTER: Ik zie verder geen reacties, dus dan gaan wij dat proberen.

Motie vreemd aan de orde van de dag staak de aanbesteding van 500 (!) ANPR-camera's.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Een tijdje geleden stond in de Telegraaf een stuk over een aanbesteding van een systeem waarop minimaal 500 ANPR-camera's zouden kunnen worden aangesloten om vervoersstromen in beeld te brengen. Wij verbaasden ons daarover vooral, omdat het komt van een college dat wordt bemand door GroenLinks en D66 die in de Kamers in Den Haag tegen het wetsvoorstel gestemd hebben dat het gebruik van de camera's mogelijk maakt. Dat was vanwege privacyoverwegingen. Op papier is dat overigens goed geregeld, maar minister Grapperhaus zei in het debat dat de privacy net zo goed geregeld is als de zwakste schakel in het systeem. Er is geen garantie op totale privacy hoewel het formeel goed geborgd is. De PVV in Den Haag stemde voor die wet, omdat criminelen en terroristen daarmee achter de broek kunnen worden gezeten.

Een dergelijk massaal systeem inzetten om vervoersstromen vast te leggen is wat ons betreft nieuw. Minimaal 500 camera's voor vier jaar tegen € 2.500.000 begint Chinese proporties aan te nemen. Daarom stelden wij en de PvdD de vraag waarom deze camera's worden aangeschaft. Aan het eind van mijn wijk liggen twee kabels over de weg die het aantal auto's en andere voertuigen meten. Over een paar weken zijn die kabels weer weg, omdat ze dan weten hoeveel er voorbij zijn gekomen. Dat is over twee maanden niet opeens veel meer of minder.

Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag waarom. Dan rest ons niet veel anders dan dit ter discussie te stellen in de Staten en te vragen of wij hiermee moeten stoppen als hiervoor geen goede redenen te bedenken is. Er is gesproken over geofencing, maar dat slaat nergens op. Bij geofencing dient de eigenaar van de telefoon toestemming te geven voor het bijhouden van de activiteiten. Wij hebben geen goede reden gezien om dit uit te voeren. Het is disproportioneel in omvang, geld en tijd. Wat ons betreft kunnen wij veel betere dingen doen met € 2.500.000, zoals het meten van de stikstofdepositie.

Motie M53 (PVV): staak de aanbesteding van 500 (!) ANPR-camera's

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 15 juli 2020, ter bespreking van de motie vreemd aan de orde van de dag;

overwegende:

- *dat de provincie samen met de gemeente Amersfoort voornemens is gegevens van nummerplaten te verzamelen met behulp van 500 camera's ten behoeve van het in kaart brengen van voertuigverkeersstromen;*
- *dat verwacht wordt dat hiermee € 2,5 miljoen gemoeid is;*
- *dat het project 4 jaar duurt, terwijl met verkeersonderzoek van Rijkswaterstaat meestal niet meer dan één à twee weken gemoeid zijn;*
- *dat de vergelijking met geofencing mank gaat, daar hier toestemming van de gebruiker van de telefoon benodigd is;*
- *dat GS niet heeft kunnen aangeven wat de meerwaarde van het systeem is ten opzichte van bestaande onderzoeksmethoden;*

van mening:

dat deze wijze van gegevensverzameling disproportioneel is ten opzichte van het doel;

verzoeken GS:

de desbetreffende aanbesteding te staken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie vreemd aan de orde van de dag wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

Ik geef eerst het woord aan gedeputeerde Schaddelee en kijk daarna rond of er nog andere Statenleden zijn die iets aan deze discussie willen toevoegen. Tot slot krijgt de heer Dercksen het woord.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De PVV stelt terechte vragen. Deze vragen zijn eerder schriftelijk gesteld, ook door de PvdD. Ik heb begrepen dat er meer fracties zijn die zich zorgen maken over de manier waarop wij omgaan met privacy en persoonsgegevens. Het is heel gezond dat wij altijd kritisch en alert zijn bij dit soort onderwerpen. Daarom wil ik graag de tijd nemen om uiteen te zetten waarom wij hier op deze manier mee bezig zijn. Het is geen aanbesteding van een systeem, maar van een dienst. De provincie gaat dit niet zelf doen en het is niet zo dat wij vier jaar lang 500 camera's aanzetten. Het is goed om daarbij de juiste context te scheppen.

De provincie Utrecht is samen met het Rijk en verschillende gemeenten actief in Goedopweg. Binnen Goedopweg willen wij alles doen wat wij kunnen om de mobiliteitstransitie voor elkaar te krijgen.

Daarvoor is het noodzakelijk te weten van waar naar waar verkeersstromen zich verplaatsen, zodat je zeker weet dat de OV-verbindingen, fietsverbindingen en andere verbindingen gaan over trajecten waar auto's rijden. U heeft terecht gezegd dat bij u aan het eind van de wijk een lus ligt. Deze ligt ook in mijn wijk. Dit zijn lussen die alleen tellen of er een auto of ander voertuig overheen gaat en zeggen niks over de herkomst en de eindbestemming.

Geofencing is genoemd en is een applicatie die bij veel telefoons wordt gebruikt. Overigens zijn veel gebruikers zich niet bewust dat zij gevolgd worden. Dat is de reden waarom wij niet gekozen hebben voor dit soort systemen, maar dat wij gekozen hebben voor een systeem waarbij kentekens geregistreerd worden en vertaald naar postcodelocaties. Daarna wordt dat weer geschraapt en is het niet meer te herleiden. Een telefoon is aan een persoon gekoppeld en een kenteken is aan een voertuig gekoppeld. Onder deze voorwaarde is dit het beste systeem is dat het minste inbreuk maakt op de privacy van onze inwoners. Wij voldoen met deze aanbesteding aan alle geldende wetten en regelgeving. De provincie ontvangt geen persoonsgegevens. De dienstverlener zet deze gegevens zo snel mogelijk om in anonieme verplaatsingsgegevens. De gegevens worden onmiddellijk gewist en individuele reizen zijn niet meer herleidbaar. In onze optiek is de inbreuk op de privacy binnen dit project gerechtvaardigd en maximaal ingeperkt.

Het is goed om deze zorgen wel op een goede manier te adresseren. Ik laat u vrij in uw keuze rond de stemming over deze motie. Ik zou deze motie afraden. Mijn aanbod is om na de zomer door te praten over de morele en ethische aspecten die de provincie belangrijk vindt. Kennelijk vinden wij deze belangrijker dan de wettelijke regels en het wettelijk kader dat wij gebruiken. Wat vinden wij nog meer belangrijk en wat zouden wij in het vervolg in het beleid meenemen? Wij moeten voorkomen dat wij bij iedere verwerking van data de komende jaren een afzonderlijke discussie voeren. Ik bundel dit liever samen in een discussie over privacy in relatie tot data en het wettelijk kader en de manier waarop de provincie hiermee omgaat.

De VOORZITTER: Zijn er fracties die behoefte hebben om kort te reageren op de motie en het antwoord van de gedeputeerde? Het woord is aan mevrouw Groen.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Net als de heer Dercksen zet GroenLinks stevige kanttekeningen bij de manier waarop de overheid en het bedrijfsleven mensen tegenwoordig best proberen te volgen. Hierbij denk ik aan een app die met bluetooth meet of iemand aan de andere kant van de muur van je flat corona heeft. Andere elementen van de digitalisering kunnen wij benutten. Of wij dat in concrete gevallen moeten willen, moet absoluut vaker het onderwerp van het gesprek zijn. Dat is iets waarop GroenLinks al een aantal keren bij GS op heeft aangedrongen. Ik ben blij dat de gedeputeerde aangeeft dat wij hierover na het reces verder praten, want dat is noodzakelijk.

In dit geval gaat het om de vraag welke inbreuk deze meting heeft en hoe die zich verhoudt tot het beoogde doel. Ik hoor de suggestieve tegenstrijdigheid van de heer Dercksen dat GroenLinks landelijk tegen de ANPR-camera's is en in de provincie voor. Zo werkt dat niet, want er vindt een afweging plaats. De tegenstrijdigheid in de bijdrage van de heer Dercksen vind ik interessanter, aangezien hij zich hier opstelt als voorvechter van de privacy, maar in het AD aangeeft niet te vrezen voor de schending van de privacy.

Terug naar het onderwerp. De gedeputeerde heeft uitgelegd waarover het gaat. Naar aanleiding van de vragen van de PVV en de PvdD heeft GroenLinks uitgebreid contact gehad met de heer Schaddelee en wat mensen van de ambtelijke staf die ons hebben uitgelegd waar het hier over gaat. Het gaat hier over een statische meting. Niet over een dynamische meting waarmee mensen gevolgd worden. Het is een meting waarbij concrete momenten worden gemeten en daarmee de combinatie wordt gemaakt waar iemand vandaan komt. Dit vinden wij een minder grote inbreuk dan een tracingsysteem. Meetlussen kunnen dit soort informatie niet meten. Het is de vraag of deze informatie op een andere manier ergens vandaan gehaald kan worden. Het is informatie die wij nodig hebben om ons beleid vorm te geven rondom andere mobiliteit.

GroenLinks kan niet instemmen met deze motie, maar benadrukt wel dat het belangrijk is dat GS ons beter informeert over dit soort digitaliseringsslagen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Jager.

De heer DE JAGER (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD herkent de achtergrond die heeft geleid tot de motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV en is gevoelig voor de aanvullende toelichting en beschouwing van de gedeputeerde dat hierover binnen de Staten van Utrecht verder moet worden gesproken. Het zal geen verbazing wekken dat wij groot belang hechten aan de privacy van mensen en dat wij in het verleden hebben gepleit voor het toepassen van kentekenregistratie voor criminaliteitsbestrijding en meer van dat soort zaken. Daardoor vinden wij dit een lastig punt en zijn benieuwd hoe de andere partijen hierover denken. Dit geeft de kaders aan van hoe de VVD over dit vraagstuk denkt.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Wijntjes.

De heer WIJNTJES (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de vorige sprekers en de gedeputeerde. Hij heeft gezegd dat wij hierover gaan praten in september. Op dit moment hoor ik graag van de gedeputeerde of de AVG wordt nageleefd. In september hoor ik graag hoe de kostenverdeling in elkaar zit. Toen ik de motie van de PVV voor de eerste keer las, leek het op een promotieonderzoek van een ingenieur die wil promoveren op dit terrein. In september kan eveneens aan de orde komen in hoeverre fietsers en voetgangers worden meegenomen in het onderzoek. Voorlopig kan dit doorgaan, maar wij horen wel graag de verantwoording hierop.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Droog.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Veel is al door mijn voorgangers gezegd. Ik kan mij vinden in veel woorden van mevrouw Groen. Het is wel belangrijk om er een stukje duiding aan te geven. Allereerst onze waardering voor de PVV en de PvdD om hierover direct vragen te stellen. Wij zitten niet bovenop alle kranten, maar u heeft goed zicht op alle aanbestedingen en zag dit voorbij komen. Het is goed dat daarover vragen zijn gesteld.

Vervolgens hebben wij onze zorg daarover uitgesproken. Ik heb hierover gesproken met de heer Derksen en goed gekeken naar de vragen. De antwoorden op die vragen vonden wij weinig antwoord geven op het concrete doel. Dit hebben wij verder nagelopen en het heeft een tijdje geduurd voordat wij deze informatie verder boven tafel hebben gekregen. Uiteindelijk hebben wij het beeld gekregen en werden wij wat meer gerustgesteld, zoals u net heeft kunnen horen in de argumenten van mevrouw Groen. Dat neemt niet weg dat wij daar lang naar hebben moeten vragen. Mijn vraag aan GS is: hoe komt het dat zo lang duurt voordat er een concreet antwoord boven tafel komt? Deze informatie hebben wij nodig om een afweging te kunnen maken.

Het is fijn om te horen van de gedeputeerde dat hij door wil gaan met het beleid hierop. Dat is volledig in lijn met wat er gerapporteerd is over informatiebeveiliging. Het zou een mooie voortzetting op hetgeen wij vorig jaar met Marleen Stikker gestart zijn. Voor dit moment is dit voldoende. Mijn zorg zit er vooral in dat het zo lang duurde voordat wij deze informatie boven tafel hebben gekregen.

De VOORZITTER: De heer De Droog heeft een directe vraag gesteld aan de gedeputeerde. In ons proces krijgt de gedeputeerde niet meer het woord, maar ik geef hem de gelegenheid om direct op deze vraag te reageren.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer De Droog heeft uiteindelijk antwoord gekregen op zijn vraag. Het duurde wat langer voordat de vraag scherp beantwoord werd, doordat er verschillende specifieke vragen hierover uitgezocht werden.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de PvdA het woord niet wenst. Het woord is aan de heer Van Oort.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Net als veel andere partijen vindt de ChristenUnie het privacyaspect ontzettend belangrijk. Er moeten goede afspraken gemaakt worden over de privacy en toegezien worden op de naleving hiervan. Als dat gebeurt, dan is dat wat de ChristenUnie betreft prima.

Mevrouw Groen sprak over het meten van mensen. Zoals wij begrijpen is dat hier niet aan de orde. Dit gaat over voertuigen. In de bijeenkomst in september is het goed om te overwegen hoe lang bepaalde gegevens bewaard worden, want het is interessant om te kijken van waar naar waar voertuigen zich verplaatsen. Op verschillende punten in een gebied moet je de kentekens bewaren. De route die een auto heeft gereden wordt opgeslagen en vervolgens wordt het kenteken direct verwijderd.

De VOORZITTER: Mevrouw Groen heeft een interruptie.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aanvulling op de inbreng van de heer Van Oort. Van degene die dit project opzet bij de provincie hebben wij begrepen dat het gaat over het meten van in- en uitgaand verkeer: de statische meting van kentekens in een bepaald gebied. Hiermee wordt gekeken waar deze voertuigen vandaan komen. Op die informatie kan beleid gemaakt worden. Auto's of voertuigen worden niet gevolgd door middel van ANPR-camera's op verschillende plekken. Daarin zit een cruciaal verschil voor ons. Het is een statisch meting van de kentekens van de auto's en daarmee de personen. Dat is een andere inbreuk dan een dynamische meting waarbij kentekens constant gevolgd worden. Mijn vraag aan de gedeputeerde is of dit is waar het over gaat.

De VOORZITTER: Ik ben hierin wat aarzelend, want u heeft zelf het reglement van orde vastgesteld waarin het niet de bedoeling is dat dit een volwaardig debat wordt. Ik kijk of de gedeputeerde deze vraag kort kan beantwoorden. Daarna krijgt de heer Van Oort het woord.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het klopt wat mevrouw Groen zegt. Het gaat over de statische gegevens van de vier postcodecijfers en niet het kenteken. Die vertaalslag wordt gemaakt. Wij houden ons uiteraard aan de AVG.

De VOORZITTER: De heer Van Oort vervolgt zijn inbreng.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Blijkbaar moet ik goed in de techniek duiken. Bij mij roept dit de vraag op waaraan de statische gegevens van de postcodes gekoppeld worden. Anders blijft het bij de lus van de heer Dercksen en zijn de vervoersbewegingen interessanter. Het is goed om daarop terug te komen in de bijeenkomst in september. De ChristenUnie ziet goede mogelijkheden, maar het bewaren van de privacy is een groot goed.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van der Steeg.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! In een eerder stadium heeft de PvdD vragen gesteld over dit onderwerp. Voor onze partij is de bescherming van de privacy van groot belang. Ik moet de gedeputeerde dankzeggen voor de beantwoording op onze vragen. De grootste zorgen heeft hij hiermee weggenomen bij ons. Wel ben ik blij met de verduidelijking die hij zojuist gaf over de reden voor het onderzoek. De heer Dercksen had wel een punt dat het niet duidelijk was waarom deze 500 ANPR-camera's geplaatst worden. Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde om na het reces hierover met elkaar verder te praten.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Poppe.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het was mij niet duidelijk wat de bedoeling was van dit systeem. Als je voertuigbewegingen wilt registreren, dan kan dat prima met een meetlus. Ik was verrast dat dit ging over de bewegingen van waar naar waar. Daar moet beleid op gevoerd worden. Ik vraag mij af of dit zo hard nodig is en € 2.500.000 moet kosten. In de mobiliteitsparagraaf staan andere zaken waarvoor € 2.500.000 nodig is, zoals fietstunneltjes.

Ondanks de geruststellende woorden van de gedeputeerde, zijn wij erg bezorgd over de privacy. Hackers en anderen met verkeerde bedoelingen slapen nooit en zijn veel slimmer dan de overheid. Zij kunnen de kentekens misschien wel uit de postcodes halen. Dan is het voor die mensen heel handig om te weten wanneer iemand zijn woning verlaat. Ik vind dat daar nog wel wat op af te dingen valt. Wij zullen instemmen met de motie van de PVV.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dit is een lastig onderwerp. Ondanks dat de vragen vakkundig zijn beantwoord, heb ik nog wel wat vragen, zeker nu duidelijk wordt dat kentekens omgeslagen worden naar postcodes. Welke data wil je dan precies ophalen? Kan dat niet met lussen?

Zouden wij niet het compromis kunnen bereiken dat wij niet gunnen voordat de informatiesessie heeft plaatsgevonden? Mocht er een panikerend geluid klinken in de informatiesessie waar de Staten niet mee instemmen, dan kunnen wij de gunning nog annuleren. Het proces kan dan wel doorgaan en de zorgen die zich eventueel voordoen in de sessie kunnen nog een plaats krijgen, in plaats van dat dit een voldongen feit is en wij de koe achter de wagen spannen.

De VOORZITTER: Dit is bijna een punt van orde. Ik kijk naar de heer Schaddelee hoe hij op deze vraag reageert. Daarna gaan wij door met de beraadslaging van de Staten.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over het specifieke punt of de aanbesteding uitgesteld moet worden. Op die vraag kan ik niet direct een antwoord geven, want ik weet niet precies in welke fase de aanbesteding zit. Dit debat wordt gevoerd naar aanleiding van de technische uitvraag van de aanbesteding. Deze loopt volop. Het is juridisch erg ingewikkeld om deze stop te zetten. Ik hecht er meer waarde aan om niet over dit losse project te spreken, maar meer generiek over privacyvragen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is logisch dat wij generiek over privacy moeten spreken. Waarom moeten wij dan eerst dit project uitvoeren? De opdrachtgever heeft juridisch alle touwtjes in handen om de gunning uit te stellen. Dat is geen probleem. De uitleg van de gedeputeerde vind ik wat eenvoudig. Het is het makkelijkst om de gunning uit te stellen tot de informatiesessie in september. Daartoe heeft u alle recht.

De VOORZITTER: De gedeputeerde heeft op uw opmerkingen geantwoord. Mevrouw Hoek heeft geen behoefte aan het woord. Dan zie ik dat de heer Weijers zich nog gemeld heeft.

De heer WEIJERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het beeld van het FvD is dat deze mate van detaillering op kentekenniveau om verkeerstromen te volgen onnodig diep is om daarop een verkeersbeleid te baseren. Het lijkt ons niet nodig om € 2.500.000 te besteden aan 500 ANPR-camera's voor vier jaar. Het probleem dat je hiermee kunt aanpakken, kan op de conventionele manieren worden onderzocht. Het FvD zal daarom de motie steunen.

De VOORZITTER: Tot slot heeft de heer Dercksen het woord.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Van den Dikkenberg deed een goede suggestie om de gunning te bevriezen tot het moment dat wij hierover gesproken hebben. Ik twijfel er niet aan dat dit voldoet aan de wet. Ik mocht deze zelf in de Eerste Kamer behandelen. Het is goed om te zeggen dat de gegevens wel worden versleuteld, maar dat de politie die gegevens toch kan inzien met toestemming van de rechter-commissaris en specifiek kan zoeken op een kenteken waarin zij geïnteresseerd is om gansen van criminelen en terroristen na te gaan.

GroenLinks zei dat het een statistisch systeem is en dat het daarom niet erg is. Echter, als je 500 camera's gebruikt en het systeem moet minimaal 500 camera's kunnen dragen, dan is het door de omvang

bijna een dynamisch systeem geworden. Ik heb nog steeds de meerwaarde niet gehoord van het op postcodeniveau weten waarvandaan een kenteken komt. De lussen op de weg bieden meer gedetailleerde informatie dan een kenteken. Als het college gezichtsherkenning vastplakt aan de camera's, verhuizen wij echt naar Pyongyang. Het gaat dus niet over fietsers en voetgangers.

Bij mij ontbreekt nog steeds het doel voor de omvang van dit geld. Ik heb mij al een paar weken afgevraagd waar dit vandaan komt. Dat zal gedeputeerde Schaddelee toch niet zelf bedacht hebben?

De VOORZITTER: Mevrouw Groen heeft een interruptie.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen heeft niet helemaal gevolgd wat ik zei. Hij noemde het een statistisch systeem, maar ik sprak over een statisch systeem tegenover een dynamisch systeem. Dat terzijde. Ik constateer vooral heel veel onduidelijkheid. Daarover hoor ik de gedeputeerde graag, want dit is tevens een kernprobleem in onze fractie. De antwoorden op de vragen en het doel waren onvoldoende duidelijk. Voor mij mag dit project wel doorgaan, maar ik hoor bij mijn collega-Statenleden veel bezwaren, omdat zij niet goed begrijpen waarover het gaat.

De VOORZITTER: U interrompeerde de heer Dercksen. Volgens het reglement van orde heeft hij het laatste woord, omdat hij de motie heeft ingediend. Straks kunt u overleggen hoe u zult stemmen over deze motie vreemd aan de orde van de dag. Daarmee is een einde gekomen aan de beraadslaging over dit agendapunt.

[Statenvoorstel Bekrachtiging geheimhouding Statenbrief Concept Accountantsverslag 2018 en 2019 PwC.](#)

De VOORZITTER: Er zijn geen woordvoeringen voor dit agendapunt.

Voordat wij overgaan naar de stemverklaringen en de stemming over de onderwerpen waarover wij vandaag hebben beraadslaagd, schors ik de vergadering. Ik stel voor dat wij om 17.55 uur kunnen doorgaan met de stemmingen. Is ruim tien minuten schorsing voldoende? Prima. Om 17.55 uur gaan wij door met de vergadering. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 17.41 uur tot 17.55 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Voordat wij overgaan tot de stemverklaringen en de stemming, geef ik het woord aan de griffier om uw aanwezigheid vast te stellen.

Stemverklaringen.

Vaststellen van de aanwezigheid.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering totdat de livestream in orde is.

Schorsing van 18.02 uur tot 18.04 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en ga niet opnieuw de aanwezigheid vaststellen. Daarvoor was de schorsing te kort.

Ik wijs u erop dat er nog een besluit is toegevoegd, namelijk het statenvoorstel bekrachtiging geheimhouding statenbrief concept accountantsverslag 2018 en 2019.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een punt van orde. Mag ik iets zeggen over twee moties die de VVD heeft ingediend? GS heeft een toezegging gedaan op de motie M49, transparanter komen wij uit de crisis. Daarmee is de motie overbodig en zal ik deze mede namens de andere indieners intrekken.

Bij de motie M50 is door GS goed aangegeven waar het schuurt. Tegelijkertijd hebben wij in de gedachtewisseling voldoende meegegeven waarnaar onze aandacht uitgaat. Dit is opgepakt door GS binnen de mogelijkheden die er zijn. Daarom kunnen het FvD en de VVD de motie intrekken.

De VOORZITTER: De moties M49 en M50 zijn ingetrokken en maken geen deel meer uit van de be-
raadslaging.

Dan ga ik over tot de stemverklaringen. Het woord is aan mevrouw Boelhouwer.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Van Elteren zal een
stemverklaring geven bij twee moties en mevrouw Groen bij een andere motie.

Mevrouw VAN ELTEREN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De eerste stemverklaring gaat over
de motie M44. GroenLinks vindt het belangrijk dat de krimp van de veestapel als mogelijk instrument
wordt meegenomen om de stikstofreductie te reduceren. Daarom zullen wij deze motie steunen.
GroenLinks vindt het belangrijk dat in de gebiedsgerichte aanpak gekeken wordt naar de meekoppel-
kansen met provinciale doelen. De transitie van een intensieve agrarische bedrijfsvoering naar exten-
sieve en grondgebonden bedrijven is hierin belangrijk. Uutfasering van de intensieve veehouderij past
hierbij. Om deze reden zullen wij de motie M45 steunen.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks heeft een stemverklaring bij de
motie M53 vreemd aan de orde van de dag. GroenLinks is van mening dat het weliswaar heel spijtig is
dat de gedeputeerde nog steeds niet kan uitleggen wat het doel van dit project is en waarom de priva-
cyinbreuk zich verhoudt tot wat het oplevert. GroenLinks kan wel op de inhoud instemmen met de af-
weging die door het college is gemaakt. Daarom is het zonder pardon afbreken van de aanbesteding
een te zware sanctie daarvoor. GroenLinks zal daarom tegen de motie M53 stemmen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van Schie.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft een stemverklaring bij de motie
M53 vreemd aan de orde van de dag. De heer De Jager zal deze stemverklaring verwoorden.

De heer DE JAGER (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD is voor camera's voor criminaliteitspre-
ventie, maar tegen camera's voor de mobiliteitstransitie. Wij zijn van mening dat hiervoor andere mid-
delen bestaan. Daarom zal de VVD voor de motie vreemd aan de orde van de dag stemmen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Weijers.

De heer WEIJERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het FvD heeft een stemverklaring bij het staten-
voorstel cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis. Deze stemverklaring wordt verwoord door de
heer Dinklo.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ondanks ons bezwaar dat er maar een sector wordt
gesteund, gaan wij het voorstel wel steunen. Het is goed dat er een noodfonds komt, vooral nadat na-
drukkelijk gezegd is dat er gekeken wordt naar noodfondsen voor de andere sectoren in Utrecht. Het
FvD steunt het noodfonds.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Boswijk.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft een stemverklaring bij de motie
M53 vreemd aan de orde van de dag. Het CDA zal tegen deze motie stemmen, omdat de gedeputeerde
heeft toegezegd dat deze kwestie in september uitvoerig zal worden besproken en het project met part-
ners zal worden uitgevoerd conform de AVG-wet. Wij zijn erg benieuwd naar de informatie die wij in
september krijgen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Droog.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft een drietal stemverklaringen bij vier
moties. De eerste stemverklaring gaat over de moties M44 en M45. Het mag u niet verbazen dat D66

voor deze moties zal stemmen, gelet op het geluid van onze Haagse fractie en met het oog op de lange termijn.

De tweede stemverklaring gaat over de motie M48. Met de nuance van de gedeputeerde in het achterhoofd, zonder 100% garantie, zullen wij hiermee instemmen.

De laatste stemverklaring gaat over de motie M53 vreemd aan de orde van de dag. D66 sluit zich aan bij de stemverklaring van GroenLinks. Wij blijven dit kritisch volgen en zien uit naar de verdere uitwerking van het beleid door GS. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft een drietal stemverklaringen. De eerste gaat over de motie M44. Wij zijn voorstander van krimp van de veestapel, maar zien dit als een van de logische gevolgen van de aanpak stikstof en niet als middel op zichzelf. Het is belangrijker dat de grootste vervuilers bij Natura 2000-gebieden in de gebiedsgerichte aanpak worden aangepakt. De inzet op gerichte uitkoop is effectiever dan een algemene motie over krimp. Bovendien zet dit waarschijnlijk de verhouding op scherp, waar wij elkaar momenteel moeten vinden om deze problemen tegen te gaan.

De tweede stemverklaring gaat over de motie M45. Deze motie past niet in de leidraad, omdat dit niet bij onze doelen past.

De derde stemverklaring gaat over de motie M52. In onze inbreng hebben wij aangegeven dat wij geen extra aandacht moeten geven aan een specifiek onderdeel van de aanpak. Bovendien heeft de PvdA een voorstel over het duurzaamheidsfonds ingediend dat reeds is aangenomen.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft geen stemverklaringen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft een stemverklaring bij het voorstel financiering vitale wijken aanpak. Wij zijn onthutst dat niemand klaarblijkelijk wil leren van het effect van de vogelaarwijken.

In de motie M52 gaat het over de energietransitie. De PVV heeft geen belangstelling in de energietransitie in die wijken.

De PVV had voor de motie M51 van het FvD gestemd als wij in de gemeenteraad hadden gezeten. Wij zien veiligheid echter niet als taak van de provincie. Daarom stemmen wij tegen de motie M51.

De VOORZITTER: De heer Eggermont zegt een ordevoorstel te hebben bij agendapunt 11. Hoe moet ik dat interpreteren? Een ordepunt heeft onmiddellijk voorrang boven alle andere punten. Is dat uw bedoeling?

De heer EGGERMONT: Mijnheer de voorzitter! Voordat wij gaan stemmen over agendapunt 11 heb ik een ordevoorstel.

De VOORZITTER: Dat is prima. Het woord is aan mevrouw Keller.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft een stemverklaring bij de motie M41. Wij zijn voor een gezond stikstofniveau, maar wij vinden dat de rode gebieden ruimte bieden voor de intensieve veehouderij. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

De VOORZITTER: De SP geeft aan geen stemverklaring te willen afgeven. Ik zit nog met het punt van orde. Wij gaan straks stemmen en dan zijn er geen beraadslagingen meer. Is het belangrijk dat u direct uw punt van orde maakt?

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Dan zal ik direct mijn punt van orde maken. Wij hebben een memo ontvangen als antwoord op een besloten vergadering. Het is onduidelijk in hoeverre de memo geheim is. Als deze niet geheim is, dan is het raar dat hij uit een besloten vergadering komt. Als hij wel geheim is, dan moet de geheimhouding op deze memo bekrachtigd worden. Dat moet duidelijk zijn bij het besluit.

De VOORZITTER: Ik begrijp uw punt van orde. De griffier kijkt of dit klopt. Ik zal kijken of de memo toegevoegd moet worden bij de geschriften waarop wij de geheimhouding leggen. Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP heeft enkele stemverklaringen. De eerste stemverklaring gaat over het statenvoorstel gebiedsgerichte aanpak. Wij willen GS graag laten starten met de bottom-up uitvoering, maar kunnen de eerste stap van de leidraad onmogelijk laten vaststellen als leidraad aangezien de inhoudelijke en procesmatige omissies middels moties gerepareerd worden. Daarom zullen wij tegen dit statenvoorstel stemmen.

De SGP zal voor de motie M41 stemmen gezien de nuttige correcties op de leidraad in de overwegingen van de motie.

De SGP zal voor de motie M42 stemmen als inventarisatie van de toolbox bij de gebiedsgerichte aanpak.

De SGP wil geacht worden tegen het hamerstuk over de algemene subsidieverordening provincie Utrecht te stemmen vanwege het ontbreken van de kaders voor mobiliteit. Deze zouden toegestuurd worden, maar hebben wij nog niet gezien.

De laatste stemverklaring gaat over de motie M53 vreemd aan de orde van de dag. De SGP zal voor deze motie stemmen. Wij hebben een constructief voorstel gedaan om de gunning te vertragen. Dat werd vrij makkelijk afgewimpeld zonder dat er een idee was van de positie waarin het proces zich exact bevindt. Om te voorkomen dat wij ongewenste paden inslaan, stemmen wij voor deze motie vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Hoek.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft een stemverklaring bij de motie M53 vreemd aan de orde van de dag. 50Plus zal voor deze motie stemmen. De gedachte dat je gefotografeerd kunt worden met je nummerbord, vindt 50Plus een aantasting van de privacy. Er zijn veel andere middelen waarmee verkeersstromen geregistreerd kunnen worden.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat alle stemverklaringen zijn geleverd. Ik kijk of de griffier al uitsluitend heeft over het ordepunt van de heer Eggermont. Er ontstaat verwarring over welke memo de heer Eggermont bedoeld. Kunt u daarop reageren?

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is de memo over de € 1.202.000.000 onzekerheid en de beantwoording die daarop is geweest. Deze hebben wij gisteravond in de mail gekregen om 20.30 uur.

De VOORZITTER: De griffier geeft aan dat dit openbare informatie is.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Het is een memo over een besloten vergadering. Dat is bijzonder.

De VOORZITTER: Dit memo hoeft niet onder de geheimhouding gebracht te worden.

Stemming.

De VOORZITTER: Ik ga over tot de stemmingen over de voorstellen die wij vandaag besproken hebben. Ik begin met het besluit over het statenvoorstel stikstof gebiedsgerichte aanpak.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel stikstof gebiedsgerichte aanpak, PS2020RGW05, met de aantekening dat de fracties van het FvD, PVV, PvdD en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M41. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PVV en PvdD.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M42. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD en PVV.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M43. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PVV.

Provinciale Staten verwerpen de motie M44. Voor de motie hebben gestemd de fracties van Groen-Links, D66 en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M45. Voor de motie hebben gestemd de fracties van Groen-Links, D66 en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M46. Voor de motie hebben gestemd de fracties van het FvD, VVD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M47. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van Groen-Links, VVD, D66 en PvdD.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M48. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de VVD.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel tramvlood optimalisatie, PS2020MM08.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel aanvraag aanvullend krediet Vernieuwde Regionale Tramlijn (VRT) 2020, PS2020MM06.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel steunpakket cultuur- en erfgoedsector COVID-19 crisis, PS2020BEM11, met de aantekening dat de fracties van de PVV en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: De moties M49 en M50 zijn ingetrokken.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel tot wijziging van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht t.b.v. cultuur en erfgoed alsmede mobiliteit, PS2020BEM10, met de aantekening dat de fractie van de SGP geacht wordt te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A25. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de SGP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel financiering vitale wijken aanpak, PS2020RGW04, met de aantekening dat de fracties van het FvD, PVV, SGP en 50Plus geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M51. Voor de motie hebben gestemd de fracties van het FvD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M52. Voor de motie heeft gestemd de fracties van de SP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M53 vreemd aan de orde van de dag. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PVV, SP, SGP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel bekrachtiging geheimhouding statenbrief conceptaccountantsverslag 2018 en 2019 PwC, PS2020PS10.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde gekomen van de besluitvorming over de agendapunten die vandaag zijn behandeld. De heer Van Schie heeft een vraag.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er ging iets mis in onze technische ondersteuning en de communicatie op anderhalve meter afstand bleek moeilijker dan gedacht. Voor de notulen wordt de VVD-fractie geacht voor gestemd te hebben bij de motie M46, hoewel wij tegen deze motie gestemd hebben. Voor het verslag willen wij dit graag vastleggen.

De VOORZITTER: Dat verandert de uitslag van de stemming niet.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijp ik.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft eveneens een foutje gemaakt en voor een motie gestemd waar wij tegen zijn. Dit maakt niks uit voor de stemming, maar is wel fijn voor de notulen. Dat betreft de motie M51.

De VOORZITTER: In het verslag wordt dit als omissies genoteerd, maar zullen geen invloed hebben op de uitslag van de stemmingen.

Sluiting.

De VOORZITTER: Ik ga onze statenvergadering schorsen tot donderdagavond 19.00 uur. Ik wil graag de gelegenheid geven aan de heer Dinklo om u deelgenoot te maken van het aanvangstijdstip van de FAC vanavond.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Mijn voorstel is dat wij direct na deze vergadering aanvangen met de FAC. Ik heb de accountant ingelicht en als ik haar app, dan komt zij in de vergadering.

De VOORZITTER: U kunt naar de link van de FAC van vanochtend en opnieuw inloggen. Ik wens u hierbij succes.

De Staten zien elkaar morgenavond om 19.00 uur opnieuw in de vergadering. Tot dan. Ik schors de vergadering.

Schorsing van de vergadering op 15 juli 2020, 18.25 uur, tot 16 juli 2020, 19.00 uur.